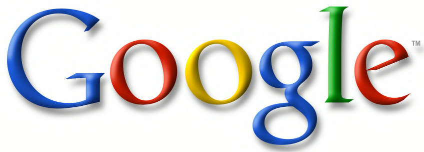
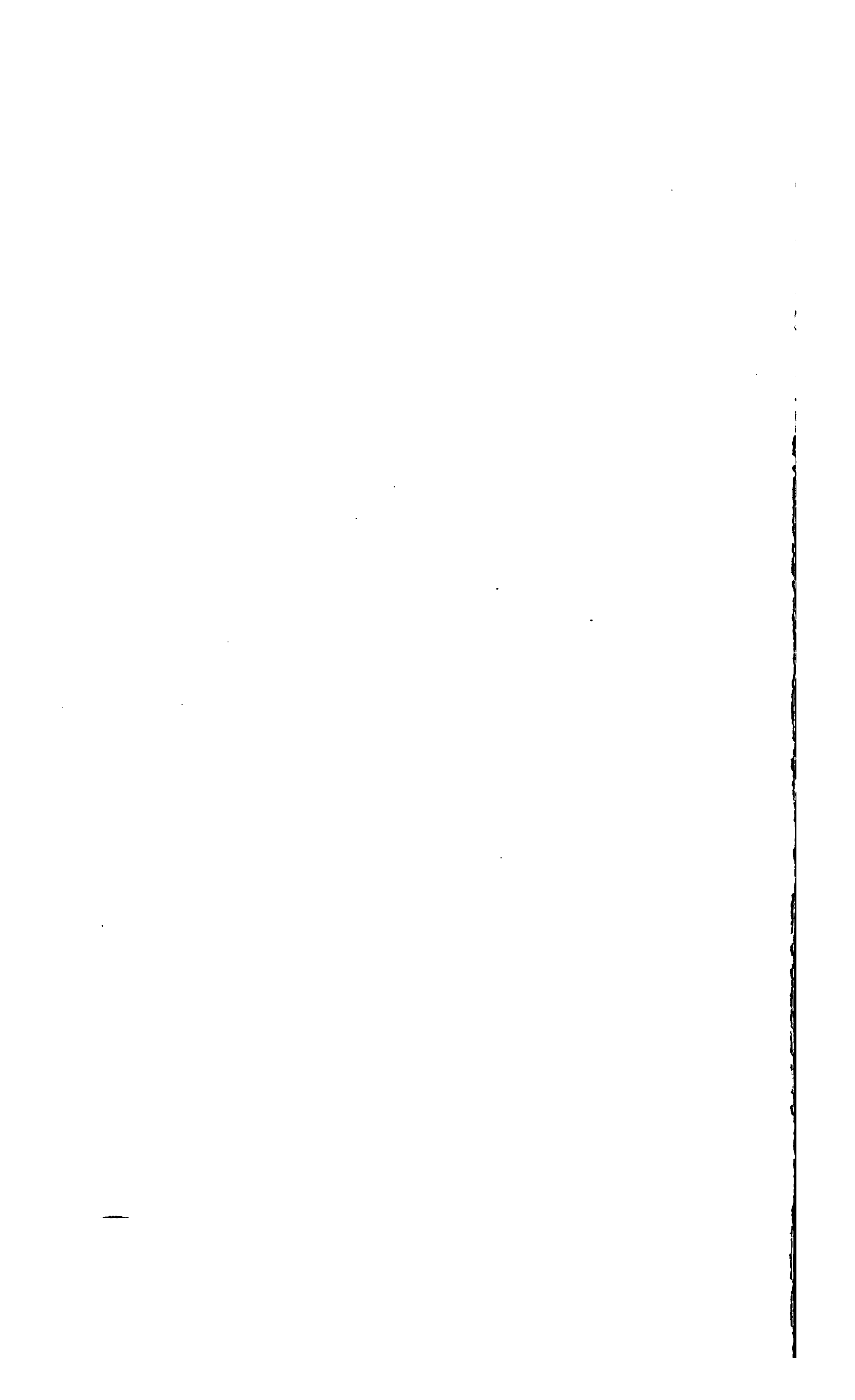
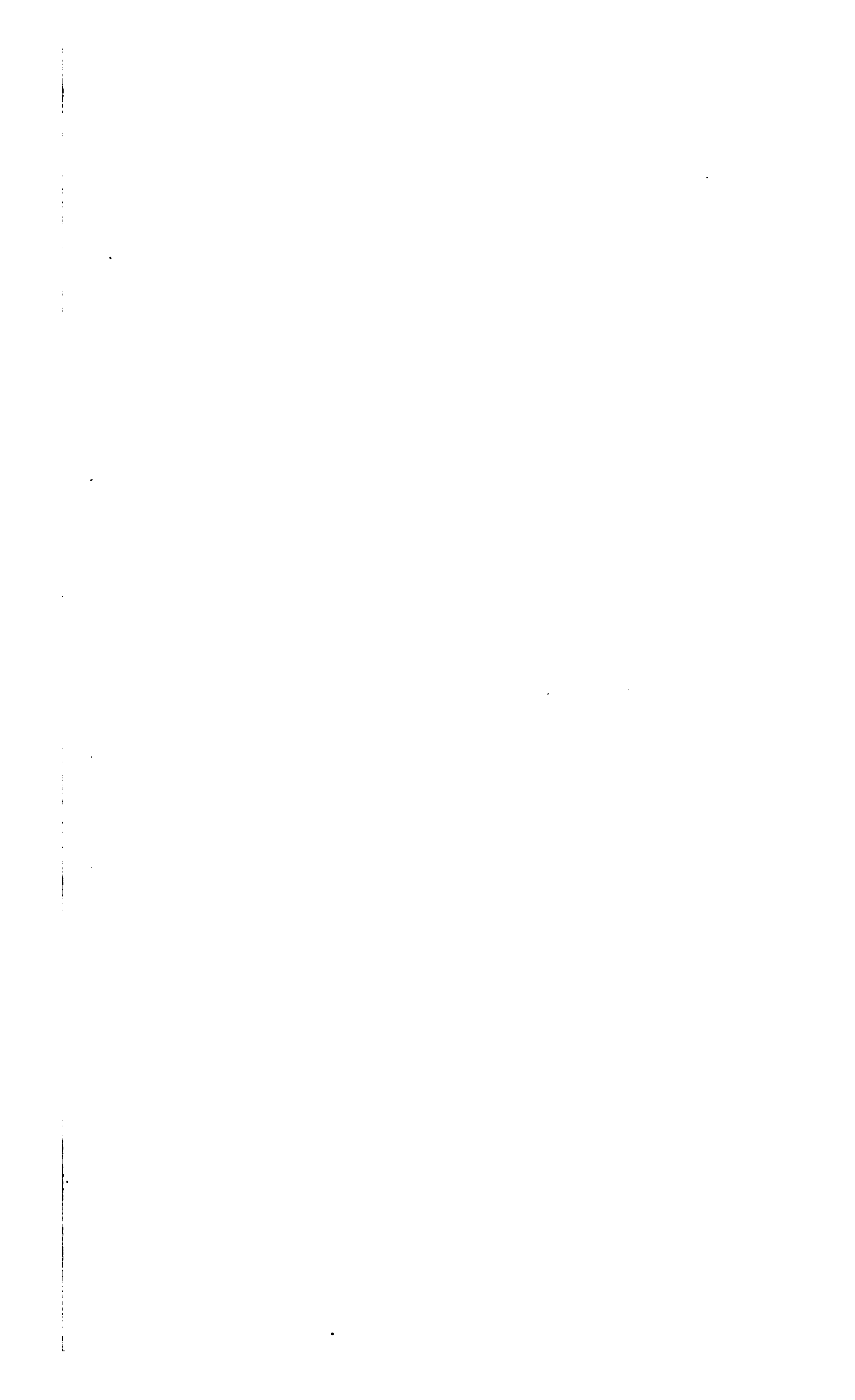

[illegible]

[illegible]

VOOR

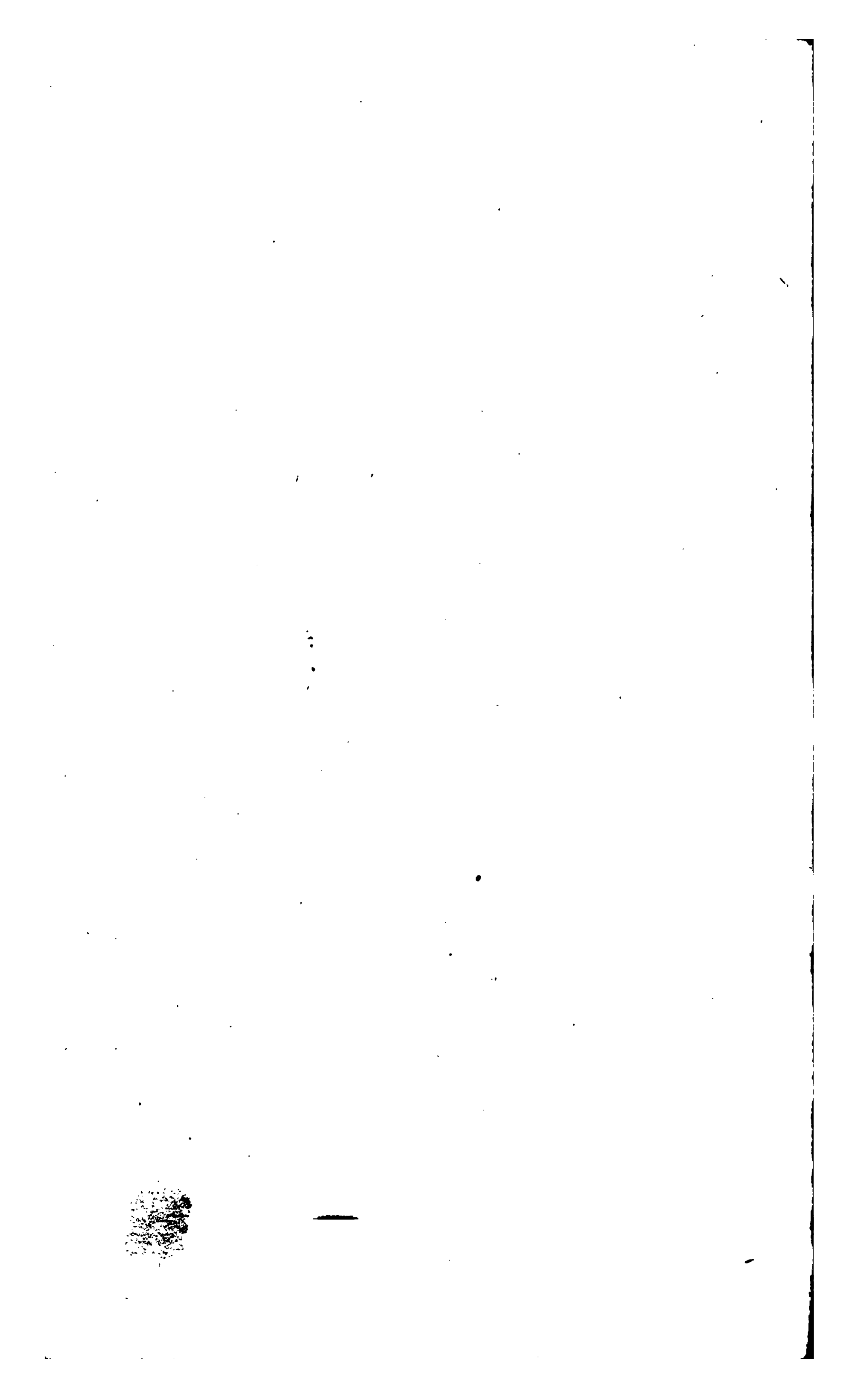
PETRUS HOFSTEDE,

MET ZIJNE BEELDTENIS.

VOOR

PETRUS

HOFSTEDE.

VOOR

PETRUS

HOFSTEDE.

Dit 's HOFSTEDE, opgewiegt, ten dienst van Hoofsch bewind,
De Steektrompet van 't *Volk*, Oranjes troetelkind;
De Prinslijke Advocaet die, stout en onbezweeken,
voor 't EMINENTE HOOFD, met mond en pen blijft spreeken,
De vaegbaek voor de Kerk, de hooge School, —— den Staet,
Een grijze Patriot in 't vleyend Koorgewaed.

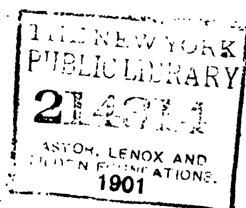
VOOR

PETRUS HOFSTEDE.

signed: Janus Apollogicus

MDCCLXXXVI.

WAERDE VADERLANDERS.

Schrik niet, Lezer! ik zal uw geduld door geen wijtluftig voorbericht tergen. Ik moet evenwel iets zeggen. Wat? dit, dat mijne loftuitingen geboren zijn uit overdenkingen die mij invielen toen ik de schampere oordeelvellingen van den Criticus las. *Gij kunt hierdoor de zuiverheid van mijn beginselen en inzichten bevroeden, en uw vermaken in een sterk afsteekend* Contrast. — *Maer, laet ik nog eenige van uwe vragen horen en beantwoorden.* — *Waerom is uwe lofspraek zoo koud? Om aen de* nieuwe *smaek van den* Apologist *te voldoen die door zijn voorbeeld mij geleerd heeft treffend in* Miniatuur *te schilderen.* —

Waer-

Waerom zijn de aenmerkingen, van uwen Criticus *zoo lang?*—*Misschien om dat hij de geheele* Phijsionomie *van de verschillende rangen der* Antique Patriotten, *uitbeeld.*—*Wie is hij? Zout gij het gelooven, als ik het u vertelde? Hebt gij iets van Lavaters* Genie, *dan kunt gij, uit zijne denk- en schrijfwijze wel bemerken, dat hij geen hoveling is.* —— *Zult gij meer schrijven? Dat weet ik niet, vraeg het aen* PROFESSOR HOFSTEDE. —— *Vraeg niet meer, want ik mag u niet antwoorden. Lees, oordeelt, en doe hulde aen de waerheid.*

NB. Tot onderrigting van den Lezer dient, dat de aenteekeningen, met een A gemerkt, van den CRITICUS, doch de overige van den Uitgever zijn.

❦ ❦ ❦

HOOGEERWAERDIGE EN HOOG-GELEERDE HEER!

Hoewel het grootste gedeelte onzer Staetkundige waereld u begrimt, niettegenstaende een geletterde en bedilzuchtige Schoolmeester u aenvalt, en grondbeginselen toeschrijft, die met het Caracter van een' gematigd' Godgeleerden onbestaenbaer zijn, durf ik u nogthans eerbiedigen, voor 't oog uwer vijanden, en overal erkennen dat ik een uwer verwonderaers ben. Hier toe heb ik de dringendste beweegredenen.

Gij zijt met groote begaefdheden toegerust. Verrijkt met eene sterke en vlugge verbeelding-

kragt, met eene lieffelijke befpraektheid, met de kunst om uwe denkbeelden op een innemende en verheven manier voorteftellen, wint gij de harten der onbuigzaemfte menfchen. De werkftukken uwer geleerdheid, zoo verfchillende in foorten, en, van uwe prille jeugd af, reeds der waereld medegedeeld, verheffen u boven den kring der laegkruipende Schoolvosfen. Laeten *Antique* Letterzifters, bij de afgeknaeuwde pergamenten van eene magtige boekverzameling, of op de halfverteerde grondflagen van oude gebouwen, zich zelven verteeren, gij liefkoosde de oudheden, alleen om aen *Uwe* waerdigheid luister te geeven. Gij zijt een man, die de waerde der dingen kent. Gebooren om groote zaeken te ontdekken, verledigt gij u niet om de gelegenheid van vreemde waerelden te onderzoeken, of haeren omloop te bepaelen, om uit te rekenen in welke foorten van lijnen de dwaelfterren om de Zon wentelen, of hoe verre het hondsgeftarnt van onzen bol afgelegen zij: gij houdt u niet bezig met de ouderwetfche droomen der Heidelbergfche Godgeleerden, of verbind u aen den geftrengen redeneertrant der wijsgeerige famenftellen, neen! bovenmaenfche befpiegelingen en nieuwmodifche *Bijzonderheden* trekken uwen aendacht, en bepaelen uwen Attifchen fmaek. Gij hebt een afkeer van dorre *Magisters* en doorfleepen Wijsgeeren, die woorden voor zaeken verkoopen, en de waereld, flechts door de naekte vertooning der waerheid, zoeken te verfchal-

ſchalken; daerentegen bemint gij zindelijke bijbelgedachten, leerzaeme geſchiedenisſen, zinrijke fabelen en fraeije ſtaetslesſen, in een' verbloemden ſtijl verborgen; gij lokt uwe lezers uit door belangrijke voorſtellen, rustende op ſierlijke redenkavelingen, die, ſchoon zij ſomtijds alleen uit ſchijnbaer-waerſchijnlijke grondbeginſelen worden afgeleid, ten minſte dienen om de zwakheid van een valſche ſluitrede te ontdekken. De meesterſtukken van uw vernuft vereeuwigen uwen naem, in weêrwil uwer benijderen, die u een hoofdſtuk van valſche ſtaetkunde en pedante geleerdheid noemen. Gedenkteekenen van adelijke geſlachten moogen door 't geknaeg van den vratigen tijd inſtorten, het ſtandbeeld nogthans, dat gij voor u zelf' hebt opgericht, zal ongeſchonden blijven, dewijl deszelfs voet van geen klei is.

Geen ſtof noch wetenſchap viel ooit uw pen te zwaer;
Wat hebtge 't Vaderland, in 't woelig wonderjaer,
Een heilrijk nut geboôn, toen hof en ſchool en Kerken,
Verſuft, herleefden door uw ſtaetsgeleerde werken.
Gij hebt den ſtaf des krijgs, de vrêevaen, opgetooid,
Gebloemt op Friſoos graf, vol kunſt en zwier, geſtrooid:
En, met godvrugtigheid, voor kleenen loon, beſchreeven
De wondren van ons land, en de eeuw die wij beleeven.

HOLLANDSCHE SCHRIBLERUS.

Uwe jaeren ſtijgen; de bronnen van uw zinlijk genoegen droogen uit; de ernſtige ouderdom, op de vleugelen van den tijd gedragen, ſnelt u te gemoet. Gij hebt bijna een' levenstijd, waerin de groote Veldheer MARLBOURGH een bloôhartig kind, en de beroemde NEWTON een' zwakken geest gelijk was; echter hebt gij, in uw klimmende jaeren, nog een vlugge verbeelding en vast geheugen; gij bezit nog die onverſchrokken ſtoutheid en dat zwierig kunstbeleid, waerdoor gij voorheen, in den letterkrijg, uwe tegenſtanders verſchrikte en misleidde, zoodat gij gelijk zijt aen den dichter ENNIUS, die, in zijn' hoogen ouderdom, zich bij een ſterk en overwinnend Paerd vergeleek, zeggende:

Sicut fortis equus, ſpatio qui ſæpe ſupremo
Vicet Olijmpia, nunc ſenio confectu quieſcit.

Gij hebt ondervonden, dat groote mannen ten doel ſtaen aen de hekelpijlen der nijdige afgunst; nog heden zijt gij in die ongunſtige omſtandigheden geplaest, en gelijk aen den held te Lilleput, die door een gansch regiment kleene dwergjes, gewapend met ſpietſen en pijlen, werd aengevallen. Ondertusſchen behoudt gij nog de gevoelens van eene onvertſaegde en ſtandvastige ziel, die zich vrolijk aen de allerwreedſte martelarijen dezer letterbeultjes kan blootſtellen, om uwe eigen onafhangkelijkheid en regt, in het geeven van Staets- en Godsdienſtige wetten, ſtaende te houden. Er zijn

zijn onder uwe lievelingen daerom sommigen die het bejammeren, dat gij, die onder de beschaefde Schrijveren zoo beroemd zijt als de bekende Koningklijke Magi, of Oostersche Wijzen, onder de Heiligen, niet in de eerste eeuwen der Kerke geboren zijt; dewijl zij zich verbeelden, dat uw naem, geduurende de vervolgingen, dan alöm zoude uitgeblonken hebben, ja dat gij thans in de *Legende* zoudt staen, en uwen heiligen dag ongetwijffeld zoude gevierd worden. Wanneer men uwe begaefdheden, bedrijven en lotgevallen overweegt, zijt gij niet ongelijk aen den Dichtkundigen VOLTAIRE. Het belge u niet, Eerwaerdige Heer! dat ik u met dien beruchten Vrijgeest vergelijk: in het wezen der zaek is hij zoo verre van u verwijderd als Goa van Mexico ligt; maer in eenige bijzonderheden hebt gijlieden zoo veel overeenstemming met elkander, als ALEXANDER *de Groote* en KAREL *de twaelfde*, Koning van Zweden; gij moet dan, Geleerde Man! mijne gelijkenis niet dan tot het derde der overeenkomst uitstrekken. Zie hier de overeenkomsten: VOLTAIRE was een Edelman, die in zijne eerste jeugd reeds proeven gaf van een oorspronkelijk vernuft en schertsenden geest, waerdoor zijne vijanden hem in onaengenaeme gevallen wikkelden; gij, schoon van een burgerlijken oorsprong, bezat reeds vroeg eene adelijke ziel, waervan tot een proefstuk strekt de *Groninger naemstudent*, volgens alle waerschijnlijkheid door u, in uwe

Akademiejaeren, geschreeven; en die gelegenheid gaf, dat gij uw Vaderstad en geleerde voesterschool moest verlaeten. VOLTAIRE had algemeene kundigheden, en kon zich beroemen meer dan tweeëntwintig kunsten en wetenschappen te verstaen: gij hebt het uitgebreide veld der wetenschappen doorkruist, eene *Encijclopedie* verzameld van alle de Geleerden in Europa, en strekt uw lettergebied uit tot in het Woest-Arabië, het beschaefde Perzië, en het beeldspraekkundige China. VOLTAIRE verkreeg, door zijn schitterend vernuft, looze schalkheid en vrolijke invallen, gelegenheid om tot in het geheime Kabinet der hoofsche Staetkunde te dringen, en met den verstandigsten Monarch van Europa gemeenzaem te verkeeren; gij, met geen minder vleijende hoedanigheden begaefd als uw voorbeeld, troft daerdoor het hart van onzen teedergeliefden, goedhartigen en leenigen Prins, werd door denzelven, boven de mannen van den tabbaerd en den degen ter gehoor toegelaeten, over de gewigtigste zaeken geraedpleegd, en aen deszelfs huis met de sterkste liefdekoorden verbonden. VOLTAIRE was in een' geduurigen letteroorlog; *zijne hand was tegens allen; maer de handen van allen waren ook tegens hem*; hij moeste kampen met een' BAUMELLE, MAUPERTUIS en den Abt DE GUINEE; gij moest eerst strijden met uw Consistorie over het vrije beroepingregt; daerna met een' Remonstrant, over de eer van SOCRATES, vervolgens met een' Antiädvokaet der Nederlandsche

Kerk,

Kerk, met een' gedeserteerden Professor VAN GOENS, met uw' eertyds geliefkoosden Collega, Professor LE SAGE TEN BROEK, en eindelyk met een' ganschen zwerm moderne Patriotten. VOLTAIRE werd beschuldigd, dat zijne twistschriften waren saemgeweeven van stekelagtige boerterijen, lasterlijke beschuldigingen, valsche bevestigingen, verkeerde gevolgtrekkingen, openbaere tegenstrijdigheid en verwaende grootspraek; gij wordt met geene mindere misdaeden beticht; men vindt in uwe schriften en handelingen een' THEUDAS, een' man, die uit de hoogte spreekt; een' snorkenden Kwakzalver, die, overäl, voor zich zelven de loftrompet blæst; een' *Veinsaert*, *Huichelaer*, *Dubbelhartigen*, *Ontrouwen*; *een' Arglistigen*, vol kwaede streeken, en een' laffen vleijer der Grooten. VOLTAIRE zag op zijne vijanden, uit de verheven sterkte van zijne vermaerdheid, met een verachtend oog, als op weetnieten, domöoren en laegkruipende zielen; gij, die opgeklommen waert tot het hoogste toppunt van roem, beschouwde, uit die hoogte, uwe partijen als Pigmeën of weerloze aerdmannetjes van KIRCHERUS, uwen aendacht onwaerdig; of, indien gij hen verwaerdigde met een antwoord, trof uw levendige en vindingrijke geest hunne persoonen en hoedanigheden met de sterkste verven; in uwe onnavolgbaere APOLOGIE geeft gij blijken, hoe vruchtbaer uwe ziel is in het uitvinden van eigenaertige, zelfstandige en bijvoeglijke naemwoorden voor uwe tegenstreevers: het zijn *Aertsleugenaers*,

 on-

onbeschaemde lasteraers, *eerlooze faemroovers*, *Rabauten*, *Rabbelaers* en *oproerige Schotschrijvers*; VOLTAIRE fleet, het hoofsche leven vaerwel gezegd hebbende, zijne vrolijke uuren op zijne lustplaets te *Fernay*, en ontving daer het bezoek van de uitmuntendste mannen in ons waerelddeel; zijn huis was de magneetsteen der lieden van een' fijnen smaek, en hij zelf bevorderde daer het belang zijner aenhangers, door milde giften en zijn veelvermogende voorspraek; schoon gij gewoon zijt, om, onafhangkelijk van uw eerwaerdig ampt, in de afzondering van uw boekvertrek te leeven, hebt gij echter nog geen *Timonium* of Paleis van menschenhaeters laeten stichten even als ANTONIUS, toen hij, na den ongelukkigen slag bij ACTIUM, aen de menschelijke Maetschappij ontweeken, en van de Vaderlandsche waereld afgezonderd, zich een' geruimen tijd opsloot; neen! gij verleent nog dagelijks gehoor aen uwe Vrienden; gij hebt nog uwe aenbidders; uw huis is het middenpunt der Geleerden, de kweekhof der geestelijke telgen, en de vraegbaek uwer Collegaes; schoon gij nimmer met de Bisschoppelijke waerdigheid pronkt, hebt gij echter bestelling over eene meenigte Kerspellen, in ons Vaderland; gij beproeft de Staet- en Godgeleerde begrippen der jonge Nazireërs, en begunstigt uwe lievelingen met de vetste Pastorijen. Eindelijk VOLTAIRE had zijne onvolkomenheden; men beschouwde hem wel als eene ster van de eerste grootte, maer die ook haere breede vlekken had,

waer-

waervan eenige naer woestijnen en ledige vlakten geleeken. Hij bezat, als Dichter aengemerkt, alle de levendigheid en bevalligheid van den smaek zijner eeuw, maer had geen het minste deel aen de Romeinsche schoonheden; hij schreef geschiedenissen, niet zonder eenzijdigheid, en die men om haere opgesmukte versierselen, veeleer voor geestige Romans mag houden; zijne wijsgeerige begrippen waren zeer oppervlakkig, en werden gewijzigd door zijne bijzondere belangen; zijne gevoelens van den Godsdienst steunden meestal op vooroordeelen en partijdigheid, op een diepe onkunde en gebrekkige kennis in de Oostersche Geleerdheid en Grieksche Oordeelkunde; hij bezat een' overmatigen trap van eigenliefde, was geheel vooringenomen met zichzelven, en zeer verzot op spotternijen; hij randde de doorluchtigste Vorsten in het gemeenebest der letteren aen, en stelde deze tot voorwerpen zijner stekelige boerterijen. Gij, hoogverlichte Man! hebt ook uwe onvolmaektheden; zij, die mijne gelijkenis te ver uitbreiden, schrijven aen u ook de gaef van een onregelmatige eigenliefde toe. Zij noemen u een nieuwmodischen NARCISSUS, die op zijn eigen schaduwbeeld smoorlijk verslingerd is, zonder te kwijnen; zij vinden in uwe doorwrochte geschriften koude woordspeelingen, verkeerde aenhalingen, overtollige aenteekeningen, grondelooze redekavelingen, onöordeelkundige vergelijkingen, natuur- en kunstoverschreeuwende tafereelen, ongepaste lofspraecken, ge-

geleerde kwakzalverijen, zoutelooze boerterijen, onbefchofte brutalisterij en valsch vernuft. Anderen, die over uwe bekwaemheid gematigder denken, zeggen, dat gij eene fter, zijt gelijk aen Saturnus, waerin men eenige vlekken ontdekt, welke naer dorre heiden en fteile rotfen zweemen. Zij vervolgen aldus: *De omloop van die Ster rondom den berg Parnasfus is onregelmatig. Toen men zich verbeeldde dat zij ftil bleef ftaen regt tegen over de vermaekelijke valeijen der welfprekendheid, en de deftige heuvels van den Godsdienst, zag men haer, als in een oogenblik, verfchieten, naer de barre zanden der fchoolfche twistperken, en, na een oogenblik vertoevens, verdween zij naer de uitgebreide velden der Heidenfche fabelkunde. Hoe naeuwkeuriger wij dit verlichte ligchaem befchouwen, zoo veel te meer vinden wij de ftelling van een' groot' Neerlandsch Wiskundigen bewaerheid; zoo veel te eer zou men gelooven, dat zij flechts een losgerukt deel der zon is. Zij heeft zeer luisterijk, als een vaste fter, aen den gezigteinder van Nederland gefcheenen. Zij heeft zich aen de Herderlievende Maesftad, als geheel van vuur en gloed famengefteld zijnde, vertoond, zoo lang derzelver Centraele warmte duurde; maer zij is fchielyk beginnen te verkouden, door de uitwaesfemingen van een donkere Staetscomeet; haere dampen verdikken nog geftadig, en wij zien die fter reeds in een Planeet, die geen eigen licht bezit, veranderd, in een licht, dat van tijd tot tijd verduisterd werd, en mogelyk geheel uit het oog en geheugen zal verdwijnen.*

Gij

Gij begrijpt ligt, Mijn Heer! dat deze figuur geene uitvinding van mijn' geest is; neen, dezelve is door mij getrokken uit een der oordeelkundigste werken van deze eeuw; de uitgever daervan was een ſtroeve CRITICUS en kregelige Miſanthrope; dit kunt gij gemakkelijk bevroeden uit de volgende kenſchets die hij van uw' perſoon en verdienſten in de aenteekeningen ſchildert. Ik zal dezelve hier inlasſchen, om te toonen dat het laetſte deel mijner vergelijking van uw Hoogeerwaerdige, met den alömgeruchtmaekenden VOLTAIRE, aen de geſchetſte ſchilderij de kenmerkelijkſte trekken, het waere hoogſel en diepſel, en de uiterſte trappen van ſchoonheid, gelijk het de zoonen van Pictura noemen, toevoegen: VOLTAIRE werd, gelijk gij weet, in zijn klimmende jaeren, van een' vermomden Franschman, in een werk, bekend onder den naem van *Joodſche Brieven*, aengevallen; gij, wiens levenszon naer den avond neigt, moet dulden, dat een onbekende Belg, op uw perzoon vergiftige hekelpijlen ſchiet; dan merk hem ſlechts aen als een' Engel des Satans, die u vuistſlagen geeft, opdat gij u door de grootheid uwer begaefdheden niet zoudt verheffen; hoort hem aen met een taei geduld, en met die Christelijke zachtmoedigheid, die u zoo natuurlijk eigen is.

„ Onder de Geleerden van onzen tijd (dus vangt „ hij aen) telt men ook den bekenden POLIJHISTOR,

P. HOF-

„ P. HOFSTEDE, Profesſor HONORARIUS te Rotterdam.
„ Zijn Vader was een bekwaem en godvruchtig
„ Predikant te Groningen. Deze ontdekte reeds
„ vroeg in zijnen Zoon een' weelderigen, laet-
„ dunkenden, trotſchen, ſtouten en ligtonderne-
„ menden geest, wijdde hem aen de Kerk toe, en
„ breidelde, zoo veel hij kon, deszelfs vuurige
„ driften. Nadat nu onze vlugge PETRUS een
„ oppervlakkige kennis van de wetenſchappen
„ verkreegen had, ſchreef hij, met hulp van zijn
„ Akademievrienden, een ſcherpe Satire tegens de
„ naemſtudenten, 't geen hem aen veel moeilijk-
„ heid blootſtelde, en tot eene proef verſtrekte
„ van zijne aengeboren geneigdheid tot hekelen en
„ twisten. In het Frieſche Athene voltrok hij
„ zijne Letteroeffeningen, waer hij ook, door een'
„ gemeenzaemen toegang tot het Hof van den
„ laetsoverleden Stadhouder der Vereenigde Pro-
„ vintien, den grond lag tot die hooffche Staet-
„ kunde, waerdoor hij zich, even als de Kardi-
„ nael ALBERONI, deed gelden, en geliefkoosd
„ werd door flaefſche aenbidders van het Oranje-
„ huis. Zoodra de jonge HOFSTEDE den Pries-
„ terrok had aengetrokken, en, na een zeker tijd-
„ verloop, ten dienst der Kerke ingezegend was,
„ liep het gerucht van zijn theatraele gaeven het
„ ganſche Nederland door. Verſcheiden gemeen-
„ ten, waervan de meeste Leden meer ingeno-
„ men zijn met het konſtig blanketſel van fraeije
„ woordenſpelingen dan het natuurlijk ſchoon van

„ zin-

„ zinrijke zaeklijkheden, begeerden hem. Rot-
„ terdam, eindelijk, onafscheidelijk verkleefd aen
„ Frisoos Huis, en afgodisch, omtrent haer welbe-
„ spraekte voorgangers, stelde hem aen tot Predi-
„ kant. Hier kwam hem zijn hoofsche Staetkunst
„ te stade: door zijn gladde tong en listig pluim-
„ strijken betooverde hij de harten der Grooten,
„ en kreeg een rijke en aenzienlijke vrouw. Hier
„ toonde hij te zijn een Godsgeleerde en Rede-
„ naer van een bijzonder maeksel. Hij bemoei-
„ de zich naeuwlijks om het samenstel van den
„ Gereformeerden Godsdienst, volgens het voor-
„ schrift dier Kerke, geleidelijk voortedraegen.
„ Zijne Catechismusleerreden waren kort, doch
„ kragteloos. Hij schetste kleene Landschappen
„ in doodverf en bekleede ze met een breede An-
„ tique lijst, opgehelderd met flikkerend loofwerk.
„ Veele van zijne redevoeringen, voorál die,
„ welke de lijdensstoffen van den Heiland der
„ waereld betroffen, waren *excerpten* uit de *Patres*,
„ *gecommentarieerd* door de Jesuiten. In dezelve zijn
„ de letterschoonheden niet ongelijk aen eene soort
„ van gewassen, die veel overeenkoming met
„ korenbloemen hebben. Hij schijnt niet te wil-
„ len begrijpen, dat het gemeene Volk, dat zijn
„ de zulken, die weinig gebruik van de re-
„ den maeken en veeltijds ingenomen zijn met
„ zekere beuzelingen, daer behagen in schept,
„ zonder te overweegen, dat die bloemen geschikt
„ zijn om het goede zaed des woords te ver-

„ stik-

„ ſtikken. Zij zijn gelijk aen de bloemtjes van
„ het onkruid in de korenakkers, die de kinde-
„ ren en andere onkundigen met vermaek beſchou-
„ wen, terwijl de landman, die 'er het ſchade-
„ lijke van kent, daerover zucht. Of men kan
„ ze ook vergelijken met de keuriggeſchilderde
„ glazen in de kerk van Gouda, die, door hunne
„ onderſcheiden verven en helder coloriet, de ver-
„ wonderde oogen wel treffen, maer de gewel-
„ ven verduisteren. Men heeft hem reeds vroeg
„ aengezien voor een' geestig' Dichter, voor een'
„ vluggen en bekoorlijken Schrijver, een ſchran-
„ der vernuft, en een wonder onder de Geleer-
„ den. Maer alles wel bekeeken zijnde, heeft
„ het meer ſchijn dan een wezenlijk beſtaen. Zulk
„ eene uitſpraek is alleen de tael van onwijsgeerige
„ verſtanden, naergebaeuwd door de ligtgeloovige
„ jeugd en aendoenlijke vrouwtjes, die door de
„ zinnen geleid worden en nooit nadenken. Echte
„ Voedſterzoonen der Zanggodinnen beweeren, niet
„ zonder grond, dat hem de wezenlijke eigenſchap-
„ pen van een' dichtkundigen geest ontbreeken, te
„ weeten: een fijn gevoel, zuiver vernuft, en gezond
„ oordeel. Zijn ſchrijftrant is los en vloeijende,
„ voor een gedeelte, geſchikt naer den ſmaek zijner
„ eeuw, en geeft gelegenheid, dat hij de eer geniet om
„ voor een' groot Schrijver doortegaen, maer zijn
„ ſtijl zweemt te ſterk naer de welſprekendheid der
„ Griekſche Sophisten, ten tijde van SOCRATES, en
„ ſtrookt niet met de tegenwoordige denkwijs van

„ oor-

„ oorspronkelijke vernuften. De Professor zal ten
„ allen tijde, en bij alle beschaefde Volken, voor
„ geen groot man gehouden worden; hij is gelijk
„ aen de sterkverniste kopijen van hooggewaerdeer-
„ de origineelen, die op een' verren afstand, voor
„ meesterstukken worden aengezien, maer van nabij
„ beschouwd zijnde, slechts douzijnwerk zijn. De
„ Nakomelingen zullen zijne werken kennen, maer
„ niet toejuichen: zij zullen alleen dienen, om de
„ jeugd te waerschouwen tegens den onnatuurlij-
„ ken, walgchelijken, opgesmukten en grootspree-
„ kenden schrijfstijl van een' Gereformeerden Gees-
„ telijken der agttiende eeuw. Hij heeft een boek ge-
„ schreeven, getijtelt: *Bloemen gestrooid op het graf van*
„ WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, *enz.* Het zelve is
„ samengeweven uit louteren eigenroem, vleijerij en
„ winderige hoogdravenheid." *De menigvuldige gesprek-ken* (dus spreekt hij van zich zelven, *in de voorrede*) *met dien gesprakzaemen Prins, over den Godsdienst en de Geleerdheid gehouden, de aenteekeningen, die wij van alles, wat zijn* GEHEILIGDEN *Persoon betrof, gemaekt hebben, de vriendschap en briefwisselingen, met welke ons verscheidene Staetsmannen en Hovelingen vereerden; zijn al te samen dingen, die veroorzaekt hebben, dat wij tot kennis geraekt zijn van veele zaeken, die men juist in den winkel der baerdscheerders niet hoort verhaelen.* „ Wilt gij een
„ onvergelijkelijk proefstuk van een' vleijenden TER-
„ TULLUS zien, lees dan de volgende lofcuitingen:"
Een Prins, die niet alleen eene eerekroon gedraegen heeft, te samengesteld uit alle de edele gesteentens, welke hem het

Va-

Vaderland konde schenken, *maer die ook onkundig van zijne eigen deugd was; aengezien hij van geene* ONDEUGDEN *wist*, *heeft*, *met* ALEXANDER *meer dan veertig Schrijvers noodig om zijne verdiensten te vermelden.* „ Onder alle de baerblijkelijke kenmerken van een „ valsch vernuft verdient onze aendacht de fraeije „ Rhethorische figuur, die hij van een' hedendaegsch „ verbannen Vorst maekt, hem noemende:" *het peerd van* GODS MAJESTEIT *in den strijd. Gij zijt het*, (zegt hij) DOORLUCHTIGE WOLFFENBUTTEL, *wien de snoeren in zulke liefelijke plaetsen gevallen zijn* (*). „ Wil „ men nog treffender proeven hebben van 's Mans „ vindingrijken doch buitenspoorigen geest, men „ vestige dan zijne aendacht op de TROOSTREDE „ achter deze bloemen geplaetst; overäl vindt men „ hier klatergoud, dat op den toetssteen van een „ wikkend oordeel gestreeken, deszelfs valschheid „ verraedt." *Acht men* (dus spreekt onze Redenrijkkundige) *dien lijder niet gelukkig, die zonder dat hem de handen en beenen gebroken werden, aenstonds den genadeslag op de borst ontvangt. God handelt met zijne liefste kinderen, als iemand, die zonder voorafgaende waerschouwing op een gemeenzaeme wijze zijnen vriend, ten 12 uuren bij zich ter tafel vraegt* (†). „ Zie daer „ een bloemtje, op het galgeveld geplukt! welk een „ aengenaeme balsemgeur moet dit niet verspreid „ hebben in het gewonde hart van een zwaermoe-

„ di-

(*) BLOEMEN GESTROOID enz. bladz. 102. (†) bl. 155.

„ dige en treurende Prinses. Maer kan men we
„ sterker voorbeelden van overmatige buitensporig-
„ heid bijbrengen, die getrokken zijn uit den
„ woordenkraem der Retorijkers van de tiende
„ eeuw, uit de Legenden der Heiligen, de wer-
„ ken van COSTERUS, den Jesuit SALAZAR, en an-
„ dere dweepzieke Geestelijken. Of kan het wel
„ anders dan in verdraeide hersenen plaets heb-
„ ben, dat men het zacht afsterven van een' Vorst
„ die, naer 's mans gezegde, *even als het zwaerd*
„ *van* GOLIATH, *zijns gelijken niet had*, vergelijkt bij
„ de geweldige dood van een' volslagen booswigt
„ en geledebraekten lijder, die op een kruis uit-
„ gerekt, den genadeslag ontvangt? Is het geen
„ bewijs van een laegkruipende en indrukkelooze
„ ziel, dat men de wys waerop het oneindig
„ Opperwezen, zijne bijzondere gunsten bewijst
„ aen uitblinkende Godvruchtigen, gelijkgesteld met
„ de gemeenzaeme verkeering, die gebrekkige
„ stervelingen onder elkander houden op een
„ bepaelden tijd? Met dit wanördenlijke Boek,
„ waeruit men klaer bewijzen kan dat een on-
„ bestierde drift van MELPOMENE tot razernij over-
„ held, is de schrijver nogthans geweldig inge-
„ nomen, waerom hij het in zijne *Apologie* voor de
„ derdemael aenhaelt, *occidit miseros crambe repetitio*
„ *magistros* (*), tot een bewijs, dat hij 'er zoo
ver-

(*) JUVENALIS Satyr. 7. v. 154.

„ verzot op is, als een aep op zijne Jongen. On- „ bevooroordeelde vernuften getuigen 'er onder- „ tusſchen van, met meerder waerheid en eenig- „ zins anders dan Mr. LAURENS BAKE, toen hij „ de Korenbloemen van KONSTANTIJN HUIGENS „ met dit volgend Knuppelversje hekelde:

Gij noemt uw Lofſpraek Prinſenbloemen;
't Zij verr' dat ik dit opſchrift laek,
Gij moogt ze wel te regt zoo noemen,
Die Bloemen hebben reuk noch ſmaek (‡).

„ Wenſchelijk ware het, dat dit gedroehtelijke „ ſamenſtel eens nauwkeurig ontleed wierd door „ een

(‡) Mengelpoëzij van Mr. LAURENS BAKE bladz. 135.

Indien ik hier voor SCHOLIAST ſpeelen mag, denk ik, dat de CRITICUS door de *Fraſes* van *Prinſenbloemen, die geur- en ſmakeloos zijn,* zulken verſtaet, die wel een fraeije kouleur hebben, maer onaengenaem van lucht zijn. Wanneer ik nu mijn Herbarius naer LINÆÜS ſamenſtel geſchikt, doorloop, werd mijn aendacht raseh bepaeld bij de AFRICANUS. Deeze heeft een hoog en ſchoon oranje-coloriet, hoewel haer geur niet zeer ſtreelende voor de reukzenuwen is, waerom zij ook bekend is onder den naem van *Stinkende Gouwe.* Sommige ernſtige beſpiegelaers der natuurelijke Historie, die zeer wel met bijzonderheden in hun ſchik zijn, hebben het als iets bijzonders aengemerkt, dat deeze bloemen, vooräl in de Maesſtad zoo weelig getierd hebben in het voorleden jaer, zelfs op plaetſen daer zij niet gezaeid waren, en zij

„ een redeneerkundig vernuft, dan zou de opmerkzaeme Lezer kunnen zien, dat de hoogvliegende, veelſoortige en ontelbaere meenigte van onbekookte denkbeelden, welke in dat geſchrift, in een' gebloemden en loſſen ſchrijfſtijl worden voorgedragen, geen de minſte verband met elkander hebben, en dat dit boek dus, de bedriegelijke welſprekendheid alleen uitgezonderd, zeer veel overeenkomst heeft met dat van den beruchten FRANS BALTES."

„ Hij ſchreef ook, *Bijzonderheden*, maer zij zijn gelijk aen de geſchilderde gordijnen van PHARASIUS, die XEUXES bedrogen. Hij vertoont daer-

zij meenen daerin iets buitengewoons te moeten aenmerken. Dan, zoude het niet mogelijk zijn, dat het zaed van deeze bloemen, op vleugelen van den wind voortgedreven, te Rotterdam neêrgevallen is? Zoo kan, bij het waeijen van een Noorden of Noordwesten wind, een beſmettelijke gifſtoffe, uit den Haeg of Delft, in bovengemelde Stad overgebragt worden, en ſommige Ingezetenen, die 'er vatbaer voor zijn, beſmetten. Het is ook bekend, dat zekere inſecten, bekend onder den naem van zwarte vliegen, uit die gewesten tot ons overkomen, waerdoor onze ontſlooten bloezemknoppen vernield worden. Mogelijk zullen wijsgeerige vernuften door *geur- en ſmaekelooze bloemen* werken van geest verſtaen, die, bij gebrek van ſcherpzinnige naerſpeuring, en welberaedene oordeelkunde, het gezuiverde zedelijk gevoel onaengenaem aendoen, zij vestigen hun begrip op de gewoonte der ouden, die de onſtoffelijke eigenſchappen der ziel door de zintuigen van reuk en ſmaek uitbeelden. Dan ik weet niet of onzen CRITICUS wel zoo diepzinnig gedacht heeft.

„ daerin een groote prael van geleerdheid, zonder
„ wezenlijke wijsheid en gezuiverde oordeelkunde.
„ Grondige Geleerden maeken, in hunne door-
„ wrochte schriften, onderscheid tusschen aenhae-
„ lingen, geschikt om iets te betoogen en te ver-
„ klaeren, en tusschen bloote toespeelingen en
„ geestige invallen, welke alleen dienen om de
„ hoofdzaek licht bijtezetten, en de aendacht van
„ den lezer te verlevendigen; maer onze schran-
„ dere CRITICUS, om ongemeen te zijn, en be-
„ wijzen van zijne uitgebreide belezenheid te too-
„ nen, bewijst uit negentien waerborgen, dat de
„ zwaenen, kort voor haer sterven, vrolijk zin-
„ gen (*). Wanneer hij spreekt van DIONISIUS
„ (bekend onder den naem van AREÖPAGUS) en
„ aen zijn lezers wil erinneren, dat 'er een mee-
„ nigte fabelen, betrekkelijk dien man, voor
„ waerheden worden uitgevent, beroept hij zich
„ op agtëntwintig Schrijvers (**). Op eene andere
„ plaets bewijst hij zijne bedrevenheid in de oos-
„ tersche tael, door het bijbrengen van eene Per-
„ siaensche Verzameling van kundigheden, die wij
„ in onze tael, zinnebeeldig, een Bijenkorf zoude
„ noemen, doch die door zijn hoogëerwaerdigheid,
„ voor een Schrijver wordt beschouwd, die hij
„ met lofspraeken overlaedt. Hij is een liefheb-
„ ber

(*) Bijzonderheden over de Heilige Schrift, 1 d. b. 4.
(**) Idem, 2 d. b. 202.

,, ber van schooltwisten en onbarmhartig hekelen.
,, In welk een bespotlijk licht heeft hij den Kra-
,, linger Predikant nieu geplaest, hoe veragtelijk
,, heeft hij Do. NOZEMAN behandeld, en hoe lief-
,, deloos en verraedelijk heeft hij zijn'-Amptge-
,, noot LE SAGE TEN BROEK veroordeeld? De
,, hoogverlichte Apostel PAULUS heeft zijn beeld
,, juist getroffen: *Hij is opgeblaezen en weet niets (hoe-*
,, *wel hij zich zelve voor zeer wijs houdt) maer raest (of*
,, *is ziek) omtrent vraegen en woordenstrijd: uit welke*
,, *komt nijd, twist, lasteringen, kwaede nadenkingen,*
,, *verkeerde krakeelingen van menschen die een verdorven*
,, *verstand hebben, en van de waerheid beroofd zijn,*
,, *die de Godzaligheid voor een gewin achten, wijkt af*
,, *van de zulke* (*). Een ongewijd Schrijver van laeter
,, tijd heeft 's mans hoofdgeaertheid en ziekte met
,, derzelver toevallen en gewrochten, zoo naeuw-
,, keurig beschreeven als of hij, in veele omstan-
,, digheden, bij hem tegenwoordig geweest was."

Zoo het eens gebeurd (dus spreekt de Letterheld) *dat hij iemand ontmoet, die in de zelfde school* (namelijk van redentwisten) *is onderweezen, en die zijne overwinning twijffelagtig maekt, ingeval hij merkt, dat 'er meer tegenstreevers dan toejuichers zijn, of dat andere hem zoo zeer niet vleijen dan hij zich zelven vl[...]; zoo hij vreest, dat een ander geleerder dan hij, of beter zintwister schijnt te zijn, dan neemt de nijd de[...]*

(*) 1 TIM. VI. 4, 5.

man in, dan wordt zijn ijverzucht ontſtooken, dan worden zijne wangen blaeuw en zijne lippen bijeengetrokken, dan knerst hij op de tanden; nu klopt hij met zijn hand op den kanzel, dan ſtampt hij met zijn voet tegens de aerde. Zeker onze POMPEJUS *kan, zoo het de Goden behaegen, niemand hem gelijk, onze* CÆSAR *kan niemand die hem te bovengaet dulden.* (*). „ Hij behoord dus „ tot dat ſoort van redentwisters, die zich ver- „ heugen wanneer zij iets vinden om zich boven „ anderen te verheffen; die het vooroordeel van „ zelfsroem in den boezem koesteren, en hunne „ eigenliefde met het momaengezicht van den „ Godsdienst, met de rechtvaerdigheid van hunne „ zaek, en belangelooze waerheidliefde, zoodanig „ bedekken, dat men door die uitwendige be- „ kleedſelen den inwendigen vijand niet kan „ kennen. Wanneer nu deeze heilige ijver bij „ hen veld wint, worden de geſchillen gemak- „ kelijk beſlegt; dan wordt het voor godloosheid „ gehouden in een ander geen ſchrikkelijke dwae- „ lingen te ontdekken, hoewelze geen beſtaen „ hebben; de onſchuldige niet te veroordeelen en „ uittebannen ziet hij aen voor laeuwigheid in „ de Godvrucht; alles niet in den kwaedaertig- „ ſten zin te verdraeijen, beſchouwt hij voor „ verraed, en niet tot heeschwordens toe te „ ſchreeuwen, onrechtzinnigheid, gevaer en HAN-

NI-

(*) S. WERENFELS, Woordenſtrijden der Geleerden, bladz. 99.

„ NIBAL is in de poort, voor een koele onver-
„ ſchilligheid in den Godsdienst. Dit gedrag heeft
„ hij vooräl gehouden in het geſchil met zijn
„ medebroeder, den Heer LE SAGE TEN BROEK.
„ Deeze welëtvare Godsgeleerde en ſchrandere Wijs-
„ geer, wars van bedrog, geveinsdheid en pedan-
„ terij, afkeerig van menſchelijk gezag, ijdele
„ ſpitsvinnigheid, loſſe ſpeelingen, meesterlijke
„ overheerſchingen, en bijzondere gevoelens van
„ Kerkelijke Bewindsmannen, tragtte, volgens
„ een geleidelijke denk- en betoogtrant, zonder
„ eenig kwaed inzicht, God en de waerheid al-
„ leen hulde te doen. Dan met hoe veel goed-
„ keuring 's mans leerwijs, (welker inhoud met
„ de grondſtukken zijner Kerk overeenſtemde)
„ werd toegejuicht van zulke, die op een Bijbel-
„ ſche Godgeleerdheid en mannelijke Godvrucht
„ verlieft zijn, waren 'er echter betweters, die,
„ door de nevelen van het vooroordeel verblind,
„ of door een opgeblaezen waen doldriftig ge-
„ worden, het licht der waerheid niet konden ont-
„ dekken, en als oppergezaghebbers van het Ge-
„ loof die leerwijs veroordeelden; zoodat zij, onder
„ een glimp van voor Gods Eer en de Waerheid te
„ ſtrijden, de Waerheid zelve hebben beſtormt.
„ Men vraege mij niet waervan komt die tegen-
„ ſtand, zelfs bij grijze Predikanten en geleerde
„ *Doctores* van geene onvermaerde Stad in Neder-
„ land? Want ik zou moeten antwoorden: *of om-*
„ *dat deeze grootmeesters van 't Geloof niets gehadheuren,*

„ *dan het geene hen willekeurig behaegd: of omdat zij het* „ *schandelijk achten, de gevoelens van andere die jonger dan* „ *zij zijn te omhelzen, dewijl zij daerdoor in hunnen ouderdom* „ *zouden moeten verwerpen, 't geen zij in hunne jonkheid* „ *met zoo veel moeite geleerd, en tothiertoe, als de klap-* „ *pende papegaeijen, telkens nagesnapt hebben.*"

„ Professor HOFSTEDE speelde in dit twistspel de „ Hoofdrol. Van natuur een *Aristokraet* zijnde, „ maekte hij zich, door medewerking van eenige „ driftige, huichelagtige en heerschzieke Tempel- „ baezen, meester van de *Kabael.* Zijn zinspreuk „ was die van CÆSAR: *Zoo het Recht mag verkragt* „ *worden, mag men het verkragten, uit hoofde van het* „ *vermaek, dat 'er in 't heerschen steekt* (*). Door zijn „ toedoen werden beproefde, weldenkende en „ doorzichtige Kerkbestierders, voor af, van het „ heilige geweerd, terwijl men daerentegen voor „ houthouwers en waterputters, voor onnoozele „ en driestonkundige jabroeders het Heiligdom „ opende, en misleide vroomen door schijnheilig- „ heid bedroog. Het Paerd van Trooije, wel eer „ zoo veragt en gehaet, werd, in triumf, ter „ *Consistorij* ingehaeld; of, om eigenlijk te spree- „ ken, een stijfhoofdige, onbarmhartige, arglis- „ tige en Lojolistige Kettermeester, berucht door

„ zijn

(*) Si violandum est Jus, regnandi gratia violandum est. SUETON in Vit. Cæs. C. 30.

„ zijn reis met de oproerige Requestranten en
„ Ratvotmaekers van 't jaer 1748, naer 's Haege,
„ wier oogmerk was om de wettige Regeering
„ te demitteeren, werd om hulp geroepen, en het
„ *Mijsterium iniquitatis*, of de verborgenheid der
„ ongeregtigheid, toevertrouwd. Toen tragtte
„ men door listige kunstenarijen en vleijend groot-
„ spreken den weldenkenden TEN BROEK verdacht
„ te maeken, en de Gemeente te begochelen.
„ Een laeghartige, belangzuchtige en kibbelagtige
„ PROTEUS, bijgenaemd GALLIO, werd opgeruid,
„ om onder schijn van vrede, vriendschap en heil-
„ bejaeging der Kerke, de alarmkreet te blazen,
„ en zijn eigen gevoelens te vergoden. De Pro-
„ fessor TEN BROEK, met opregtheid ijverende
„ voor de waere belangen der Kerke, en niet
„ onverschillig omtrent zijn' goeden naem, gaf
„ daerop zijn welberedeneerde begrippen, in het
„ wezen der zaeke, strookende met den *Bijbel* en
„ de *Formulieren* van eenigheid, in het licht.
„ Deze onschuldige maer misschien voorbarige
„ stap, gaf voedsel aen de Inquisitiemeesters, zij
„ spanden den raed, verklaerden eenige stellingen
„ voor onrechtzinnig, daegden den Schrijver voor
„ hunnen geduchten Regterstoel, en vleide zich
„ zelven, niet zonder grond, met een' goeden
„ uitslag. Om hun geding wel te doen gelden, be-
„ dachten zij een' vond, die gelukte:" *Men wist, dat de Gemeente van Rotterdam, hoe ervaren ze ook mogt wezen in de* WAERHEDEN, *buiten staet was om over*

 het

het fijne en INTERIFURE *der Geleerdheid te kunnen oordeelen. Ook dat deze Gemeente, als zoo veel jaeren aen een' onderscheiden en getrouwen Predikdienst gewend, meer dan veele andere Steden naer het Godvruchtige overhelde, ten minste wat het toestemmende aengaet, welke goede geschiktheid, altijd voor menschen die door een strenge deugdvertooning, en ijver voor de rechtzinnigheid een' naem willen maeken, voordeelig is* (‡) „ Daerenboven wis-
„ ten zij, dat 'er onder hunne smalle Gemeente
„ veele Leden waren, in wier gemoed het zoo-
„ genaemde *Fides Carbonaria* of Koolbranders Ge-
„ loof heerschte, terwijl weer andere, van
„ een meerdere beschaefdheid, het gewoone spreek-
„ woord der Italiaenen betragtte: *Il credere è di*
„ *Cortesia*, *wij gelooven onze Leeraers uit beleefd-*
„ *heid.* Dit in aenmerking neemende, waegde
„ men het om eenigen van deze blinde navolgers
„ en domme ijveraers, door ongemerkte wegen,
„ te belezen. Deze verschalkte lieden, uitgelokt
„ door een pluimtje van geestelijke verdiensten,
„ ontwierpen, of liever onderteekenden blinde-
„ lings een ontworpen plan van onrechtzinnige
„ stellingen, getrokken uit het werkje van Professor
„ TEN BROEK, en zekere Brief tegens denzelven
„ door een' gehuurden en bedriegelijken Schrijver,
„ ingericht, welke zij aen den Eerwaerden Ker-
„ ken-

4. (‡) Ik heb gemerkt, dat dit, voor het grootste gedeelte, overgenomen is uit *het Kralinger-Lasterschrift, een uitvoerige beantwoording gewaerdig*, door Professor HOFSTEDE, bladz. 8.

„ kenraed aenbevolen. Door dezen ſamenloop van „ omſtandigheden werden de Kerkelijke Procedu„ ren ernſtiger, en den gedaegde, in de moeilijkſte „ omſtandigheden gewikkeld. De Predikſtoel da„ verde toen dikwerf van de geſchillen. Uitbul„ derende *Jebuus* troffen dè dikhuidige ooren van „ een meenigte verſtandelooze en dweepachtige „ Ledemaeten." *Deze matigde zich het recht aen om te mogen zondigen, haeten, vervolgen en lasteren, onder voorwendſel, dat zij dit alles deeden, in den naem des Heeren.* „ Oordeelkundige, ervarene en waerlijk „ Godvruchtige Christenen ſmerten het daerentegen, „ dat men door dit ſtael van liefdeloosheid groote „ ergernis aen vroomen en onvroomen gaf, zij „ begreepen, dat 'er in waerheid niet meer er„ gerlijk is, dan dat een Predikant, die de vrede „ en eenigheid aenprijst, en ondertusſchen in doode„ lijke bitterheden leeft: of dat hij, van zich zel„ ven gramſtorig en driftig zijnde, alles onder „ zich wil doen buigen (*). Zij vereenigden zich „ met de denkbeelden van den Oudvader IRENÆUS, „ die in een' tijd leefde, waerin het Christendom „ 't waere oogmerk van zijnen ſtichter, door on„ berispelijke proefſtukken deed uitblinken." *God zal ze oordeelen* (dus ſpraken zij) *die verdeeldheden in de Kerk maeken, dit zijn ijdele en onvernuftige menſchen, zonder liefde Gods, die hun eigen voordeel ſtellen,* be-

(*) P. ROQUES Euang. Leeraer, 8 Proefſtuk p. 429.

boven de eenigheid der Kerke, en om ligte en middelmaetige zaeken het heerlijke Lichaem van Christus vernielen en verdeelen: van vreede spreekende berokkenen ze oorlog; zij klieven de mugge, terwijlze den kemel doorzwelgen. Nooit kan van hen zoo veel goed voor de Kerke gewrocht worden, als het verderf der verdeeldheid kwaed heeft gedaen (*). „ Doch men bekreunde zich weinig „ aen deze en dergelijke vermaeningen. Professor HOFSTEDE, die het hoofd en de aenvoerder „ was van een' samengerotten hoop Kerkelijke „ Hulptroepen, moest aen zijn lijfspreuk: *Divide „ & impera, verdeel en heersch*, voldoen, en „ zijn Medebroeder TEN BROEK, ter Kerke uit„ gedreeven worden. Onder schijn van regt werd „ dezen als een schuldeloos Lam door wolven, „ met schaapskledederen omhangen, hevig vervolgt „ en bijna verslonden. Toen nu de nood het „ hoogste toppunt had beklommen, werd de „ raed der heillooze Achitofels in zotheid veran„ derd." *Hollands Souverain wel bewust, dat de Geest van Christus nog loogenagtig nog bijtende is, gelijk eene der ouden gezegd heeft, en dat 'er zoo wel in 't Kerkelijke, als in 't Burgerlijke een verstandige verdraegzaemheid, broederlijke liefde, vrede en eensgezindheid moet heerschen* (‡), *heeft daerom die veroordeelende Grootspreekers* een

(*) Adv. Haeref. L. 4, C. 62.

(‡) Nadrukkelijk is daerom het bevel der Staeten en van WILLEM den derden aen de Predikanten; nadat zij gezegt hadden welke de regels der Leer moeten zijn, vervolgen zij: „ en dat mitsdien „ ons

een slot op den mond gesmeeten en sterke bouten voor buurne Sluipvergaderingen geslagen. „ De verdrukte TEN „ BROEK mogt hierdoor ruimer adem scheppen, hij „ triumpheerde, en kon, aen God, dit danklied „ zingen:

Mijn ziel, helaes! was in der leeuwen magt;
Kwaedstookend volk heeft naer mijn' val getracht;
'k Moest voor 't geweld van wreede menschen wijken;
  Wier tanden zijn als spies en pijl in' kragt:
Wier tongen zelfs het scherpste zwaerd gelijken.
Beklim uw' troon, geduchte Hemelheer!
Dat d'aerde zich vervulle met uw eer!
Mijn bange ziel, door droefheid gantsch verslagen,
  Viel onder 't juk van tegenspoeden neêr;
Maer uwe gunst verloste mij van plaegen.
Mijn vijand vol bedekte arglistigheid,
Had in mijn spoor een heimlijk net gespreid;
  Een' diepen kuil gegraeven voor mijn gangen:
Maer hij, ten loon' van 't kwaed, mij toebereid,
  Stortt' in dien kuil; wierd in dat net gevangen.

Mijn

„ onder henluiden geen essentieel verschil overblijvende, dezelve „ met elkander zullen omgaen, in broederlijke liefde, vrede en „ eenigheid, en zich omzichtelijk wagten voor alles, wat daertegen aenloopt, en wel bijzonder, dat zij elkanderen op geen ergerlijke wijze verdagt zullen maeken bij de Heeren van de Regeering, „ de Ledemaeten der Gemeente, of anderen hetzij in het openbaer „ of in het bijzonder, directelijk of indirectelijk." WILTENS Kerkelijke Placaetboek I d., b. 257. Hoe wel strookt nu het gedrag der Rotterdamsche Kerkenraed met dit bevel, met een bevel ook gegeeven aen hen die voorgeeven eerbied voor den Souverain, en liefde voor 't Oranjehuis te hebben.

Mijn hart gesterkt door 't heil dat mij genaekt,
Roeme u, o God! daer 't in erkentnis blaekt.
'k Zal, door gezang, door Psalmgezang, u prijzen;
Waek op, mijn tong, mijn hart en ziel ontwaekt!
Ik zal mijn God! voor eeuwig dank bewijzen (*).

„ Dan dit Triomflied werd naderhand bijna in
„ een treurgezang verwisseld; dewijl de Pijthon
„ van het Kerkelijke Sanhedrin, door de magt
„ van den *Souverain* gekneust, weder begon te
„ herleven en nieuwe koppen te krijgen. Pro-
„ fessor HOFSTEDE vleide zich nu met de hoop
„ om, door een hoogere regtbank, zijn schande-
„ lijke oogmerken te bereiken; hij schreef daerom
„ bij voorraed, en tot overhaeling van wankelende
„ leden, met zijn' *Burgemeesterlijken Collega* een lis-
„ tige en verraderlijke Missive, en won verder,
„ door verachtelijke Kuiperij en Machiavellistische
„ *piæ fraude* of heilige bedriegerijen, een meenigte
„ stemmen. In dat nootlottig tijdgewricht stond
„ Professor TEN BROEK veeg voor zijnen val,
„ dewijl men alle voorbereidselen maekte om
„ hem, waer 't mogelijk, door den banblixem
„ van 't Schielandsche vaticaen te treffen. Dan
„ de Opperste Regtvaerdigheid kon dit niet ge-
„ doogen; zij verlichte de Raedzael van Hollands
„ Souverain; *Hun Edele Groot Mogenden* altijd bereid-

„ vaer-

(*) De 48 Psalmberijming van 't Kunstgenootschap: *Laus Deo, Salus Populo*, met een kleene verandering.

„ vaerdig om de verdrukte onnozelheid te hel-
„ pen, namen Professor TEN BROEK onder hunne
„ bescherming," en *verklaerde de handelwijze van de Classis van Schieland, met betrekking tot de 51 beredeneerde stellingen van den Professor* LE SAGE TEN BROEK WEDERREGTELIJK, *direct aenloopende tegen de* UITGEDRUKTE WIL *van Hun Edel Groot Mogenden: wordende de uitspraak van de Classis van Schieland op de door den Professor* TEN BROEK *verzogte Approbatie van zijne eenenvijftig beredeneerde stellingen, van den* 28 *September* 1784 *verklaert* NUL *en van* ONWAERDE *en mitsdien buiten* ALLE *praejuditie*, HOE OOK GENAEMD *van de Suppliantten.*

„ Zie daer het woelen, woeden en vervolgen
„ van 't kerkelijke wangedrocht gestuit, de be-
„ ledigde onschuld beveiligd, de huichelaer ont-
„ maskerd, de vrijheid van profeteeren geregt-
„ vaerdigd, en de rust der Kerke hersteld. Moet
„ men in de beschouwing van zulk een straf-
„ waerdig gedrag als Professor HOFSTEDE en zijn
„ verblinden aenhang gehouden hebben, zich niet
„ bedroeven, dat alle de zedenlooze handelingen,
„ daerin zamenloopende, door de benaeming van
„ *Ampt*, *Plicht*, *Conscientie* en *Gemoed*, geblanket,
„ zoo veel eenvoudige en door hen verschalkte
„ Christenen dermaeten misleidde, dat zij de ge-
„ pleegde bedrijven, hoe ongelijkformig ook aen
„ de eenigste regelmaet van Euangelische Heilig-
„ heid, door 't vooroordeel van een blinde toe-

„ stem-

„ stemming goedkeurden? Intusschen zijn 'er „ egter nog doorgeoefende Leden in het Chris- „ tendom, die het gedrag van *Professor* HOFSTEDE „ en deszelfs *Raeden* niet anders aenzien dan *voor een spotten met de allerheiligste dingen. Is 'er iets* (zeggen zij) *het welk de vrijgeesterij voedsel geeft, het is die oude deun, dat men* AMPTS- *en* GEMOEDSHALVEN *te werke gaet, ook dan wanneer men zich aen de grootste overtreeding schuldig maekt, en zijne ziedende driften den vollen teugel biedt. Maer zulk een gedrag mag vrijgeesten maeken: men kan egter het* GEMEEN *nooit beter bedotten, en ingang bij het zelve vinden, als dat men gedurig de termen van Plicht, Gemoed, en Conscientie in den mond of de pen heeft. Als men dien* HAEIRIGEN MANTEL *omslaet, gelijkt men een'* SAMUEL, *al is men een* SAUL, *en dan kan men onbemerkt,* LASTEREN, SCHELDEN en LIEGEN, *zoo veel men wil. Ten tijde van* HORATIUS *waren 'er reeds menschen, die* OPENTLIJK, *onder de offerhanden,* JANUS *en* APOLLO *aenriepen, dog stilletjes* LAVERNA *de* PATRONESSE *der dieven smeekten:* GEEF SCHOONE GODIN, DAT MIJN ONREGTVAERDIGE DAEDEN MOGEN BEDEKT BLIJVEN, EN DAT IK HEILIG EN REGTVAERDIG MAG SCHIJNEN (*).

„ Professor HOFSTEDE was niet minder onrustig, „ woelziek en heetgebaekerd in de Burgerlijke „ als Kerkelijke Maetschappij, en liet zich door „ be-

(*) Het Kralinger Lasterschrift een uitvoerige beantwoording onwaerdig, door H. BRUINING en P. HOFSTEDE bladz. 23.

„ behendige kunstgreepen, zoo wel gelden aen
„ het hof, als in het *Conclave*. Om hier in geluk-
„ kig te slagen, en door een glimpend voorkomen
„ de harten te winnen, verledigde hij zich
„ tot het lezen van het leven der Doorluchtige
„ mannen, de gedenkschriften van Vorsten, de
„ geheime grondregelen der *Mazarijns*, en der *Je-*
„ *suiten*, het onderzoek der algemeene en Vader-
„ landsche geschiedenissen, der regten, en bijzon-
„ der die welke het Stadhouderlijke huis betroffen.
„ Dit stelde hem in staet om in den Jare 1747 eene
„ leerrede uittegeven, over de *welgelukzaligheid*
van een land, wiens Koning een zoon der édelen is, uit
Pred: 10 vs. 17 „ bij gelegenheid der verheffing van
„ WILLEM de IVde tot de hoogste bedieningen
„ dezer landen. Dezelve was verrijkt met een
„ menigte geleerde aenteekeningen, en daer onder
„ zulke die men, (na des hoogleeraers nederig ge-
„ tuigde) *te vergeefs elders zoeken zal.* (*) Deze staet-
„ kundige geleerdheid kwam den Professor wel te
„ pas om, bij de minst gunstigste gelegenheid,
„ zijn *predomineerende Affectie* voor het Stadhouder-
„ lijke huis te toonen, hetzelve met mond en
„ pen, *Hyperbolis* te verheffen, overmatig te be-
„ wierooken, en stoutmoedig te verdedigen. Hier-
„ van gaf hij onwraekbaere proeven in de jong-
„ ste beroertens waer door Nederland een heevige
„ schok onderging. Om zijn beleid in die om-
„ stan-

(*) Apologie, b. 89.

„ ſtandigheid gehouden, te ſchetſen, moet ik
„ iets van de gebeurtenis van dien tijd, met der-
„ zelver oorzaeken en gevolgen melden.

„ Engeland, met de Franſchen in een oorlog ge-
„ wikkeld, en aen Nederland verbonden door
„ den Godsdienst, de Staetkunde en beëdig-
„ de verbintenisſen, kon niet dulden dat haer
„ Bondgenoot, geheel onzijdig zijnde, onder ze-
„ kere bedingen, het voorregt van een vrije Zee-
„ vaerd, genoot, 't welk denzelven nogtans, uit
„ kragt van 't laestgeſlotene tractaet te Breda,
„ regtvaerdig toekwam. Engeland, het roofhol der
„ halve wilden in Europa, altoos nijdig op het
„ geluk der Hollanders, verſcheurde daerom, met
„ een dolle woede, die geheiligde banden, eerst
„ door vijandlijke bedreigingen, arglistige kneve-
„ larijen, barbarisch zeeſchuimen, vrekke en
„ wraekgierige pleitgedingen, daer na door eene
„ onregtvaerdige, veraderlijke en ſchijnheilige
„ oorlogsverklaring, oogenblikkig gevolgt van
„ ontmenschte roof en plonderzucht. Toen dit
„ gebeurde was Nederland in een' armzaligen ſtaet:
„ s'lands vestingen zag men, vooral op de ge-
„ vaarlijkſte plaetzen, onverdedigbaer, de oorlogs-
„ mazijnen bijna ledig, het militie wezen, door
„ vreemde ſtafofficieren en gebrek van naijver,
„ verzwakt, de Colonien onweerbaer, de marine
„ verwaerloost, de burgerlijke regten geſchonden,
„ de vrijheid vertrapt, en het Stadhouderlijk be-
„ ſtier in een onafhankelijk gezag verkeert. De
„ eer-

„ eerste Minister van Staet stelde zijn eigen Hee-
„ ren en Meesters aen, Hij zelfs werd door eer-
„ zuchtige, geldgierige en bedriegelijke Raden
„ misleid; daerentegen kregen brave, doorzich-
„ tige en belangelooze Vaderlanders, den schop of
„ werden geen gehoor verleent. Een Engelsche
„ cabael speelde in Nederland de hoofdrol; een al-
„ gemeene werkeloosheid ontzenuwde de handen,
„ den scheepsbouw werd, onder een grootsche
„ vertooning, langzaem voortgezet; de beste schee-
„ pen vielen door bedekte ontrouw, straffelooze
„ onbedachtzaemheid, en achteloos verzuim in
„ handen der roovers, werden verzwolgen door
„ de woedende golven van eene onbevaerbare Zee,
„ verbrijzelt op het droogezand, of in de Havens
„ gekluisterd, terwijl de trotsche Brit, vrij en
„ vrank, met rijkgeladen koopvaerdijvaders, in 't
„ gezicht van 't getergde Nederland, onder 't ge-
„ leide van een kleen Convooi, naer zijn plon-
„ dernest zeilde. Overäl heerschte een verder-
„ vende hand; dezelve hofgeest, die zommige
„ staetsleden aendreef om in de gewapende *Neutra-*
„ *liteit* geen deel te nemen, bestuurde nu vele
„ harten, maekte het Fransche *Ministerij* verdacht,
„ en het Engelsche verschoonbaer. Regtschapen
„ Patriotten wierden gedwarsboomt; een Vader-
„ landslievende Raedpensionaris moest klagen in
„ de Vergadering van Holland, dat zijne welmee-
„ nende poogingen telkens verijdelt werden door
„ den invloed van een doorluchtig perzoon; deze

 „ was

„ was de Prins van WOLFENBUTTEL, het door Pro-
„ fesſor HOFSTEDE genaemde *Paerd van God Majesteit*, *in*
„ *den strijd*. Naderhand ontdekte men dat deze En-
„ gelsgezinde Prins een *Acte van Consulentschap* met den
„ Stadhouder had geſlooten, en dat deze daerdoor,
„ tegens eed en plicht, de Staetsgeheimen toever-
„ trouwde aen een' verleidenden Staetsman, die,
„ tot hoon en ſchade der Natie, misbruik maekte
„ van die gunſtige gelegenheid, en de Hollanders,
„ indien het de Hemel niet verhoed hadt, zou-
„ de gebragt hebben in een ſlavernij, gelijk, zoo
„ niet erger, dan die van *Philips de* II*de*, Koning
„ van Spanje. Met deze rampen gingen nog an-
„ deren vergezelt. De Staeten tragten, tot verne-
„ dering van 't hoogmoedig Engeland, een gedeel-
„ te hunner magt te vereenigen met die van den
„ Franſchen Monarch, welke, door herhaelde
„ gunstbewijzen, Nederland in een groote ver-
„ plichting hadt gebragt. Tot dit einde werd met
„ een zeker getal welbemande oorlogsſchepen,
„ een mogelijke togt naer Brest aenbevoolen;
„ dan de uitvoering hier van werd, eerst door
„ een ſtrafbaere traegheid moeilijk gemaekt, en
„ naderhand, onder ijdele uitvluchten, voor on-
„ mogelijk verklaert. Dus moest de *Souverain* dul-
„ den dat zijn gezag, voor 't oog der Europi-
„ aenſche waereld, door *Subalterne*, vermetel ge-
„ ſchonden werdt.

Bij dit alles ſpeelde een opgemaekte hoop
„ van zogenaemde ouderwetſche Patriötten,
„ of vermeende Prinsgezinden, in verſcheide-

ne

„ ne steden, eene booze, zoo niet helsche
„ rol. In s' Hage, de hoofdplaets der *Souverainetéit*, maekten eenige van deze muitelingen,
„ onder aenvoeringen van hunne bloedgierige
„ hoofdmannen een geweldige zamenrotting, die
„ gelukkig verijdelt wierd, dewijl bij de uitkomst
„ bleek dat dit ontaard gespuis voornemens was,
„ om op het bekende St. Nicolaesfeest, de welmenenste Vaderlanders te doen deelen in 't rampzalige lot van de ongelukkige de WITTEN. Naderhand werden in dezen zetel van THEMIS door
„ afgezanten van 't gemelde eedgespan, twee on-
„ onschuldige Vaderlanders deerlijk mishandelt.
„ Ondertusschen trok de vredelievende Stadhouder, zich deze bedrijven niet aen.

„ Overvloedig is het ook bekend welke verdeeltheid, opschudding en beroering de smalle gemeente, of valsche Stadhoudersgezinden, opgeruid
„ en *geïnspireerd* door baet- en eerzuchtige staetkundigen, in *Rotterdam* hebben veroorzaekt, zoo dat
„ men, om dien woesten hoop te beteugelen, en
„ de verdrukte vrijheid te beschermen, de Militaire magt moest inroepen, en zich verschuilen
„ onder de vleugelen van afgezondenen uit Hollands *Souverain Collegie*. Bij tijdvervolg zweefde
„ dezelve booze geest van oproer langs het platteland, toen het volk van Nederland, bij het
„ verschijnen van een' nieuwen en magtigen Vijand, volgens het agste artikel van de Unie van
„ Utrecht, door den *Souverain*, tot de wapenoef-

„ fening wierd genoopt. In dit tijdgewricht
„ ontdekte men klaer welke de waere en valfche
„ Patriotten waren. Gewaende Prinsgezinden ver-
„ zette zich, met een dolzinnig geschreeuw en
„ toomelooze geweldadigheid, tegens de beveelen
„ van s' Lands hooggebiedende Overheid, huichel-
„ achtige geestelijken, heerschzuchtige Polletie-
„ ken, en gelukzoekende fielten, in plaets dat zij
„ de gemeenten zouden vermaenen, God en de
„ Overigheid te vreesen, de goede ondergeschikt-
„ heid te bewaren, en met een zamenvereenigd
„ krijgsbeleid den wreveligen vijand, door het
„ gevelde geweer te keeren, kraeide niet dan oproer,
„ ruide de blinde veldelingen daerdoor nog meer
„ op, en gaven gelegenheid dat dezen zich schuldig
„ maekte aen openbaere Majesteitschennis. Alle de-
„ ze zamenloopende gebeurtenisfen deeden door-
„ zichtige en verstandigijverende Patriotten, niet
„ zonder reden vermoeden, of de Stadhouder van
„ de Republiek, door een verleidende tuimelgeest
„ betooverd, of door het vooroordeel van een
„ willekeurig gezag verblind, niet veel meer de
„ grootheid van zijn eigen huis en geslacht, dan
„ de wezenlijke hoofdbelangen van het Vader-
„ land behartigt hadt. Deze vermoeden vonden
„ meerder grond naer mate dat het gedrag van den
„ *Kapitein Admirael en Generael*, aen wien de uit-
„ voering der bevelende magt, tot beveiliging en
„ bescherming van de Republiek, toevertrouwt
„ was, onbevooroordeelt en welkwikkend onder-

„ zogt

„ zogt wierd. Verscheidene bedenkingen daeromtrent waereldkundig gemaekt, opende de oogen van regtgeaerte Republieksgezinden, die te lang in een diepen slaep ongevoelig verzonken lagen. In deze omstandigheid werd de spreuk van *Keizer Karel* de vijfde, bewaerheid, namelijk, dat 'er geen volk op den aerdbodem is, 't welk de slavernij gemakkelijker draegt, maer getergt wordende, voor de vrijheid heftiger ijverd dan dat van Nederland.

„ Geen vijandlijke gezindheid voor den Stadhouder, bezielde de Vaderlanders, om de vrijheid en voorregten van de burgerij te handhaven, gelijk door een onbezuisde zwerm aterlingen voorgewend word. Neen, bovengemelde bezadigde ijveraers, begreepen veel eer, dat de Stadhouderlijke waerdigheden, wel uitgeoefent, den lande heilzaem waren. Zij vereenigde zich daerom met de denkbeelden van een beroemd Vaderlandsch Godgeleerde die zijne order tot luister strekt (*), en verwijderde zich „ van

(*) Deze is de Hoogeerwaerdige Heer G. KUIPERS, Professor in de Godgeleerdheid te Groningen, wiens staetkundige belijdenis hier op uitkomt: „ Ik houde (dus spreekt de begaefde man) onze *constitutie* en „ Regeering voor de beste, schoon in deeze op de aerde, ook niets „ zonder gebreeken wezen kan. — Ik ben een goed Patriot, dat is „ een liefhebber van mijn Vaderland. —— Goed Staets- en Stadhouders„ gezind. De Staten als Plaetsverbelers onzer vrije Natie, zijn, in „ ieder Provintie, onze Souverainen, wien het toekomt, overeen„ komstig onze *constitutie*, wetten en beveelen te geeven. —— Zijn „ Hoogheid, onzen Erfstadhouder komt het toe dezelve uittevoeren, vol-

„ van zekere valschgenoemde Patriotten, kwee„ kelingen van 't Jaer 1748, die den Stadhou„ der vergoodde, en de Staeten, onder een „ glimpend voorwendzel van hen voor Souve„ rainen te erkennen, afhankelijk maekten van „ hunnen eersten Minister. Professor HOFSTEDE „ scheen, onder de laeste de voorname hoofdrol „ te willen speelen. Ten bewijze dat mijn gezeg„ de geen grootspraek is, verzoek ik slechts, dat „ men s'Mans opgesmukte Apologie, en andere „ geschriften opmerkzaem doorleest, en men zal, „ in

„ volgens zijn wijd uitgestrekte amtsbetrekkingen. ——— Het eerste „ is onze vrijheid, het laeste onze veiligheid. ——— En zoo 'er, „ dan, tusschen de wetgevende en uitvoerende magt een wederzijdsche „ behoorlijken invloed is, zal daer door de eendragt bevestigd zijn. — „ Zoo lang nu de Staten, Staten zijn, en de Stadhouder Stadhouder is, „ is ons gemenebest gelukkig. ——— Dan is de wet die onze wet is, „ *Koning*, en wij zijn waerlijk vrij. Zie Neerlandsch Staedsorkaen be„ schouwt in een Leereden over Marc. 4. 35———41. Dit onder 't oog houdende zullen wij ons van drie uitterften wagten. I van Stadhouders ongezindheid die voedzel geeft aen de *Aristocratie* en onze vrijheid ten prooi stelt aen duizend kleene dwingelanden. II Aen *Democratie*, die plaatsmaekt voor verwarringen en losbandigheid. III Aen Stadhouhoudersvergooding die uitloopt op een *Monarchiale* Regering. Hier toe lag men den grond, in het Jaer 1748, met het onwettig overgeven van s'Lands regten en vrijheden, vervolgens boude men op dien grond door een aangematigd gezag, door een bedriegelijke staetkunde en rijke giften. Men verkragte hoe langs hoe meer de vrijheid, roofde het burgerlijk eigendom, ontvlamde de muitzucht, beroofde het Vaderland, en stelde het bloed aen de moord- en plunderzucht van verraderlijke nabouren en barbarische vreemden.

„ in die schijngeleerde boeken daer van genoeg-
„ zame proefstukken opmerken. Bij voorbeeld, des
„ Professors oordeelkundige begrippen omtrent de
„ regeeringsvorm van de Republiek, bestaet onder
„ andere ook daerin, dat hij tegens den Boek-
„ handelaer VERLEM, met een hoogmoedige dol-
„ driftigheid, beweerd dat de Republiek uit een
„ vrije Staedsregeering met een *Eminent* of uit-
„ muntent Hoofd bestaet. (*)

„ Deze stelling bewijst de Professor met sluitre-
„ denen, die, (gelijk hij zegt,) natuurlijk, en daer-
„ om onweerspreekelijk zijn. Maer welke zijn
„ die? Onzen grooten *Logicus*, beroept zich, met
„ dat inzicht, niet alleen op de Resolutie der
„ Heeren Staten van Holland en Westvriesland
„ van den 16 November 1747, maer ook op den
„ biddagsbrief, door gemelde Heeren den 4 Janua-
„ rij 1766 uitgegeven. Dan, vooreerst, kan men
„ uit de gezegdens van den *Souverain* in 't beroer-
„ de Jaer 1748, niet redenkavelen tot volgende
„ tijden, dewijl 'er toen een kwaedaertige *Epide-
„ mie*, of razende muitziekte door het gansche
„ land heerschte, die tot een volstrekte *Anarchie*
„ of liever bandeloze *Democratie* oversloeg, en de
„ Vaderen des Vaderlands, in de onvermijdelijke
„ nood-

(*) Apologie. b. 79.

„ noodzakelijkheid bragt, om de vrijheid, met de
„ voorregten der burgerij, en een voornaem ge-
„ deelte van hun onafhankelijk gezag opteofferen
„ aen de grootheid van hunnen eersten Staetsdie-
„ naer. Wanneer men deze omstandigheid in
„ aenmerking neemt behoeft men zich niet te ver-
„ wonderen, dat de *Souverain*, betrekkelijk den
„ Prins, een eertijtel gebezigt heeft, die nader-
„ hand aen misbruik onderhevig wierd. Maer ten
„ andere komt het 'er voornamelijk op aen welk
„ denkbeeld men aen de bewuste fiernaem moet
„ hechten. Ik zal mij nog niet ophouden met
„ de onderscheiding die men kan maeken tusschen
„ den eertijtel van *Eminent Hoofd*, en de bepaelde
„ uitdrukkingen van *plaetzing aen het hoofd van deze*
„ *Republiek*, maer mij nu alleen verbinden aen eene
„ beteekenis welke gegrond is in de natuur der
„ Regeering van Nederland. De regeringsvorm
„ welke daer plaets heeft is die van een *Aristode-*
„ *mocratie*, en word dus benoemt, omdat dezelve zoo
„ wel uit de Gemeente of goede Burgerij bestaet,
„ als uit de edelste en voornaemste, die de eerste
„ vertegenswoordigen, en door een vrijwillige
„ overgaef dezelve, naer de Vaderlandsche Hand-
„ vesten, vrijheden en voorregten, of oorspron-
„ kelijke grondwetten, bestieren. Dit onder 't oog
„ houdende, kan men gemakkelijk begrijpen dat
„ het oogmerk van den *Souverein* is geweest om

„ door

„ door den eertijtel van *Eminent Hoofd*, uittedruk-
„ ken een luisterlijk Perzoon, die door de aen hem
„ vertrouwde waerdigheden, geschikt is om de
„ voorrechten der Burgerij, tegens de overheer-
„ schers te handhaven, het werktuig van den
„ Staet in beweeging te houden, de verschillende
„ Leden der Provintien, door één verstand en
„ éénen wil, voor het algemeen belang, als in een
„ middenpunt te doen zamenlopen, en de Repu-
„ bliek, uit kragt van zijn hooge geboorte, met an-
„ dere Mogentheden, naeuwer te verbinden. In
„ een zeker opzicht word dus ook aen den Ve-
„ netiaenschen en Genueeschen Opperbestierder van
„ het gemeenebest, den tijtel van DOGE en Door-
„ luchtig Opperhoofd van alle Collegien toege-
„ voegt, en aen dezelven een groot en luisterlijk
„ aenzien gegeven, niettegenstaende zijn magt
„ zeer bepaeld en besnoeid is, zoo dat men van
„ hem, volgens een gewoon spreekwoord, zegt,
„ dat hij, bij een openbaere plechtigheid een *Ko-
„ ning*, maer in de staedsvergaderingen slechts een
„ *Raedsheer* is. Een oordeelkundig vernuft kan dus
„ hier uit duidelijk begrijpen dat de zinnebeel-
„ dige uitdrukking van *Hoofd*, geen andere betee-
„ kenis dan dat van een voornaem Lidt heeft, dat
„ de overige Leden bezielt en vereenigt.

„ Begrijpt men daerentegen door deze fi-
„ guur, een persoon aen wien de beveelende

„ magt

„ magt word toegekent, dan zal het lichaem van „ de Republiek de gedaente krijgen van een wan- „ schepzel, dewijl aen de Staten der Vereenigde „ Provintien, alleen het vrijmagtig bestier, om de „ gemeene welvaert en zekerheid der Burgeren „ te bezorgen, is toevertrout. En welk een wan- „ stellige vorm heeft de Republiek dan niet ge- „ had toen de Prins, in de uitvoering van zijn „ gezag, uit hoofde van de beruchte *Acte van* „ *Consulentschap*, geleidt wierd door den *Hertog van* „ *Wolfenbuttel?* Zie hier door in het vrije Neder- „ land een Staetkundig monster geboren met drie „ koppen, niet ongelijk aen den Helhond *Cerbe-* „ *rus*, die, volgens de verbeelding van den La- „ tijnschen Dichter, met hem omvoerde:

Onzinde tweedragt, die heur gruwzaem slangenhair
Met bloedig hairsnoer strikt en opknoopt, wreet en naer. (*)

VONDEL.

„ Willen wij nu met BOCHART en andere Ge- „ leerden het grondwoord *Cerberus* afleiden van „ een grieks woord dat *Carnovorans*, verslinden of „ verscheuren beteekent, dan geeft dit aen spee- „ lende vernuften ongedwongen aenleiding om „ te denken welke verwoestingen het beschree- „ vene driehoofdige gezag in het lichaem van den

„ Staet

(*) Discordia demens,
Vipereum Crinem vittis innexa Cruentis. Virgilius Eneid. Lib. 6 V. 273.

„ Staet zoude hebben veroorzaekt. Maer ten
„ derde, het moet aen alle weldenkende Neder-
„ landers zeer waerſchijnelijk voorkomen, dat
„ mijn verklaering van den eernaem *Eminent Hoofd*,
„ allerwaerſchijnlijkst is; niet alleen omdat de
„ volſte beteekenis van dien eertijtel onbeſtaen-
„ baer is met de Regeeringsvorm van de Repu-
„ bliek, maer ook omdat de Souverain, na het
„ jaer 1748, denzelve aen den Prins niet gegeeven
„ heeft, maer hem waerdig kende, om aen het
„ *Hoofd der Republiek* geplaest te worden.' Deeze
„ uitdrukkingen geeven, volgens de natuurlijkſte
„ beteekenis, te kennen, dat de Staeten zijne
„ Doorluchtige Hoogheid aenmerkten als de lui-
„ ſterrijkſte Dienaer van ſtaet, welke zij met die
„ plaets vereerden, daer het Hoofd of de wet-
„ geevende en onafhankelijke magt der Republiek,
„ beſtaende uit de bijzondere leden der Provin-
„ tien, welke hierin (*concreto*) of ſamengevoegd
„ moeten beſchouwd worden, de ſtoel der eere be-
„ kleed, opdat de hier geplaeste Prins zijne
„ begunſtigde Meesters, door heilzaeme voor-
„ ſtellingen en raedgeevingen zoude voorlichten,
„ en aen de Vergadering achtbaerheid bijzetten.
„ Door zulk een vertooning word niet alleen een
„ behoorlijk ontzag voor de hoogſte Overigheid,
„ den ingezetenen ingeboezemd, maer aen vreem-
„ delingen een vertoog gegeeven van de aenzien-
„ lijkheid der Regeering. Het was ook hierom,
„ ge-

„ gelijk de Profesfor aenmerkt, dat den Doge van
„ Venetien met zijne Raedsheeren, die 'er als
„ zoo veele Keizers uitzagen, zoo heerlijk op
„ het feest van Hemelvaerd, verfcheenen; waer-
„ door JAFFIER onthust, en de famenzweering,
„ door OSSUNA gefmeed, ontdekt wierd (*)".

„ Niettegenftaende deze gegronde onderfchei-
„ ding geeft Profesfor HOFSTEDE, om bijzonder
„ te zijn, in den tegenwoordigen tijd, aen zijn
„ geliefden Prins den eernaem van *Eminent Hoofd*,
„ alleen omdat de Souverain die in het verwarde
„ jaer 1748 gebruikt heeft. Dan de getrouwfte
„ aenhanger van het Oranjehuis zal, indien hij
„ zonder vooroordeel werkzaem is, gaern erken-
„ nen, dat men uit het gemelde tijdgewricht,
„ wanneer de vaderlandfche regten en regerings-
„ form gefchonden wierd, niet kan redeneeren tot
„ een volgend tijdvak, waerin men dezelve
„ poogt te herftellen; en dat derhalven de Profes-
„ foraelen *Logicus* te veel, dat is niets bewijst;
„ want ingevolg de fluitreden van onzen Hoogge-
„ leerden Heer ftof- en vromelijk deugdzaem was,
„ of dezelve onbepaeld aengenomen moest wor-
„ den, dan zoude men daer uit gevolgen konnen
„ afleiden, die niet weinig zoude toebrengen om
„ de

(*) Bloemen geftrooit op het graf van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO bladz. 22.

„ de tegenswoordige verwarring der Republiek
„ te vermeerderen. bv. Men zou aldus konnen
„ redenkavelen: zekere werkzaemheid in het jaer
„ 1748 verricht, mag men nu ook verrichten,
„ maer in dien tijd heeft een zeker gecarracteri-
„ seert Predikant de Burgemeesterlijke waerdig-
„ heid bekleed, derhalven mag een tegenswoor-
„ dig Christenleeraer zich dit eerampt ook aen-
„ maetigen. Was dit geoorloofd, hoe veel heersch-
„ zugtige Kerkelijken, die den Paus in het hart
„ huisvesten, en de handen naer de kroon uitstee-
„ ken, zouden dan 's Lands Bondelpijlen met den
„ Herderlijken staf vereenigen? Professor HOF-
„ STEDE had dus zijn omslagtige verdeediging
„ tegens VERLEM kunnen spaeren, dewijl dezelve
„ op een bedriegelijke sluitreden rust, met val-
„ sche aentijgingen bezwaerd is, en door haer
„ geleerde *gascenades* den verstandigen Lezer doet
„ walgen. Hij verdient daerom, dat men hem met
„ den kap, als *Philosophiæ Doctor* promoveert, mits
„ dat het een kap is die de volgelingen van een
„ kermisörateur op het hoofd hebben, als zij de
„ boeren en het gemeen beleezen. Wanneer men
„ dit alles overweegt, is 't geen wonder, dat de
„ Professor, uit hoofde der wederleide valsche
„ veronderstelling, van den Stadhouder een grooter
„ denkbeeld vormt, dan met deszelfs Persoon, als
„ zoodanig beschouwd, bestaenbaer is. Overal vindt
„ men in s' Mans schriften zichtbaere trekken,
„ die

„ die meer toepasſelijk zijn op een Duitſche onaf-
„ hankelijke Keurvorst, dan op een Stadhouder
„ der vereenigde Nederlandſche Provintien. Om
„ dit te bewijzen zal ik ſlechts, uit veele gezeg-
„ dens en toeſpeelingen, 'er weinige uitkiezen.
„ Bij gelegenheid, dat onze welſpreekende Rede-
„ naer betoogd had", *dat een Land wel gelukzalig is wiens Koning een Zoone der Edelen is*, laet hij zich dus verder hooren: *Welgelukzalig zijt gij Land, gij Inwoonders van Holland, die nu een Koning hebt, die een Zoon der Edelen is. 't Is waer, een Stadhouder Capitein en Admirael-Generael der Unie is geen Koning, want de onafhankelijkheid blijft in de boezem van elke Provintie berusten, maer hij is evenwel het* UITMUNTENSTE HOOFD VAN IEDER LAND IN HET BIJZONDER, EN VAN DE ZEVEN IN 'T GEMEEN. *Zulk een Koning nu, ik meene zulk een Stadhouder, Capitein en Admirael-Generael der Unie, in onze vrije Staetsregeering te hebben behoord tot de Burgerlijke welgelukzaligheid van*
„ *Nederlands Volk* (‡). „ Soortgelijke uitdrukkin-
„ gen, welke onkundige en ouderwetſche dol-
„ driftige Patriotten misleiden, vindt men ook
„ verſtrooid in zijn beruchte Lofſpraek op den-
„ zelven Prins. Toen deze zijne hooge waerdig-
„ heden aenvaerde," (zegt hij) *wierden de ſleutels der zeven vrije Landen op zijn ſchouders gelegd* „ wan-
„ neer

(‡) Leerreden over PREDIKER 10. vs. 17. door PET. HOFSTEDE, JOH. Zoon, tweede Druk. Te Rotterdam bij A. VAN EYK 1751.

„ neef de Profesfor verhaeld, dat men weeten „ wilde, wat weerbaere manfchap deze en geene „ plaetfen konden opbrengen, *gefchiede het*, (volgens „ de gewoone geestige fpeeling van onzen Chris- „ ten-DEMOSTENES) *in de dagen van dezen Augustus, dat een groot gedeelte van de Nederlandfche waereld befchreeven wierd.* „ Zoo dra dit nu gefchied was" (vervolgd hij) *wierd overal den Prins toegeroepen, wij zijn uwe, o* DAVID! *en wij zijn uwe, o Zoone van* IZAI (†).

„ Soortgelijke Hoffstediaenfche fpreukjes wijzen „ genoegzaem aen, dat de vernuftige uitvinder „ van dezelve met betrekking op de uitvoerende „ mâgt, of Stadhouderlijke waerdigheden, denk- „ beelden voed en verfpreid, die beledigende zijn „ voor 't gezag van den *Souverain*, terwijl ze „ daerenboven het onvaste gemoed der bevoor- „ oordeelde fmalle Gemeente verbijsteren, en tot „ ongeregelde bedrijven aenleiding geeven. Deze „ uitwerkfelen volgen gemakkelijk, wanneer *geac-* „ *crediteerde* kerkelijke Perfoonen daervan de ge- „ legenheid geevende oorzaeken zijn, dewijl het „ ten allen tijden en onder alle volken, waer „ eenige Godsdienst heerscht, gebleeken is, welk „ een' grooten invloed de Geestelijkheid heeft op „ haer

(*) Bloemen geftrooit op het graf van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO bladz. 71.

„ haere Kerkleeden. Misbruiken zij haer gezag-
„ voerend vermogen, dan word 'er onrust in de
„ Kerk en opschuddingen in 't Vaderland geboren.
„ Ten tijde der Nederlandsche beroertens, zag
„ men 'er reeds de proevên van. 'Er waren toen
„ sommige Predikanten, die, door een' dollen ijver
„ voortgestuuwt, den gelukkigen aenwas der be-
„ zadigde Hervorming stremde, en derzelver
„ Voorstanders van oproermaekerij verdacht maek-
„ ten. PETRUS DATHENUS was 'er het hoofd van;
„ en geen wonder, daer hij verbonden was met
„ IMBYSE, die door den beroemste Nederlandsche
„ Historieschrijver uitgebeeld wordt als" *een hoofd-vol van verwaandheid, onrustig, bewindziek over Kerk- en Landbestier, even baet- als Staetgierig.* „ Door zulk
„ een' geest bezield, behoeft men zich niet te
„ verwonderen, dat dezen DATHENUS, door zijn
„ *bulderen ten Preekstoel af*, onrust stookte, de plun-
„ derzucht voedde, en den zachtmoedigen Prins
„ WILLEM de Iste in verdenking bragt (‡). In
„ het jaer 1586, toen LEICESTER de Nederland-
„ sche Vrijheid niet beschermde, maer, als een
„ op-

(‡) P. C. HOOFT in zijn 50 boek der Nederlandsche Historie, bladz. 582 en 583. leert ons deze man kennen; en schoon men DATHEEN van de oproerige beeldstormerij mag vrijpleiten, was hij nogthans zeer onverdraegzaem in den Godsdienst: hij zeide, dat de Prins, die zich had laeten hooren, men moest niet ligtveerdelijk eenige verandering maeken, maer zijn woord betrachten, zijnde meinigheid een gruwel voor de oogen des Allerhoogsten, nog om God nog om Godsdienst gaf.

„ oppergezaghebbend Vorst, en geweldddaedigen „ Dwingeland, zocht te verkrachten, had hij niet „ alleen zorgelijke Staetzuchtige geesten omtrent „ zijn perſoon, die het Volk poogde te vervreem„ den van de Staeten, maer 'er waren ook eenige „ Leeraers, die, door zijn uiterlijke Godsdiens„ tigheid betooverd, hem in 't geheim en ook „ in 't openbaer onderſteunden, het zaed van „ tweedragt en oproer onder het Gemeen zaeide, „ en het zwak gebouw van Nederlands Staet ge„ weldig deeden ſchokken. De bovengemelde „ zinrijke Historieſchrijver maelt die Leeraers af, „ als menſchen," *die het woord Hervormde Godsdienst in den mond beſtorven was, en die zich zelve, waer ze hunne gelegenheid zagen, wel onbeſchaemdelijk zochten: dat mede volk van geringe ſoort en kleene ervarenis het getal hulp vermeerderden.* „ De gevolgen hiervan waren „ voor het Vaderland en deszelfs getrouwe Voor„ ſtanders allergevaerlijkst;" want de *Graef van* LEICESTER *en zijn groene Engelſchen, zwolgen deeze venijnige brokken, verguld met vlaaierij gulziglijk in; en zwolken 'er af, tot zulk' een opgeblazenheid toe, dat alles, wat van de Staeten voorkwam, hun ſcheen te ſtinken* (‡).

„ In de jongſte Nederlandſche beroertens heeft „ men dergelijke verſchijnſelen waergenomen. „ Verſcheide heetgebakerde Geestelijken, onkun„ dig

(‡) L. c. bladz. 1050.

„ dig van de waere Regeeringsvorm der
„ Republiek, of zottelijk vooringenoomen met
„ een redenlooze liefde voor den Stadhouder, en
„ opgehitst door bedorven Staetkundigen, hebben,
„ met een onbeſchaemde ſtoutheid, of door een
„ arglistig bedrog, bemanteld met Godsdienstijver,
„ de ſmalle Gemeente van de Staeten verwijderd,
„ en voor het Stadhouderlijke Huis een' bijgeloo-
„ vigen eerbied ingeboezemd. Hiervan zag men
„ onwraekbaere proeven, wanneer den Souverain,
„ gedreigd door een vreemd heerschzuchtig Vorst,
„ en beducht voor moord- en plunderziekte van
„ ſtroopende Pandouren en Croaten, de Inwoon-
„ ders ten platten landen de wapenöefening aen-
„ bevolen, ten einde zij voorgeſchikt mogten
„ worden, om de geweldenaerijen van woeste
„ vijanden aftekeeren, en hun eigen vuur en
„ haerſtede te bewaeren."

„ Hoe nuttig en noodzakelijk het nu ook voor
„ hun was, om in de kunst van den wapenhan-
„ del bedreeven te zijn, en hoe zeker zij kon-
„ den weeten, dat hunne dappere vooröuderen
„ zich daerdoor geducht hadden gemaekt, echter
„ wilde men geen gehoor geeven aen de ſtem der
„ Hooge Overigheid, die als Gods dienaeresſe het
„ zwaerd niet te vergeefs voerd. Sommige van
„ hun, verbijsterd door het ſchor geſchreeuw van
„ gemaskerde Schijnpatriotten, die een algemeene
„ wapenhandel, als schadelijk en gevaerlijk voor
„ de

„ de Republiek beschouwde; waeren daerto
„ volstrekt onwillig, terwijl weder andere voor-
„ gaven daeraen niet te konnen verbinden,
„ tenzij het bevel van de Staeten met een *creden-*
„ *tiael* van den Stadhouder bekragtigd was. Deze
„ dwaeze en onnozele lieden, door de inblazin-
„ gen van driftige Kerkelingen, vooräl in Zuid
„ Holland, opgeruid, en aen de muitzucht en het
„ geweld den lossen toom vierende, stelde zich
„ daerdoor blood aen *gijsselingen*, in- en uitban-
„ ningen, ja aen een openbaere schandvlekking.
„ Niemand dan een vreemdeling in de gebeurte-
„ nissen van onzen tijd, zal het in mij wraeken,
„ dat ik sommige Geestelijken, onder de roervin-
„ ken dezer ongehoorzaeme landlieden tel; te min-
„ der, daer het bekent is dat zelfs een *Antiek*
„ Stadspredikant, bij gelegenheid dat hij een der
„ tien Goddelijke Wetten verklaerde, onder andere
„ bijzonderheden, ook de *Exercitien* onder de Zonden
„ van het derde gebod opnoemde."

„ Professor HOFSTEDE zoekt zich nogthans van
„ dien blaem te zuiveren, en beroept zich, tot
„ dat einde, op duizenden Rotterdammers, die
„ getuigen kunnen, dat hij, als een overtreffend
„ voorbeeld de Gemeente *tegens alle oproerigheden*,
„ zelfs *wanneer het min veilig geoordeeld werd, ernstig*
„ *gewaerschouwt heeft*, ja hij beloofd *een premie van*
„ *duizend Hollandsche Daelders, indien iemand hem wet-*
„ *tig kan overtuigen, dat hij zich niet bij alle voorkomende*

„ *en gezogte gelegenheden, tegen de Oproermakers en derzelver gevreesde oproerige bewegingen* op het ſterkſte „ verzet heeft (*).

„ Ik wil gaern bekennen, dat de Profesſor niet „ behoort tot dat ſoort van Volk, dat met een „ onzinnige woede, door heiligſchende zelfsver„ vloekingen, ſtrafwaerdige bedreigingen en ge„ weldige daeden het graeuw opruid, de regel„ matige orde verbreekt, en Stad en Land ont„ rust. Neen, dit is met de beſchaefdheid en „ ſtaetkunde van een' Profesſor Honorarius, on„ beſtaenbaer. Maer daer het hieröp aenkomt, is, „ of hij, door bedrijven, preeken en ſchrijven, „ geene gunſtige gelegenheid heeft gegeven, om „ de ſmalle Gemeente in haere valſche begrippen „ te ſtijven, haer gistende gemoederen voedzel „ te verſchaffen, en de verdeeldheden, die Stad „ en Land beroeren, levendig te houden. Dit „ laetste ſtuk, denk ik voldingende te kunnen „ bewijzen, maer de Profesſor te overtuigen is „ boven mijn bereik. Hij behoort toch onder „ den rang van die Geleerden, die zich vraegba„ kens en ſcheidslieden van onberispelijkheid en „ waerheid noemen; tot hun, die zich verbeel„ den, dat zij alleen wijs, maer alle anderen zot„ ten

(*) APOLOGIE bladz. 10 en 11.

„ ten zijn (*); die het voor een volstrekte „ schande houden, door hun partij, tot een edel„ moedig belijdenis gebragt te worden, dat zij „ gedwaelt hebben, en die, om hun eerzucht te „ voeden, al hun drift, partijschap en vernuft te „ koste leggen om hun eenmaal verdeedigd steld„ zel, met alle kragt staande te houden. Dan, „ schoon ik, ten aenzien van zijn persoon, niet „ mogt slagen in mijn oogmerk, meen ik echter „ onpartijdige bevoordeelaers gemakkelijk te kun„ nen overtuigen van de waerheid van mijn stel„ ling, en hoewel de Profesfor ook, onder 't lezen „ van mijn vertoog zich met het gewijde *Non li-* „ *quet* (het blijkt niet) der Romeinen mag behel„ pen, verwagt ik echter van waerheidlievende „ beoordeelaers een gunstiger vonnis."

„ Ik begin met het gedrag van den Profesfor op „ den 8 Maert 1783 gehouden. Om aen mijn be„ stek wel te voldoen, zal ik, vooraf, een korte „ schets opgeeven van de zoogenaemde vrolijkheid „ welke op dien dag gepleegd wierd, met de „ omstandigheden, die 'er mede vergezeld gingen."

„ Het is bekend dat de geboorte dag van den „ Prins van Oranje, toen plechtig gevierd, voor„ viel in een tijdgewricht, waerin de Republiek „ met

(*) EURIPID. Bach. 5. 196.

„ met haeren trouwloozen bondgenoot, in een
„ alverdervend' Oorlog gewikkeld was. In een
„ Oorlog, waerdoor haere Navigatie en Commer-
„ sie, de twee Hoofdzuilen van haer Staetsgebouw,
„ deerlijk geschoffeerd wierden, waerdoor den
„ nijvren Handelaer millioenen schaeden leed, de
„ handen der neringlooze Burgerij slaphingen,
„ de smalle gemeente door broodzorg vermagerde,
„ de Diaconien buitengewoone uitdeelingen moes-
„ ten doen, en *het finantiewezen* van den Staet
„ uitgeput moest worden. In dit akelig tijdge-
„ wricht, wanneer een verdervende hand de ze-
„ ven pijlen ontsnoerde, en een geest van twee-
„ dragt en oproerigheid, het onafhankelijk gezag
„ van den Souverein bestookte; in deeze beschrei-
„ enswaerdige omstandigheid, zeg ik, waerin de
„ getergden Hemel Neerlands Volk tot rouwe en
„ weeklaagen riep, en men, op bevel der hooge
„ Overigheid, openbaere gebedestonden hield, werd
„ nogthans, met een ongebondene vreugde, de
„ verjaerdag van den Prins gevierd, in het zuch-
„ tend Rotterdam. Men zag, op gemelde tijd,
„ reeds vroeg in den morgenstond, geheele zwer-
„ men van baldaedige Jongens, hartgebekte wij-
„ ven, en onbeschofte mansperfoonen, behoo-
„ rende tot het schuim des Volks, langs de strae-
„ ten zwerven, en aen de huizen kloppen, om
„ de voetgangers en inwooners door een schande-
„ lijke beedelarij, hoe streng ook door 's Lands
„ placcaten verboden, geld aftepersfen, met oog-
„ merk

„ merk om daer voor praelboogen ter eere van den „ Prins opterigten, en op deszelfs gezondheid, „ met een onverschrokken moed, den beker te „ veegen. Was men geheel of ten deele weige- „ ragtig om aen de onbetamelijke begeerten van „ dien woesten hoop te voldoen, men moest „ zich dan dikwerf hunne smadelijke bejegingen, „ ijzelijke vervloekingen en ruuwe bedreigingen „ getroosten. Eenige onbezonnen ijveraers, meest „ al woonende in de laagste buurten der Stad, had- „ den hunne huizen des avonds met *Illuminatien* „ en *Decoratien* versierd; het Zakkedragers huis, „ trok inzonderheid het oog en oor van ouder- „ wetsche Patriotten; een oproerig prulgedicht „ van een ouden BAVIUS was hier onder de op- „ schriften geplaast, tot ergernis van vrijheid- „ lievende Vaderlanders. Agter het Klooster en op „ meer afgezonderde plaetzen, waer het voor- „ oordeel van een misleiden hoop laegopgevoede „ menschen, door milde giften, opgeschikte leugen „ schriften, en zinbeguichelende kinderprenten, „ aengekweekt word, scheen men in een luilek- „ kerland te zijn; een volzappig stuk gebraden „ vleesch verzadigde de gulzigheid; en de ber- „ kenmeier werd, bij herhaeling, geleegd, op het „ langleven van het lieve Prinsje. Zij die door de „ geesten van den Wijn niet geheel bestooven „ waren, voegden zich tot een dansrei te zamen, „ en vervulden de lucht met een heesch geschreeuw.

„ Het

„ Het scheen dus of in Rotterdam het feest van
„ BACCHUS weder gevierd wierd, waarop voorheen
„ de woedende Wijnpapinnen en dolle Nachtba-
„ chanten het razend Evan, Evoë ophieven."

„ Dan niet alleen zag men bij deeze gelegen-
„ heid, de brooddronkenheid ten hoogsten troon
„ gebeurt, en stille Inwooners, door de bedreigin-
„ gen van dat gespuis in een geduurige vrees ge-
„ houden, maer 'er wierd ook, in de daed, moed-
„ wil en geweldaedigheden gepleegd op de straeten
„ en aen de huizen der goede burgerij. Men nam,
„ ongevraegd, het brood en andere mondbehoef-
„ tens van de pothuizen weg en deelde het on-
„ der elkander uit. Niemand kan ongemoeid zijn
„ weg vervolgen; die geen Oranjeleus droeg werd
„ 'er toe gedwongen of geslagen. Men klopte of
„ bonste aen de toegeslotene deuren, en trok, als
„ rustverstoorende straetschenders, aen de bellen.
„ Zij die met deeze ravotmakers niet eenstemmig
„ dachten, of aen hunne eischen niet spoedig
„ voldeeden, waren naeuwlijks in hunne huizen
„ veilig. De edelmoedige en burgerlievende EL-
„ SEVIER heeft dit niet alleen ondervonden, gelijk
„ uit een volledig bewijsstuk, hier agter gemeld,
„ blykt (*), maer een groot aental Inwooners van
„ een minder rang moesten ook in dat zelve lot
„ deelen. De veelvuldige beëedigde verklaeringen,
„ door

„ door onderfcheide, kundige, deugdzaeme en
„ belangelooze getuigen voor het *Gecombineerd Col-*
„ *legie* der Stad Rotterdam gedaen, kunnen hier tot
„ waerborgen ftrekken, en zijn volkomen genoeg-
„ zaem om den laster en logenftoffeerder den
„ mond te fnoeren. De weldoorziende Heeren
„ *Gedeputeerden uit de Staeten van Holland en Westvries-*
„ *land*, gefchikt tot het onderzoek der ge-
„ fchillen, in de Maesftad ontftaen, hebben daer-
„ om hunnen taek begonnen van de befchreevene
„ gebeurtenisfen, vermits zij dezelve, te regt,
„ aenmerkte, als voorbereidingen en bronnen van
„ die hoogfteigerende oproerigheid, welke voor
„ en op den 3 April van het volgende jaer gewel-
„ dig uitberftte."

„ Profesfor HOFSTEDE van alle deeze netelige
„ omftandigheden onbewust, wandelde op dien dag,
„ na den eeten des avonds, met zijn neef de Pro-
„ ponent, waerbij zich naderhand een ouderling
„ voegde, niet alleen door de beste buurten der
„ Stad, maer ook langs de Vest, het Laegēnd of
„ agter het Kloosterl, waer de afgebeedelde pen-
„ ningen door het Prinfenvolkje luchtig en vro-
„ lijk verfpild wierden, en hij gelegenheid vond,
„ om, gelijk des morgens, vrijwillige giften uitte-
„ deelen; hier kon hij, als ooggetuige, zien, *dat*
„ *s' Prinfen verjaerdag met zoo veel te meer drift te*
„ *Rotterdam gevierd werd, als 'er met meer drift' door*
„ *een vloekgefpan, gewerkt werd om hoogstdeszelfs bemin-*

„ *ne-*

„ *nelijken Perſoon verdagt en gehaet te maeken* (*) Hier
„ zag dan ook de Profesſor zich van een menigte
„ verwonderaers omringt die zijn hoog eerwaer-
„ dige Perſoon, met neergeſlagen oogen en een in-
„ wendig ontzag eerbiedigde, en nadat hij zich in
„ deeze beſchouwing verlustigd had, kon hij in
„ gemoede zeggen, niets gezien te hebben *dat*
„ *naer de ſtrengſte zedekunde in een tijd van vreugde,*
„ *niet inteſchikken was.* Dan eens toegeſtaen zynde
„ dat het laetsgemelde met de waerheid overeen-
„ ſtemd, was het echter volgens een beproefde
„ christelijke zedekunde dan nog welvoeglijk,
„ dat men in de nootlottige tijdsomſtandigheid,
„ waerin het Vaderland zich bevond, buitenge-
„ woone vreugde bedreef? Stond het toen aen
„ een ernſtig Leeraer vrij om die vreugde te hel-
„ pen voeden? Hoe ſtrookte, in dit geval, s'
„ Mans gedrag met de ſchoone lesſen, na de Oor-
„ logsverklaering, gegeeven, toen hij, als Boet-
„ prediker, zijne Gemeente, door ijzende ſchrik-
„ beelden, uit *Micha* 6, 9., de rampzaligheid van
„ de Republiek afſchilderde? En zou hij, in-
„ geval s' Prinſen verjaerdag niet gevierd was, de
„ gepleegde vreugde, uit hoofde van de onge-
„ ſteldheid van Stad en Land, niet Godtergende
„ genoemt hebben? Moest de Profesſor, al was
„ de vreugde, op zich zelve beſchouwd, geoor-
„ loofd,

(*) Apologie. b. 73.

„ loofd, gevolgelijk niet bedacht hebben, of de-
„ zelve ook voegzaem was aen de waerdigheid,
„ die hij bekleedde? Een andere ftaet vordert
„ toch een ander leven, eischt een ander gedrag,
„ en allen is niet alles om dezelve reden eerlijk
„ of fchandelijk. Niet onaertig drukt de Blijfpeel-
„ dichter TERENTIUS zich daerover uit:"

Hoc licet impune facere huic, illi non licet;

Non quod dissimilis res sit, sed quod is qui facit (*)

Dat is volgens de zaekelijke vertaeling van een Nederlandfchen Dichter:

Schoon JAN iets vrij en ftrafloos doet,

PIET echter is 't die 't laten moet,

De zaek is één; het legt daer niet;

Maer JAN is JAN, en PIET is PIET.

„ Het is waer de Profesfor, vooruitziende dat
„ hij door zijne handelwijs aen weldenkende er-
„ gernis zoude geeven, is derzelver ongunftige
„ beoordeeling voorgekomen, en heeft de vreug-
„ debedrijven zijner Oranjevrienden in zulk een
„ voordeelig dachlicht geplaest, dat onbezonnen
„ ijveraers en onnozelen, daerdoor begocheld,
„ hem van het minfte wanbedrijf vrijpleiten.

„ Dan

(*) ADELPH. Act. Sch. 3. v. 38.

„ Dan uit mijne beschrijving, geloofwaerdig door „ de bewijsstukken die daermede vergezeld gaen, „ is het baerblijkelijk dat hij tot zijne regtvaerdi- „ ging zich van de kunstgreep der Schilders heeft „ bedient, die, met een vleiend penseel, een „ schoone *copij* maelen van een afzichtig *origineel*. „ Hierdoor misleid hij zijne bevooroordeelde Lee- „ zers; *want niets is 'er* (om met CICERO te spree- „ ken) *zoo ongeloofelijk dat door welsprekenheid niet bewij- „ zelijk; niets zoo schandelijk en ongeschikt, dat 'er niet „ blinkende en eerwaerdig door gemaekt kan worden* (*). „ De logen heeft toch altoos de mond eenes „ grootspreekers noodig om zich te veraengenae- „ men, dewijl daerentegen de waerheid eenvou- „ wig is en geen blanketsel behoeft. Ingeval nu „ iemand maer het oordeel des onderscheids bezit „ om een geschiedkundige waerheid te kunnen „ beproeven, en tevens het vermogen heeft, om „ opgesierde gebeurtenissen, *van dien smuk, dat „ optooisel, en die bedriegelijkheid, met welke zij worden „ voorgesteld te ontswagtelen*, dan zal hij onbeschroomt „ moeten bekennen, dat Professor HOFSTEDE, in „ zijn beschrijving van het voorgevallene op den „ 8 maert 1783, de waerheid verdonkerd heeft."

„ Het is dan onloochenbaer, dat 'er op den 8 „ Maert 1783 geweldaedigheden hebben plaets ge- „ had,

(*) In Paradox. ab Init.

„ had, en dat een verblinden hoop uit de smalle
„ Gemeente, door een' staetzuchtigen geest be-
„ zield, toen reeds het heethoofdig paerd van
„ oproer hebben begonnen los te vieren, opdat
„ het naderhand met een onbedwongen loop zou-
„ de kunnen hollen door de straeten der Stad.
„ Wanneer men dit onder 't oog houdt, moet
„ men de uitdeeling der giften, en de wandeling
„ van den Professor langs de huizen der oproerig
„ gezinden voor *allergevaerlijkst* houden; want
„ schoon hij ook door woorden of daeden hen
„ niet mogt aengeprikkeld hebben tot opstand,
„ gaf hij echter door zijn uitdeeling voedsel aen
„ de brooddronkenheid, terwijl zijn tegenswoor-
„ digheid, en 't genoegen, 't welk hij in hunne
„ vreugdebedrijven toonde, natuurlijk op hen
„ een' nadeeligen invloed moesten hebben. Dit
„ zal men ligt toestemmen indien men de geaert-
„ heid van het Gemeen beschouwd. Dit Volk on-
„ geoefend in het weldenken, is toch gewoon de
„ vereischte middenmaet van welvoeglijkheid te
„ overschrijden, en misbruik te maeken van een
„ vermeind opwekkend voorbeeld; hunne vreugd
„ verwandeld rasch in losbandigheid, en hunnen
„ ijver in oproerige geweldenaerijen. Dit heeft
„ vooräl plaets wen een onberedeneerd *Patriotis-*
„ *mus* hunne herzens bedwelmt en hun bloed doet
„ zieden."

„ Wan-

„ Wanneer nu een openbaer Leeraer, die zij voor „ een hoofd en grooten aenhanger van hunne Ca„ bael aenzien, zeker bedrijf goedkenrt, meenen „ zij, naar hun verhitte en ongeregelde verbeel„ ding, dat alle andere bedrijven, die daermede „ gepaerd gaen, ook onberispelijk zijn. In dit „ geval *is de verkeering en het bedrijf van den Bisschop*, „ (om mij van HIERONIJMUS te bedienen) *als in een* „ *helderen spiegel ten toon staende*, *ook meester van de* „ *openbaere zeden; al wat hij doet* (of schijnt te willen „ doen) zal elk gelooven te moogen doen. Dus „ tragt het Gemeen zich met het opwekkend „ voorbeeld van zijn' Herder te verschoonen en „ gebruik te maeken van het oude spreekwoord „ der Duitschers:" *Als de Abt een kansje waegt, mogen de Kloosterbroeders wel speelen.*

„ Maer Professor HOFSTEDE dekt zich met de „ Wethouderschap van Rotterdam, die meer dan „ eens verklaerd heeft, *dat volgens haer bewustheid*, „ *niemant der Burgeren, in zijn huis, goed of bezittingen* „ *eenig wezenlijk nadeel is toegebragt* (‡). Men zou „ hier

(‡) Schoon de Professor gewoon is om zijne Regenten tot walgens toe wierook van lof toetezwaeijen, ja ook in hun uitspraek, met een blinde gehoorzaemheid schijnt te berusten, geeft hij echter, aen opmerkzaeme Leezers, wel eens gelegenheid, om mingunstige gedachten van zijne Burgervaders te voeden. B.V. In zijn APOLOGIE, bl. 232, schrijft hij aen de Commissarissen van het geprojecteerd Rotterdamsche Vrijcorps, de Heeren VERSTOLK (VAN ZOELEN) en

„ hier nog kunnen bijvoegen, dat een voornaem
„ Persoon, in de vergadering van Holland, onder
„ het oog van den Oppersten Regter, en de aen-
„ zie-

en de Advocaet HARTOG, een edele denkwijs toe, ja hij roemt deszelfs uitgedrukte gevoelens en inzichten, betreffende de oprichting van het Corps, als regt Patriottisch gedagt en geschreven; *zoo denken en schryven alle brave Vaderlanders*, zegt de vleijende Professor. Dewijl echter de Wethouderschap van Rotterdam heeft kunnen goedvinden om het Vrijcorps te vernietegen, het welk nogthans met zulk een edel oogmerk was opgericht, en tot een' spoorslag strekte voor een slapende en verwaerloosde Schutterij, moet men uit 's mans besluitingen vermoeden dat de Rotterdamsche Regering, door een misbruikt gezag, de goede pogingen van brave Patriotten, tot heil van Stad en Land ingericht, gedwarsboomt heeft. Veroordeelt de Professor, door zijne lofspraek ook niet, de handelingen der Hoofden van het zogenaemd *Soopjesrequest*, waeronder ook Kerkelijke Persoonen behooren, die Hemel en aerde hebben bewogen, om het ontwerp van gemelde Commissarissen, den bodem inteslaen. Maekt hij sommige zijner Collegaes niet verdacht, en veroordeelt hij tevens niet een groote meenigte, anders bij hem *geaccrediteerde* Burgers, die aen het Vrijcorps de uitgezogste schandnamen gaven, en deszelfs Commissarissen en Leden, op het hatelijkste afschilderde, als of het *Tempelliers* en *Conspirateurs* van Kerk en Burgerstaet waren. Hierdoor werd veroorzaekt dat een ieder, die slechts in houding of kleeding een sweemsel vertoonde van een Corpist, (gelijk men hem noemde) aen de vervloeking en mishandeling van 's bedrogen gepeupel was blootgesteld. Geeft de Professor geen gelegenheid om te denken dat velen zijner Medeburgeren het goede inzicht der Commissarissen verijdelt, en de Leden van het Vrijcorps strengelijk vervolgt hebben, niet alleen, om dat zij, wegens stramheid van Lichaem, blooheid van hart en gebrek van Belgische eerzucht, hunne schandelijke naektheid, in de beoefening van den Wapenhandel, zouden moeten ontdekken, maer ook om dat zij, door een kwalijk geplaetsten Godsdienst en bedriegelijke Staetkunde misleid, vooruitzagen, dat hun *Aristocratiesch* en *Monarchiael Systema* onbestaenbaer was met de bevestiging en werkzaemheid van een Vrijcorps,

„ zienelijkste getuigen, een diergelijke betuiging „ gedaen heeft, en dat wel op den zelfden tijd, „ wanneer de dachtigste bewijsstukken van het „ tegengestelde ingeleverd werden (‡). Deze „ bedenking is gewigtig! Ik kan dezelve uit het „ *Corpus Juris*, het Roomsch Hollands regt, noch „ uit mijn' geliefkoosden *Geest der wetten* oplossen. „ Wat dan gedaen? Ik weet, in deze verlegen„ heid, tot niets anders mijn' toevlucht te nemen „ dan tot een' *gelukkigen inval*, die echter mijn „ onkunde verraed, hij bestaet in de herrinne„ ring van J. C. SCHALIGERS gewoone lijfspreuk, „ met

(‡) Professor HOFSTEDE is wel bewust dat het een' ellendige verschooning is uit het voorbeeld van andere genomen, zijn kwade zaek te verdedigen. Ingeval zijn partij dusdanig handelde zou hij rasch gereed zijn om hem eene aenhaling, toe te voegen uit CICERO; daer deze den verdediger van den misdadigen VERRIS, dus naer de wijze der Redenaers vraegt: „ Wat zegt HORTENSIUS „ daerop? — Wat antwoord geeft hij? Anderen hebben hetzelfde „ gedaen (of gezegd,) wat zegt de goede man daermede? Zoekt hij „ de misdaed te verdedigen, of medgezellen in de straf over die „ misdaed? Zult gij in dit Gemeenebest —— gelooven eene goede „ verdediging te maken, niet uit het regt, uit de billijkheid, uit de „ Wet, niet uit het geen geschieden moest of billijk is, maer „ uit het geen een ander deed, (of sprak) (*)." Het besluit derhalven van den Professor tegens zijnen wederstreever zou zijn: uwe pleitrede en verontschuldiging is geen verdeediging maer schuldbekentenis.

(*) In VERR. Lib. 5. Cap. 88.

„ met eenige verandering, aldus voorgesteld: *niet*
„ *te willen weten dat de grootste meesters niet gewild heb-*
„ *ben dat wy weten zouden, is een geleerde of Staetkundige*
„ *onwetenheid.* Professor HOFSTEDE, die geschikt
„ schijnt om de moeilijkste knoopen te ontbinden,
„ zal de gemelde tegenstrijdigheid ook wel kun-
„ nen vereffen; hij heeft maer, met een vluchtig
„ oog, de Staetkundige geheimen der Vorsten van
„ MACHIAVEL of den LEVIATHAN van HOBBES
„ te doorloopen.

„ De Professor heeft evenwel, (zegt hij) *met zyne giften, altyd gepaerd een korter of uitvoeriger vermaning, om zich toch voor dronkenschappen voor buitensporigheden, en voor alles 't welk dien dag zou kunnen ontluisteren, zorgvuldig te wagten.* „ Dit zij zoo. Doch het
„ zoort van menschen tot welk hij sprak, heeft
„ de voorbeelden liever dan woorden. Waerom?
„ om dat het meer de oogen dan de ooren gelooft;
„ vervolgens om dat de weg, die door leeringen
„ betreden moet worden, lang, maer die door voor-
„ beelden kort is (‡). En op wat grond kan men
„ verwagten, dat fraeie Zedenlessen, diepe voed-
„ stappen zullen nalaten in de verwilderde her-
„ zenen van onvatbare, losbandige en onrustige
„ geesten; vooral, wanneer die, door een ze-
„ kere Patriottische dweepzucht verhit, en door
„ opwekkende prikkels levendig gehouden wor-
„ den?

(‡) Seneca Epist. 6.

„ den? De droevige ervarenheid heeft ook, aen „ onbevooroordeelde en ftille Burgers, op het be- „ wuste geboortefeest, doen zien, dat de hoog- „ geleerde MORALIST, in zijne verwagting, be- „ drogen is.

„ Niet tegenftaende deze bedriegelijke uit- „ vluchten is het dus gebleken, dat de Profesfor, „ door zijn verleidend gedrag, gelegenheid heeft „ gegeven, dat het *zaed van oproer*, het welk in „ het hart der fmalle Gemeente reeds wortels ge- „ fchoten had, welig is opgefchoten, en dat „ hij zich zelven daerdoor een vlek heeft aenge- „ wreven, die hij, met al het ftroomwater der „ Maes, niet af kan wasfchen. Wanneer nu be- „ dorven en misleide menfchen, niet alleen door „ een kwaed voorbeeld tot rustftoorende daden „ worden getrokken, maer ook door de levendige „ ftem van een' toegejuichden Predikant, een' vlag- „ gevoerder en heethoofdigen voorftander der „ Hofpartij, opgewekt wordt, dan vinden zij nog „ meer voedzel voor hunne wanbedrijven. Pro- „ fesfor HOFSTEDE mag zich daervan zuiveren door „ het getuigenis van duizenden zijner verblinde „ en afgodifche aenbidderen, hij zal echter daer- „ door, in het onbeneveld oog van onbevooroor- „ deelde Leden zijner Kerke, geen onbevlekten „ Engel worden. Hij, aen een hevige glorijziekte „ kwijnende, en door eene redenlooze liefde voor „ het Stadhouderlijke huis beheerscht, zag, met „ een

„ een razend ongeduld, dat zijn valsch *systema*
„ van staet ondermijnt, en 'sPrinsen overmatig
„ gezag beteugelt werd; hij bemerkte dat velen zij-
„ ner ontnugterde stedelingen hunne ooren be-
„ gonnen te leenen aen de welbeklonken vertoo-
„ gen van regtschapen Patriotten, ja ook dade-
„ lijk middelen beproefden, om hunne geschon-
„ den voorregten te herstellen, en den dolk afte-
„ keeren, die men reeds op het hart der ver-
„ drukte Vrijheid had gezet; hij hoorde en las
„ hunne Vaderlandsche tael, uit een volle borst
„ gevloten, met een heimelijk ongenoegen, en
„ zogt de stem der natuur, der reden en der
„ rechtvaerdigheid, die hare regten wilden doen
„ gelden, tegens Dwinglandij en Overheersching,
„ te smoren. Dit bewoog hem, eens en ander-
„ mael, den kansel te beklimmen om de goede
„ poging zijner vermeende afgedwaelde Kerkleden
„ spoedig te stuiten, en den krakenden troon der
„ Hoofsche overmagt, door vernieuwde stutten,
„ te schragen. Hier werden de deugden der Prin-
„ sen van Oranje helder uitgetrompet, en hunne
„ bekroonde diensten, met brommende lofstuitingen,
„ herdacht; hier werd zijn geliefde Prins vertoont
„ als een Vorst, die met uitmuntende gaven ver-
„ sierd was; als een Stadhouder die alle zijne waer-
„ digheden met roem bekleedde, en als zoodanig
„ beschouwd, zich, in alle zijne handelingen, onbe-
„ rispelijk gedroeg; als een vader des Vaderlands die
„ de algemeene belangen van den Staet onpartijdig
„ en getrouw behartigde; als een Christen die een

„ *nieuw verbond met zijnen God had gemaekt*, en „ uit
„ hoofde van die betrekking, onze verwondering
„ en eerbiedige hoogachting waerdig was. Hier
„ maekte hij het karakter van den Hertog VAN
„ WOLFENBUTTEL af met de schoonste koleuren,
„ tragtte hem van alle aentijgingen te ontschuldi-
„ gen en de Hoorders, met al de kunstvonden van
„ een' misleidenden TERTULLUS, in zijne begrippen
„ overtehalen, door eene bedreigende voorspelling,
„ *dat het hun berouwen, eeuwig berouwen zou*, de oo-
„ ren geleent te hebben aen de beschuldigingen,
„ waermede kwalijkgezinden dien onschuldigen
„ Prins beticht hadden. Over deze onderwerpen
„ liepen de opwekkingen, vermaningen en be-
„ straffingen van den Redenaer, en door deze
„ voorgewende getrouwheid ontstak hij het
„ vreemt vuur van een' razenden ijver in domme
„ dweepers en nijdige CALCHASSEN, die, onder
„ den mom van de zaek van God, het gezag
„ der Ovegheid, en de belangen van het Va-
„ derland te handhaven, in tegenwoordigheid
„ van een groot getal verdoolde weetnieten, met
„ een onzinnig geschreeuw, hevig uitvoeren te-
„ gens de wettige grondherstellers der afgefolterde
„ Vrijheid (‡). Dan, hoe kunstig de Professor
„ zijn

(‡) Indien men zich erinneren kan, welke barelijke gezegdens zommige Geestelijke Medebroeders van den Professor gebruikt hebben, gedurende de Rotterdamsche Kerk- en Burgerberoerten, tegens eenige Leden van hun Genootschap, moet men bekennen dat Zij door geen zacht-

„ zijn hersſenpop opſchikte, kon zij echter aen „ nadenkende, oordeelkundige en Vrijheidädemen „ de Kerkleden niet behagen. Zij erkende wel „ dat men de loffelijke daden der Oranjehelden „ in een dankbaer geheugen moest bewaren, „ maer wraekte alle buitenſporige eerbewijzingen „ en hielden velen van der Prinſen drijfveren en „ inzichten verdacht; zij begrepen, dat met het „ adelijk bloed, niet altoos vorſtelijke hoedanig„ heden worden voortgeplant, dat de grootheid „ van *ziel die in Prins* WILLEM den eerſten uitblonk, „ geen erfgoed was van het nakroost, en dat een „ Vorst, bedwelmt door den glans en luister die „ hem omſchijnt, verbijsterd door eerzuchtige Huic-

he-

zachtmoedigen en Euangeliſchen, maer Wraekzuchtigen geen zijn bezig geweest. En zou men in hun geen Copijen vinden, van het pourtrait dat de ſchilderende kunst-APELLES, P. HOFSTEDE, zoo levendig heeft afgemaeld? „ Er doen zich (zegt de beſpraekte man) hedendaegsch menſchen op, die met THEUDAS zeggen dat zij wat zijn, zij ſpreeken uit de hoogte. Hunne woorden zijn ten minsten zes „ voeten lang, zij hebben MOSES in het hoofd, de Propheeten „ als opgeëeten, en het geheele Euangelium in het herte. Zij door„ reizen landen en zeeën om Joodegenooten te maken, en toonen „ zich met DAMPADIUS geheiligd, dat men hunnen iever niet er„ kent, zoo dikmaels ze ſlegts op de aerde ſpuwen. Onder dit „ alles ontbraken ze Gods Woord op eene erbarmelijke wijze, „ krabben, ſtoten en ſteken de gezanten des vredes, maken ze „ voor TOBIASSEN en GESEMS uit, en verwijderde, dus doende „ het Volk, en van de Verkondigers en de verkondiginge der H. „ Schrifture." Bloemen geſtrooit op 't graf van FRISO, en. bladz. 97.

„ helaers en belangzoekende Vleiers, en hoog-
„ moedig geworden door een bijna onafhankelijk
„ gezag, ligt een' troon zoude kunnen vestigen
„ op de dorre schonken der vermoorde vrijheid.
„ Zij erinnerde zich, daerenboven, het kwaed be-
„ stier van s'Lands zaken, den verachtelijken staet
„ der eertijds gevreesde Belgen, en den moedwil
„ der uitheemschen. Zij stelden zich voor dat het
„ Vorstelijk belang een Godsdienstige vertooning
„ vordert, endat een beproeft zedelijk gedrag het
„ echtste kenmerk van het geloof des harten is. Zij
„ konden eindelijk niet dulden dat een Vorste-
„ lijke vreemdeling werd toegejuicht, die zich
„ met hun bloed en zweet had vetgemest, en tot
„ loon daer voor hunne kwijnende magt verspilt,
„ verdeelt en ontzenuwt had, terwijl men, niet
„ zonder grond, mogt vermoeden dat hij met
„ hunnen aerts vijand samenspande. Dan de schijn-
„ schoone redeneeringen van den Professor moesten
„ natuurlijk een tegengestelde uitwerking heb-
„ ben op het gemoed van ligtgelovige en bevoor-
„ oordeelde toehoorderen, bij wien de eerbied
„ die zij aen hunne leeraers verschuldigt zijn, in
„ een slaefsche onderwerping van gemoed en oor-
„ deel onttaert, vermits zij de begrippen van
„ kundigheid, waerheid en betaemelijkheid met
„ het denkbeeld van Predikant verbinden; vooräl
„ moest de oude koekoekszang, die de Pro-
„ fessor meesterlijk gezongen heeft, een betoo-

ve-

„ verenden invloed hebben op het hart van het „ doldriftig Prinſenvolkje, dat, zonder onderzoek, „ alles greetig inzwelgt wat den Godsgezant, ten „ behoeve van hunnen Vorst, van de lippen „ rolt, terwijl zij, met een' onbezuisden ijver de „ zwaerſte lasteringen uitbraeken tegens zulken, „ die van hunnen Prediker verſchillen en dezelve, ten koste van de algemeene rust, gewel„ dadig vervolgen. Daer nu een menigte Va„ derlandſche pennen, belangelooze Edellieden, „ grootmoedige Regenten, ja de geëerbiedigde „ handelwijs van den Souverain zelve, een groot „ gedeelte van Profesſor HOFSTEDES verweerſtuk„ ken logenſtraft, was 'er niet zonder grond te „ verwagten, dat het losbandig gemeen, met des„ zelfs Perzoon en begrippen geweldig ingeno„ men, ligt tot oproerige geweldadigheden uitſpat„ ten, en andersdenkende Vaderlanders hoonen „ zoude, zonder zelfs de alleengebiedende Staten „ te ontzien. Dus ziet men dat de beſte dingen, „ door misbruik het ſchadelijkſte worden, de„ wijl de Geestelijkheid, die anders onze hoog„ achting billik eischt, ook in haer Koor een zoort „ van menſchen huist, die zeer bekwaem zijn „ om onrust te ſtoken. De zulke zijn niet „ ongelijk aen de DEMAGOGEN of roervinken der „ ouden, welke, naer den ſchrijfſtijl van TACITUS, „ *blaesbalken des Volks, wijkmeesterlijke winden en muit-*

 zuch-

„ *zuchtige gemeenslieden* genoemt worden (*). LIVIUS
„ leert ze ons ook door eenige naeuwe trekken
„ kennen : *wij hebben een tong* (dus spreekt hij) *regt*
„ *instaet om het gemeen op te ruien ; en dat geslacht wordt,*
„ *in vrije steden, daer men veel van snappen houd,*
„ *door gunst van het gemeen, geliefkoost* (*).

„ Professor HOFSTEDE, bewust dat het aenhooren
„ van zijne opwekkende vermaningen ongenoeg-
„ zaem was om zijn *systema* van Staetkunde sma-
„ kelijk te maeken, tragtte daerom door geschrif-
„ ten, hetzelve algemeener en krachdadiger te doen
„ werken. Dit deed hij in eigen perzoon en door
„ anderen. Onder zijne Oranjevrienden vond hij
„ ier geen kloekmoediger en stouter dan D. BA-
„ RUETH. Dees was geboren in een land daer het
„ volstrekt gezag van een' gevreesden Monarch,
„ slaefagtig gehoorzaemd wordt ; dewijl nu, vol-
„ gens het zeggen van HORATIUS een vat altoos
„ den reuk behoud van het vocht waermede het
„ eertijds doortrokken was, kon men na-
„ tuurlijk vermoeden dat gemelde Predikant een
„ sterke neiging had, om den Doorluchtige Oran-
„ jevorst onderdanig te eeren, en voor deszelfs
„ vermeent gezag overmatig te ijveren. Hier
„ toe bezat hij ook de vereischte hoedanigheden.

Met

(*) Flabella plebis, venti tribunicii, turbulente tribuni.

(*) Lib. 31. 44.

„ Met een groote mate schoolsche geleerdheid, „ driftige partijzucht, en Germanische grootspre- „ kenheid voorzien, was hij tevens onverzettelijk „ van inborst, zoo dat men eer HERCULES den „ knots zou konnen ontwringen, dan hem van „ zijn waenwijze meningen aftrekken. Hij had, „ daerenboven, voorheen een werk over de His- „ torie van het Stadhouderschap geschreven, en „ was dus gekonfijt in deze stof.

„ Zie hier dan de weltoegeruste man, om dienst- „ baer te zijn aen de belangen van het Stadhou- „ derlijke huis. Aen hetzelve gaf Professor HOF- „ STEDE, door wederzijdsche briefwisseling, een' „ spoorslag, om aen het hoofdplan der Oranje Pa- „ triotten te voldoen, met sterke aenbeveling „ van geheimhouding. Gaern, had de Professor „ zich agter 't scherm gehouden, maer de argls- „ tige werd gevangen in zijne arglistigheid; de on- „ bestuurde drift, en ongeslepen Geestelijke Staet- „ kunde van den Predikant, ontmaskerde den Pro- „ fessor, en bragt denzelven in de grootste ver- „ legenheid, door het uitgeven van twee Brieven, „ in den *onderwetschen Nederlandschen Patriot*, aen laest- „ gemelden Heer, *geadresseert*. Hier door zag zich „ de Professor deerlijk bedremmeld. En waerlijk, „ een kwijnende gezondheid, een ongemakkelijke „ tocht naer 's Hage, angstvallige redewisseling met „ den Prins en desselfs Boekverkooper GOSSE, het „ opstellen van een verdedigende *Advertentie*, en „ de

„ de vrees voor gegronde verdenkingen, waren, in „ der daed, geen geringe dingen, om te verkrop- „ pen. Gemelde Historij zou echter geen gevol- „ gen gehad hebben, ingeval men, na den dood „ van D. BARUETH, in deszelfs nagelaten papie- „ ren, geen' brief van den Professor gevonden „ had. Toen ontdekte men eerst welke fijne „ dubbelzinnigheden en spitsvinnige Jesuitestre- „ ken, dat is *Equivocatien*, of woordspelingen, men „ gebruikte, en reeds gebruikt had, om de ge- „ schiedenis, met derzelver tusschenkomende en „ opvolgende bijvallen, zoo te knoeien en te kneden, „ datze een schijnzel van *opregtheid*, *rondheid een-* „ *voudigheid* en *goedetrouw* vertoonde. Het is zoo, „ de Professor noemt *het oorspronglijke geval zoo zuiver* „ *als Christalwater*, maer indien dit met de waer- „ heid zamenstemt, waerom leidt hij dan zijne „ lezers, langs zoo veel kronkelwegen, naer de „ bron? Waerom maekt hij de naerspeuring daer- „ van zoo moeilijk als de onderzoekingen der ou- „ den naer de oorsprongen van de overstroomen- „ de nijlrievier? Ik wil zeggen waerom mengt „ hij in zijn verhael Oostindische kerkzaeken, „ en andere gezogte bijzonderheden, die met het „ wezenlijke geschil, geen het minste verband „ hebben? Is deze kunstgreep van den Professor „ niet looslijk ingericht om den godsdienstigen „ doch onöordeelkundigen lezer, met 's mans voor- „ gegeven heilzame oogmerken, intenemen, en

„ van de hoofdzaek te verwijderen? Gedraegt
„ zich, in dit geval, de Profesfor niet als de lis-
„ tige Zeekat, die in de heldere vloeiftof, welke
„ zij doorklieft, een zwart vocht, als inkt, uit-
„ werpt, om zich daerin te kunnen verbergen, en
„ het oog harer vijanden te ontfnappen?

Dan de omftandigheden van zaken vorderden zulke kunftenarijen, *hij moest dezelve niet een dekkleed van duisterheid bedekken. De waer van den Professor moest in de donkerheid verkogt worden, op dat de Koopers het gebrek niet zouden merken. Hij moest hierin, de Tooneelspeelers gelijk zijn, die des avonds hunne klugten spelen, op dat het blanketzel des aengezichts, het klatergoud en de valsche juweelen, des te minder zouden gekent worden.*

„ Door de beöefening van deze handelwijs
„ voorzag de doorzichtige Profesfor wel dat hij
„ zich, bij velen, zou verontfchuldigen, en tot
„ een voorwerp van verwondering ftellen.

„ Dan ik zal mij niet verledigen om het arg-
„ listige, het welk zich in de voorgewende open-
„ hartige en bedekte onderhandeling van den Pro-
„ fesfor en D. BARUETH voordoet, te ontwikkelen,
„ maer mij voornamelijk bepalen tot de ware bedoe-
„ ling van den hooggeleerden Heer, het welk was,
„ zijn* *Correspondent* aentemoedigen om het Stadhou-
„ derlijk gezag te verdedigen tegens desfelfs aenval-
„ lers.

„ lers. De Dordsche Prediker, behoefde niet sterk
„ getokkeld te worden om aen dit inzicht te vol-
„ doen, dewijl hij rasch zijne stukken, strek-
„ kende ter verdediging van den Prins en des-
„ zelfs Huis, door middel van den *ouderwetschen Ne-
„ derlandschen Patriot*, der waereld mededeelde. Pro-
„ fessor HOFSTEDE, mag zich dan ontschuldigen dat
„ hem de schrijver van dit Weekblad onbekend
„ was, dit doet niets ter zaek, dewijl hij toch
„ voor de gelegenheid gevende oorzaek moet ge-
„ houden worden dat BARUETHS pleitvertogen,
„ voor het ingebeeld gezag van den *Stadhouder*, en
„ de voorgewende onschuld van den *Hertog* VAN
„ WOLFENBUTTEL, in een Antipatriotisch, op-
„ roerstookend geschrift geplaets zijn. Ik noem het,
„ niet zonder reden, dus, dewijl uit den inhoud
„ van vele vertogen genoegzaem blijkt, dat
„ het ingericht was, om de Engelsche natie te
„ regtvaerdigen, de Nederlandsche Koop-
„ lieden, ter straffe te doemen, brave Pa-
„ triottische Regenten te schenden, heldhaftige
„ voorvegters van hunne onvervreemdbare regten,
„ voor muiters uittekryten, den wankelenden stoel
„ van 't overmatige Hofgezag te schragen, en
„ den bevlekten roem van een' gehaeten, doch vors-
„ telijken vreemdeling, te heiligen. Was nu zulk
„ eene handelwijs niet regt geschikt om onkundige
„ Nederlanders te blinddoeken, oproerige Stadhou-
„ dersgezinden een' riem onder het hart te steken,
„ de zeven Gewesten ten doel te stellen aen het

„ ver-

„ verraed, en derzelver gezegende vrije Regeerings-
„ vorm in een slaefsch willekeurig gezag te doen
„ verkeeren? Professor HOFSTEDE kan zich in
„ dit geval niet verdedigen met het ijdel voor-
„ wendsel dat hij in alles met den uitgever van
„ het gemelde weekblad niet overeenstemt, dewijl hij
„ immers, zonder eenige bepaling, aen zijn' ge-
„ leerden *Correspondent*, gelegenheid gaf, om *den on-*
„ *derwetschen Nederlandschen Patriot* rijkelijk met Oran-
„ jekransen te versieren, en, daerenboven, met de
„ twee genoemde kampers een driemanschap uit-
„ maekte, dat in twee hoofdstukken overeenkwam,
„ te weeten hierin, dat de Hertog VAN WOL-
„ FENBUTTEL geheel onschuldig, en de Prins
„ VAN ORANJE, in deszelfs gezag en gedrag,
„ als Stadhouder en Admirael Generael aange-
„ merkt, in alles onberispelyk was. Laten wij
„ bij deze zaken eenige oogenblikken vertoeven.
„ Wat den Hertog aenbetreft, men behoeft geen
„ doorzichtig Staetsman te zyn, maer slechts een
„ weinig aendacht te vestigen op de noodlottige
„ geschapenheid der Republiek, geduurende den
„ Engelschen Oorlog, om te zien, dat, in geval men
„ den raed van Professor HOFSTEDE en deszelfs
„ aenhang, omtrent dien prinselijken *Consulent* ge-
„ geven, had opgevolgt, wij een Aspisslang in
„ den boezem hadden blyven koesteren die ons,
„ bij tijdvervolg, de hartäder zou afgeknaegt
„ hebben. En wat behoeven wij, om dit onwraek-
„ baer te betogen, voldingende stukken voortte-

„ bren-

„ brengen, daer de handelwijs van den *Souverein*; „ de zaek in geschil, rakende den Hertog, volkomen beslist. Het *demitteeren* van dien Vorst, gepaert gaende met een bevelend aenraden om „ het grondgebied van den Staet te verlaten, is „ toch, voor nadenkende Vaderlanders, genoegzaem „ om te bevroeden dat zijn invloed op den Stadhouder, en zijne tegenswoordigheid in de *Republiek*, schadelijk en gevaerlijk waren. Maer het „ het is bedenkelijker of de Stadhouder, als zodanig beschouwd, niet wel, door 't verkrijgen „ van een' kragtdadigen invloed, door 't aenmatigen van *inconstitutioneelen* amptsbegevingen, en „ het uitoefenen van een onwettig gezag, het zij bij „ verrasling, of voorbedachtelijk, de vrije Regering „ misvormt en de Regten der Burgeren verkort „ heeft? Indien dit bewijzelijk is, moet 'er meer „ dan een enkel vermoeden plaets hebben, dat „ Professor HOFSTEDE en zijne hulpbenden, door „ hunne onafgebrokene woelingen, en heftig pleiten voor het onberispelijk gedrag van den Stadhouder, het willekeurig Opperbevel van denzelve regtvaerdigen, en gevolgelijk niet voor „ echte Patriotten, maer roervinken in den Staet „ moeten gehouden worden. Dit stuk, hoe netelig ook, mag nogthans met bescheidenheid, „ en zonder oogmerk om het wettig gezag van „ den Prins te krenken, van een' vrijgeboren „ Nederlander onderzogt worden; waerom ik dan „ ook niet schroom, om mijne gedachten

„ hier-

„ hierontrent openhartig voortedragen. Het komt
„ ons, met een genoegzaem aental geloofwaerdige
„ Belgen, voor dat de gemelde bedenking, niet zon-
„ der gronden van waerschijnlijkheid gemaekt wordt.
„ Om hier van overreed te worden, dient men
„ in aenmerking te nemen, dat de tegenswoor-
„ dige *Stadhouder*, zoo wel als zijne voorzaten, al-
„ toos, bij de minste gunstige gelegenheid, op de
„ vermeerdering der landmagt heeft aengedrongen,
„ en de Militaire Regering zoo wijduitgebreid en
„ hechtgevestigd had, dat dezelve, wcleer, een
„ oppermagtig gezag voerde in eene vrije Repu-
„ bliek. Door deze inrichting maekte de *Stadhou-
„ der* zich ontzagchelijk, en was instaet, waer hij
„ het noodig voordeelde, zijn caracter, als *Ka-
„ pitein Generael*, te doen gelden, niet alleen om
„ vrije Burgers, als gekluisterde slaven, door ge-
„ huurde knegten, te kunnen dwingen, wanneer
„ zij voor hunne oorspronkelijke doch geschonden
„ regten, vrijmoedig en regtmatig spraken, maer
„ ook om de *Souveraine* leden van den Staet zelve
„ de wet voorteschrijven, ingeval zij, op de wen-
„ ken van den Vorst en zijne afhangelingen, zich
„ niet onderwerpelijk gedroegen. Dit bleek, on-
„ der anderen, in het geschil van Prins WILLEM
„ den tweeden, met de Regeering van Amstel-
„ dam, als ook in de geweldadige vastfielling
„ van het Regerings Regelement te Utrecht door
„ deszelfs zoon, welke Vorst, niet te onregt, ge-
„ noemd werd *Stadhouder* van Engeland, en *Koning*

F „ van

„ van de Nederlanden. De graden van waer-
„ schijnlijkheid voor de aengevoerde aennemelijke
„ bedenking, worden niet weinig vermeerderd,
„ als men zich errinnert dat, zoo wel de begun-
„ stigde afhangelingen van den Prins, als deszelfs af-
„ godische aenbidders, en het verdoolde gemeen,
„ zich door listige drogredenen, en geweldige
„ opschuddingen, halstarrig hebben verzet tegens
„ eene welgewapende Burgerij; daar deze niet
„ alleen ter beteugeling van buitenlandsche gewel-
„ denaren strekt, maer ook de veiligste waerborg
„ en het hechtste bolwerk voor onze vrijheid, en een
„ stang in den muil der Dwinglandij en overheer-
„ sching is, terwijl zij het opgeruide graeuw
„ den schrik in het hart jaegt. Door een vlugge
„ vaerdigheid in het behandelen der Wapenen,
„ hebben onze voorouders, het woeden der tij-
„ rannen gestuit; hier door zijn de Americanen
„ vrijgevochten, en de Zwitzers een onafhan-
„ kelijk volk gebleven.

„ Maer eindelijk wordt de bedenking meer dan
„ waerschijnlijk, wanneer men gadeslaet, hoe zijn
„ *Doorlugtige Hoogheid*, door de bewuste *Electien* en
„ *Recommandatien*, zich, op zommige plaetzen ge-
„ heel, en op andere tendeele, had meester ge-
„ maekt van de Regering des Vaderlands.

„ Bekent is het dat in de meeste stemhebbende

„ Steden, waer de Electie der Magiſtraet door zijn „ *Hoogheid* verrigt wordt, een voornaem Staetkun- „ dig perzoon de plaets van zijn' Patroon bekleedde „ aen wien de zorg was toebetrouwt om op de *No-* „ *minatie* zulke perzonen te brengen die inſchik- „ kelijkheid genoeg hadden, om, op de wenken „ van den Vorst, en deszelfs afhangelingen, zich, „ in alle voorkomende gevallen, dienstvaerdig te „ onderwerpen. Dit waren dus de geſchikſte „ voorwerpen die zijn *Hoogheid* aenhaelde, en waer „ mede de Burgerij zich moest te vreden ſtellen, „ niet tegenſtaende de vrijheid treurde, en de „ Regtvaerdigheid zich daer door de weegſchael liet „ ontzinken. Op andere plaetzen daer de Regen- „ ten zelve de Regerings perzonen aenſtelden, „ en de onbedwongene keus, ingerigt moest wor- „ den naer der Steden grondwetten, werd dezelve „ geheel gedwarsboomt door de bezwarende *Re-* „ *commandatien* van den Prins. Sommige Regenten, „ geheel ſlaefsch om hunne belangen te bevorderen, „ anderen te kleenhartig en toegevende uit vrees van „ de gunst des Stadhouders te zullen verliezen, en een „ derde zoort te dom en onverſchillig, om de duchti- „ ge gevolgen van hunne afgeſtane regten te kunnen „ vooruitzien, bewilligden volveerdig in de voorſtel- „ lingen van den Stadhouder. Langs dezen weg wer- „ den 'er perzonen in de Regering gedrongen, wel- „ ke het burgerregt ontbraken; die volſtrekt on-

„ kundig waren van de regten, vrijheden, belan-
„ gen en *costumen* der Steden, en, uit hoofde
„ van deze onvolkomenheden, geheel onbevoegt
„ waren tot de Regering. Anderen die het eer-
„ loos gedrag van lafhartige Vleieren en laegkrui-
„ pende belangzoekeren wraekten, en als regtgeaerte
„ Regenten, met den onsterfelijken *Cappellen tot*
„ *den Pol*, zich tegens deze wangebruiken ver-
„ zettede werden, of geheel van het kussen geschopt,
„ of van alle aenzienlijke Staetskommissien uitge-
„ sloten, en, hoe verdienstelijk ook, gansch on-
„ bruikbaer gemaekt voor het zuchtend Vaderland.
„ Hier door werden de regten en belangen der
„ burgeren ten prooi gegeven aen vreemdelin-
„ gen, de bezworen *Privilegien* van Land en Stad,
„ verkragt en ondermijnd, de stemhebbende leden
„ in de hevigste verzoeking gebragt, of tot mein-
„ eed en plicht verzuim gedwongen, en de vrije
„ Staetsbesluiten belemmerd.

„ Ik zal de bronnen, gevolgen en invloeden
„ dezer *Recommandatien* niet uit een reeks voor-
„ beelden, ontleent uit de Geldersche, Overijsel-
„ sche en Hollandsche Steden, staven, maer mij
„ thans alleen bedienen van een der treffenste Re-
„ commandatie brieven, door den Prins, niet lang
„ na deszelfs meerderjarigheid, aen een Magis-
„ traet geschreven. Ik doel op die waer in den
„ Edelman van HAMBROEK, als Raed der Vroed-
„ schap

„ schap en Burgemeester der Stad Leeuwaerden, „ wordt aenbevolen, onder andere, met deze „ kragtige drangrede: " *op dat gemelde Heer in het bijzonder van zijn Hoogheids welmeening, in zaken de Regering der Stad betreffende, geinformeerd zou zijn.* „ Ondertusschen was die Edelman geen burger „ der Stad, hij woonde ook niet in die buurt waer „ de Overleden Vroedschap behoorde, en had zoo „ veel eigendom in de Stad niet als 'er bepaeld „ was om de gemelde posten te bekleeden. Deze „ drie onafscheidenlijke vereisten nogthans vor- „ derde het Regeringsregelement in een' perzoon „ om een bevoegd Regent te worden, en de le- „ den der Regering konden zich daer van, op het „ verzoek van den Prins, niet ontslaen, zonder „ hunnen plechtiggezwooren eed te verbre- „ ken. Dan, in weerwil van die bezwaernis, „ vond het zijn Hoogheid goed, in het slot van „ den brief, deze allesbeslissende uitspraek te doen: *En wijl wij onderricht zijn dat de Heer van* HAMBROEK *niet in het Espel, waer uit de overledene Vroedschap geweest is woont, noch ook Burger is, en in uw Stad niet bezit de goederen, welke bij ons reglement, van den 9 December 1766, gerequireerd worden, hebben wij goedgevonden UEd., in dit particulier geval van de opvolging van ons reglement en den eed, die UEd. op het zelve gedaen hebben, omtrent dit poinct, te dispenseren.*

„ Uit deze handelwijs, waerover een vrye Va- „ derlander verbaest staet, en een Hofstediaensche

„ Patriot moest blozen, ziet men duidelijk dat, „ zyn Hoogheid zich van de Magistraet der Stad „ heeft zoeken meester te maken, dewyl dezelve, „ door den aengeprezen Edelman, *omtrent zijn Hoogheids welmeening, in zaken de Regering betreffende, geinformeerd wierd.* Maer in zulk een geval, worden „ immers de Regenten, door den stroom van zijn „ Hoogheids meeningen, weggesleept, en, in hunne „ Vrijheid van denken en besluiten, omtrent Stads „ en Lands zaken, eigendunkelijk bepaeld? Hier „ door worden zij in eene gedurige slaefsche vrees „ gehouden, en, om het misnoegen van zijn *Hoogheid* voortekomen, in gevaer gebragt, om met „ voorbijzien van de bezworen grondwetten, „ de willekeurige *welmeeningen* van den Prins tot „ een regelmaet van hunne handelingen te stellen. „ Uit dit onlochenbaer geval kan men dus middagklaer zien, indien men niet zoo blind als TIRESIAS is, dat het een valsch voorgeven van „ Professor HOFSTEDE is, wanneer hij zegt *dat zich, in het gedrag van onzen vrijheidlievenden* WILLEM *den 5den, nooit de minste schijn geopenbaert heeft dat hij de Souvereiniteit dezer vrijgevogten landen bedoelt en zoekt* (*). „ Dan laet zijn Hoogeerwaerdige, zonder zich met „ schoonschijnende woordspelingen te vermaken, „ ons eens zakelijk zeggen welke een caracter de „ Stadhouder vertoont, wanneer dezelve, tegens „ de regten en grondwetten des Lands, tegens plech-

(*) Apologie. b. 86-90.

„ plechtigbezworen Reglementen, een perzoon „ in de Regering dringt? Laet hij zijne geleerd- „ heid, en kunstenarijen eens beproeven, om de „ Staetkundige waereld te overtuigen dat een luis- „ terijk doch afhankelijk perzoon, die zich zelve „ en de Regenten van den eed onflaet, iets anders „ *bedoelt en zoekt* dan een Souverein Vorst? Zoo „ deze taek boven het vermogen van den Pro- „ fessor is, zal hy noodwendig moeten toestem- „ men, dat zijn *Hoogheid*, door zulk een aenge- „ matigd regt, de vrije *Souvereiniteit* des Lands „ schendt, de wettige Regeerders tot blinde uit- „ voerders van den wil van den eersten Staets- „ dienaer maekt, en hierdoor den weg baent tot „ een volstrekte alleenheersching."

„ De Professor die alles aengrijpt wat hem, in „ zijne verlegenheid, kan behulpzaem zijn, be- „ roept zich, tot onderschraging van zijn verme- „ tele onderstelling, op het Rapport den 1 Septem- „ ber 1784, ter vergadering der Edelmogende „ Heeren Staten van Utrecht, door derzelver Ge- „ committeerden, ingeleverd, en waerin verklaerd „ wordt," *dat sedert de meerderjarigheid van den tegen- woordigen Heer Erfstadhouder geen exempelen van wille- keurige discontinuatien van Regenten exsteren, of ligtelijk te vrezen zijn, aengezien hoogstdeszelfs karakter van der- gelyke daden een' natuurlyken afkeer schijnt te hebben*, &c. „ Maer hier dient opgemerkt te worden: 1. Dat, „ ten minsten de Politieke Stadszaken van Utrecht,

„ uit

„ uit kragt van het ſchandlijk Regeringsregle-
„ ment van het jaer 1674 in handen waren van
„ den Prins of deszelfs Luitenant Stadhouder,
„ waerom het niet te verwagten was, dat zijn
„ *Hoogheid*, zichtbare proeven zou geven van eene
„ willekeurige magt, tot ſtremming van der Re-
„ genten Vrijheid van ſtemmen. Het was genoeg
„ dat de Prins, ſchoon op een bedekte wijs, zich
„ deed gelden, al vertoonde hij zich niet onder
„ de *gedaente van eenen willekeurigen Opperbe-*
„ *ſtierder*. Elk weet doch dat men niet uit de zinlijke
„ vertooning of de bloote woorden, maer uit we-
„ zenlijke bedrijven een perzoon leert kennen.
„ De listige en ſchijnheilige CROMWEL, vertoonde
„ zich onder het masker van *Protector*, en echter
„ heeft 'er geen Engelſche Monarch onafhanke-
„ lijker dan hij geregeerd. 2. Gemelde Heeren
„ ſpreken maer van één Provintie, doch daeruit
„ kan men niet redenkavelen tot anderen of tot al-
„ len; ook ſpreken zij met de voorbehoeding van
„ het *ſchijnt* zoo, nu hebben wij bewezen, dat
„ het minder dan een loutere ſchijn is, en dat
„ derhalven het ſchijnbewijs van den Profesſor alle
„ gronden van zekerheid mist. 3. Hebben alle
„ Gecommitteerden, gedurende de Utrechtſe ge-
„ ſchillen, altoos op dezelve wys geſproken? Zijn
„ 'er geen Leden geweest die aen zich zelve
„ zeer ongelijk waren, en die men niet te onregt
„ vergelijken mogt bij den bruizenden EURIPUS,
„ waervan de Ouden verhalen, dat zij bij dag en
„ nacht

„ nacht zevenmalen vloeide en hervloeide, en door „ deze onrustigheid een meenigte kielen bedroog „ en inzwolg? om welke ongestadige beweging, „ men dien stroom tot een zinneprent maekte van „ een ongestadig mensch, en waerdoor het spreek- „ woord van *Homo Euripus* ontstaen is (*).

Men ziet hieruit hoe ijdel en arm 's mans ver- „ togen en voorbeelden zijn om een aengenomen „ stelsel aennemelijk te maken. Overäl vindt „ men bij hem bedriegelijke sophisterijen en drog- „ redenen, die de spinnewebben gelijk zijn waer „ in de kleene vliegen blijven hangen, terwijl 'er „ de groote doorsnorren. Met een grootsche „ vertooning stelt hij zijne begrippen voor als ora- „ kels, daer zij nogthans niet dan geblankette „ dwalingen zijn. Dus speelt hij natuurlyk den „ rol van een' Kwakzalver die zyn beschimmelde „ krui-

(*) Ik zal, om een stael van mijne Geographische geleerdheid te toonen, in naevolging van den Professor HONORARIUS, hier een noot maken, en den lezer verwittigen dat de Euripus een Zeeëngte was tusschen *Aulus* en *Beöthien*, en het eiland *Eubea* nu *Negroponte*, go naemt. *Antiphilus Byzantius* zegt dat ze maer ses mael op een dag veranderde. Doch Sudas, Seneca, Heret 3, c, 79. Plinius Lib. 2. 97. en Strabo, L. 9. maeken 'er een zevental van. Livius wil herin geen bepaling maken, maer verhaelt alleen dat zij, door den wind, her-en derwaerts gedreven, aen een' geweldigen waterval gelijk was, die van het steil gebergte stort en nacht en dag onrustig is. Misschien zal de vindingrijke HOFSTEDE in deze Schilderij ook zyn eigenbeeld wel kunnen vinden.

„ kruiden en geesteloze Tincturen voor heilza-
„ me artzenijen uitvent. Zonder zich ontlast te
„ hebben van een groote menigte galstoffe die zijn
„ verhitbrein ontroert, treed hij in het twistperk
„ als een snorkende GOLIATH, voornemens zijnde
„ om geheele slagordens te verslaen, ondertusschen
„ verschijnt 'er op het onverwagts, een kleenge-
„ achte Schoolmeester in het Letterperk, die den
„ ontzaglyken Reus, Petrus HOFSTEDE, met het
„ wapentuig van een gezonde redeneering, zoo wel
„ treft, dat dezelve een herzenbedwelming krygt."

„ Zoo trotsch de Professor is in zijn redentwis-
„ ten, zoo laeg en stout tevens is hij ook om
„ den *Kapitein Admirael* te verdedigen, en geheime
„ Staets-zaken te beslissen; want in zijn Apo-
„ logie (*) verteld hij ons" *dat de Prins desselfs directie, in den Engelschen oorlog, zoo overtuigend verdedigt had, dat geen der Respective Staten, daerontrent eenige nadere elucidatie gevraegt, of eenige aenmerkingen gemaekt hebben.*

„ Maekt hij zich hier niet gelijk aen de Dog-
„ gen, gelijk de welsprekende Romein zegt, die
„ den troon der Vorsten lekken; ik meen aen de
„ vleiers dat oude kwaed in een gemeenebest,
„ die

(*) Bladzijde 157.

„ die alles in de Vorsten goedkeuren (*)? Maer,
„ om ter zaek te komen, hoe komt de Hoogge-
„ leerde Heer agter deze geheimen? Zou het
„ zijn door de onderteekenaers van de *dankaddres-*
„ *sen*? maer die lieden bestonden uit een hoop
„ verblinde of omgekogte huurlingen, die of vol-
„ strekt onkundig, of verdacht waren in het we-
„ zenlijk geschil. Heeft dan de *Souverein* zelve,
„ aen den Profesfor, het *interieure* der Staetsgehei-
„ menis toevertrouwt? Maer dit kan men van
„ de wijsheid, voorzichtigheid en goede trouw
„ der staedsleden nimmer verwagten, vooral niet
„ daer de Profesfor zoo Antirepublieks denkt en
„ werkt. Waer uit weet hij het dan? misschien
„ uit zijn verlicht oordeel, dat over alle zaken
„ heldere stralen verspreid, en het getuigenis
„ van zijne bevooroordeelde vrienden? Maer ware
„ Vaderlanders stellen weinig vertrouwen in den
„ Profesfor, en beschouwen hem als een dwael-
„ lichtje dat de lichtgelovigen verbijstert en in
„ een' afgrond van doolingen stort. Indien de Pro-
„ fesfor oogen had om te kunnen zien welke
„ lage streeken zijne Oranjevrienden gebruikt heb-
„ ben, om de bewuste Memorie smakelijk te ma-
„ ken; indien hij zich wilde erinneren, dat door
„ het verkleenen en verspreiden van dezelve, met
„ goedkeuring en bewerking van zijn Hoogheid,
men

(*) CICERO in VERR. Lib. 5. C. 11.

„ men zich van de Regtbank des *Souvereins*, op „ die van de heffe des Volks beriep; indien hij „ bedachtzaem kon overwegen, welke duchtige aen„ merkingen men tegens dat meesterstuk van Hoof„ sche Staetkunde gemaekt heeft, en ingeval hij „ eindellijk de gewichtige beweegredenen kon door„ gronden waerom de Staten zich over dit netelige „ geschilstuk niet verklaren, zou hij zoo voorba„ rig niet geweest zijn om een oordeel te vellen „ over geheimen van Staat, die men aen geen „ Geestelijken, van zijn soort, toevertrouwt; ten „ ware dat onze Republiek in een Turksche Mo„ narchie veranderde, wanneer de Professor zeker „ kans zou hebben om, met algemeene toestem„ ming van het Hof, tot *Mufti* verkoren te „ worden."

„ Uit het beredeneerd Repliek kan nu een „ nadenkend Vaderlander genoegzaem opmerken, „ van welk gewicht de pleitvertogen van Profes„ sor HOFSTEDE en deszelfs medehelpers, voor het „ gezag en gedrag van den Prins, moeten gehou„ den worden; hoe valsch de onderstelling, hoe „ kragteloos de bewijzen, hoe ongepast de ge„ tuigenissen, en hoe opgesmukt de voorstellingen „ van deze Pleitvoogden zijn; hoeze, met al hun „ woelen en papier bekladden, niet anders verrig„ ten, dan een gewaende magt te stijven, de ver„ deeltheden te vergrooten, het Gemeen in be„ weging te houden, en den *Souverain*, die zicht-

ba-

„ bare bewijzen van hoogstdeszelfs ongenoegen, „ omtrent den Prins, getoont heeft, te logenstraf- „ fen. Professor HOFSTEDE verbeeld zich nogthans „ dat hij wel denkt en handelt, dewijl hij een „ groot steunsel vindt in de meenigte des Volks „ dat, naer zijn meening, met hem eenstemmig „ denkt omtrent het sijstema van staet; zelfs wil „ hij," *dat zoo 'er, onder de Jurisdictie van Rotterdam, bij de zestigduizend menschen zijn, —— men veilig geloven mag, dat 'er, onder dat getal, meer dan veertigduizend gevonden worden, die even sterk Oranjes als Stadhouders-gezind zijn.*

„ Maer schoon een groot gedeelte kundige en „ welmeenende Vaderlanders geloven, dat de in- „ vloed van een' Stadhouder, in de hooge Staetver- „ gaderingen, van de uiterste nuttigheid kan zijn, „ en dat daerom, indien des Stadhouders magt „ bepaeld wordt, tot het ware oogmerk derzelve, „ de reeds gevestigde Regeeringsvorm voor de „ beste moet gehouden worden; met dit alles nog- „ thans oordeelen zij, dat het Stadhouderlijk be- „ stier geen onmiddelijk verband heeft met de *Sou-* „ *verainiteit* dezer Republiek, en dat hierom de te- „ genswoordige Stadhouder, volgens het geen wij „ proefkundig bewezen hebben, zich een onwet- „ tig regt heeft aangematigd, welke handelwijs „ voor een' vrijgeboren Burger van Nederland, ten „ hoogsten laekbaer is; weshalven zij ook de bij-

„ zon-

„ zondere begrippen van den Profesfor HONO-
„ RARIUS, die hij uit de bewoording van *Eminent*
„ *Hoofd* afleidt, en zijn saemgeflanste verdediging
„ van den Stadhouder, voor een mengelmoes van
„ tegenstrijdigheid, valschheid en kwakzalverij
„ aenzien. Wat de Rotterdamsche Burgers betreft,
„ onder deze heeft hij 'er velen, welke tot zijn
„ Gemeente behooren, die hem redenloos aenkle-
„ ven, en blindeling gelooven. Maer schoon de
„ grootste hoop de ijverigste is, moet men hem
„ daerom voor de weldenkenste houden? Zoo dit
„ waer is, verliest de ware Kerk een van der-
„ zelver echtste kenmerken, en de Profesfor HO-
„ NORARIUS, heeft zyn Proces, tegens D. van der
„ GROE, over *het Regt der Rotterdamsche Kerk*, zeker
„ verloren. Dan de Profesfor weet wel dat hij
„ weinig steunzel kan vinden voor zijne begrip-
„ pen in de toestemming zijner Kerkleden; hij die
„ gelegenheid heeft gehad om vele derzelve gron-
„ dig te leeren kennen, geeft ons zelfs geen gunstig
„ denkbeeld van de Opzieners der gemeente, ra-
„ kende de kennis van het Kerklijke, en dus ook
„ niet van het Vaderlandsche regt. Na dat hy ge-
„ zegt had dat zij geheel en al onbedreven waren
„ in hetzelve, laet hij 'er deze geestige en boer-
„ tige toeren opvolgen" *was 'er eenig verschil ontstaen over de geldspecien, over den Cours van den Wisfel; over het wel of kwalijk maken van eenig Zilver, Koper, Yzer of Houtwerk, over een monster Amerikaensche Zuiker, Berlijns blaeuw, Marseillaensche Honing en Lisjabensche Fruiten enz.*

wij

wij bekennen graeg dat de meeste hunner veel beter Regters, over zulke zaken, zouden geweest zijn als de alderbeste Professoren en Predikanten. —— Maer hoe weinig weet een ongestudeerd Koopman en een zwaegend ambagtsman, dokrgeens van de gronden van het Kerkelijk regt; of verkrijgenze deze kennis, op een buitengewoone wijs?— De Grieken verhaelen dat eens zekere eenvoudige Herder, door het eeten van een Lauriertak schielijk in een Dichter veranderde; en een verkondiger van de Geboorte der Goden werd; maer dat was in dien tijd, toen de Ezels spraken. Thans geschieden zulke wonderen niet. (*) „ wij „ leven in dezelve twijffeling van den Professor, „ en daerom kennen wij het grootste gedeelte van „ zijne aenhangeren voor geen bevoegde getuigen, „ rakende het geschil over de regerings vorm van „ de Republiek; of zouden inboorlingen die in „ hun jeugd, valsche of twijfelachtige denkbeelden „ van het Staetswezen worden ingeboezemd, een „ die men een Fransche Tirannij aenprijst, door het „ lezen van *Fruitiers*, *Ziens worsteling*, en *de Vaderlandsche geschiedenis*, geboekstaeft door de Predikanten, „ *Bloemhert*, en *Rotterdam*, een toereikende kun„ digheid verkrijgen, om over de wezenlijke „ grondgesteldheid, de ware regeringsvorm, en de „ oorspronkelijke burgerlijke voorregten van het „ Bataefsche Gemeenebest regelmatig te kunnen „ oordeelen? Hier aen mag men met reden wan„ trouwen, daer toch de meeste ledenmaten, zelfs „ hun-

(*) Het Recht der Rotterdamsche Kerk etz. bladzyde 56.

„ hunne onkunde verraden by de waerneming
„ van den openbaren Godsdienst; of heeft de
„ Professor nooit waergenomen dat een groote
„ menigte zijner Kerkleden behagen scheppen in
„ een' stuurschen Terzites, wiens onbeschaefde,
„ oploopende en hoogmoedige Geest, door het
„ eerwaerdig Koorkleed bedekt wordt? Heeft hij
„ nooit gezien dat een Prediker, die men niet te
„ onregt een wandelende *Concordantie* mag noemen;
„ die een vast geheugen, een vaerdigheid van
„ opzeggen, eene luitruchtige stem, eene onbe-
„ schaemde vrijpostigheid, een hartstochtelijke
„ preektrant, met eene ruuwe schoolsche geleerd-
„ heid verbind, de grootste toeloop heeft? Zulk een
„ gewaende BOANERGUS nogthans, die van ge-
„ zond verstand, vernuft, oordeel, fijnen smaek
„ en welzeggenskragt beroofd is, die den Ossa
„ op den Olijmpus stapelt; de Elementen door
„ elkander mengelt, en een walg is in de oogen
„ van een grondig ervaren Christen, blijft echter
„ den afgod der grootste menigte, en streelt zijn
„ onregelmatige eigenliefde, van den hoogen kanzel
„ met de beschouwing van een rijk aental domme
„ naervolgers.

„ Professor HOFSTEDE zeer opmerkzaem om het
„ aengezicht zyner Herderlievende Schapen te ken-
„ nen, wel bewust dat de grootste menigte zyner
„ lievelingen, eenvoudig, en voor geen geleide-
„ lijke redeneeringen, of hooge bespiegelingen

„ en

„ en gefchikt waren; ja dat het meerderdeel zijner
„ Kerkgenoten gemakkelijk, door het vooroor-
„ deel van een blinde toeftemming en flaeffche
„ navolging, te leiden zijn, heeft zich daerom
„ naer hunne vatbaerheid gefchikt, en zijne gees-
„ telijke kinders, door een fraeie beeldfpraek,
„ en zinrijk dichtftuk, onderwezen in welke ver-
„ plichting zij ftaen, omtrent hunnen tedergeliefden
„ Erfftadhouder, het *Eminente Hoofd* dezer Republiek.
„ De Profesfor had zich eerst vertoont onder de ge-
„ daente van een' Predikant en Profaïken fchrijver,
„ naderhand fpeelde hij de rol van een' Egiptifchen
„ Priester en Antieken Dichter, op dat zijne denk-
„ beelden dieper indrukzels mogten nalaten in de
„ weeke gemoederen. Tot dit einde liet hij een zin-
„ nebeeldige prent drukken, waer in zijn *Doorluch-*
„ *tige Hoogheid*, als hoofdperzonaetje verbeeld wordt
„ te ftaen op een vierkante Zuil, naest de *Vrijheid*;
„ wordende gekroont door een vliegend kind,
„ en ontvangende van den *Godsdienst* een' *Bijbel*;
„ de *Voorzichtigheid*, *Geregtigheid* en *Standvastigheid*,
„ zijn beneden geplaetst; in het verfchiet ziet
„ men een' Tempel, en op den voorgrond ligt
„ de *Nijd* ter aerde geworpen. Onder dit Ta-
„ fereel is het volgend gedicht te lezen, door
„ PETRUS HOFSTEDE, onderteekend:

De Godsdienst, door de zon beftraeld aen allen kant,
Steekt den Oranjevorst 't Orakelblad ter hand;

De Vrijheid, nimmermeer door zijn gezag geschonden,
Maer aen zijn waerdigheid, op 't allernauwst verbonden,
Vertoont zich nevens hem. Zij ſtaen op een gevaert'
Van marmer, door de Trouw en Waekzaemheid bewaerd;
Voorzigtigheid, aen ſlang en ſpiegelglas te kennen,
Leert WILLEM 't wiel van ſtaet, langs 't regte ſpoor te mennen;
De Maegd met haer kolom, beduit zijn mannenmoed,
En onbezweken hart, in ramp en tegenſpoed;
Geregtigheid, voor aen, met zwaerd en waeg gezeten,
Betrouwt hem 't heilig Regt, het welk hij naer geweten,
Aen rijk en arm verleent. De Tempel die men ziet,
Verbeeld de hulde en eer die hij der Godheid biedt;
De Nijd, dat wangedrogt! gewoon de deugd te plagen,
En 't meest den braven Prins, ligt op den grond geſlagen,
Van hare kragt berooft. Een Patriottisch Held,
Heeft haer (de Leeuw bood hulp) tot ſtervens toe geveld,
Een Engel van Gods troon daelt, uit de wolken neder,
En kroont het NASSÒUER Hoofd, met verſchen Lauwer, weder.

„ Wanneer men het zinnebeeldig Tafreel van
„ den Profesſor, met een kunstkeurig oog, be-
„ ſchouwt, kan men, op het zelve, ligt
„ eenige aenmerkingen maken. Men ziet hier
„ eene *ordinantie* die den *Inventor* geen groote eer
„ aendoet, dewijl ze, voor 't grootste gedeelte,
„ ontleent is. De teekening is onbeſchoft ruuw;
„ geen evenredigheid, noch ſchoon noch bevallig-
„ heid is 'er in de beelden; niets is 'er *caracteres-*

„ *tick*

„ *tiek* dan in den Prins; de vrijheid heeft, buiten
„ haer speer en hoed, geen stand en houding,
„ waeruit men ze kan onderkennen; zij is schrael
„ en bedrukt van gelaet; de *Voorzigtigheid*, *Geregtigheid* en *Standvastigheid*, hebben een wanschapen
„ leest, een flodderend boezemkleed, een scheef
„ aengezigt, bolle waterzuchtige wangen en doffe
„ oogen, even als of zij afgedankte gezellinnen van
„ BACCHUS waren, en de waekzaemheid, door den
„ hond verbeeld, ligt te slapen. In 't kort, bijna de
„ gantsche teekening schijnt eer een spotprent dan
„ een eertafreel te zijn voor den Godsdienstlievenden Prins van ORANJE. Zommige meenen
„ ook, dat 'er eenige voornaeme persoonen op
„ vergeten zijn, b. v. Professor HOFSTEDE met
„ een reukvat in de hand, gevuld met oostersche specerijen, om den Vorst te bewieroken,
„ terwijl hij zijne Herderlievende Gemeente uitlokt om hem natevolgen; de geruchtmakende
„ VAN GOENS, verkrijgende, uit handen van den
„ Vorst, een *Diploma* als geheime Raed, tot loon
„ van zijn uitgewerkt *Politiek vertoog*; en eindelijk een regtgeaert Patriottisch Geestelijke, die
„ dezen met verontwaerdiging aenziet, en den
„ misleiden Prins een rolpapier eerbiedig overgeeft, waer op het Caracter van een' Godsdienstigen Vorst uitgebeeld is naer aenleiding van
„ den *honderd en eersten Psalm*. Dan ik kan mij niet
„ verledigen tot diergelijke bijzonderheden; ook

 „ is

„ is het buiten mijn taek om de Professoraele Poë-
„ zij te beoordeelen. Het komt mij alleen voor,
„ dat ingeval men van een Dichter, het vernufti-
„ ge uitgeslooten, alleen lettergrepen en rijmen
„ vordert, de Professor een Apollois, maer het
„ geen voornamelijk tot mijn oogmerk dient, is,
„ dat de Professor, door dit dichterlijk Tafereel,
„ hoe wanschapen ook zamengeflanst, zeer arg-
„ listig, zijn inzicht kan bereiken.

„ Hier door maekte hij toch gebruik van 't ge-
„ schikste middel om op de harten van het gemeen;
„ dit zijn menschen die zinnelijk leven, te wer-
„ ken; en dat wel in een tijdgewricht wanneer
„ de vonken van oproer in Rotterdam, slechts
„ smeulden; wanneer de ligtgelovige aenhangers der
„ Soopjesrequestranten en Antitodaelen, na een
„ goede gelegenheid uitzagen, om andermael, met
„ de oproerleus versierd, de Stad in rep en roer
„ te zetten. Tot opruiding hier toe kon deze
„ prent medewerken, dewijl ze ingericht was om
„ de smalle gemeente in te boezemen dat *zijn Hoog-*
„ *heid* een ijverige Beschermer, Beoefenaer en Voor-
„ planter van *Godsdienst*, *Vrijheid*, *Regtvaerdigheid*,
„ *Waekzaemheid* en *Getrouwheid* voor Kerk en Vader-
„ land was. Dit onder 't oog houdende was het
„ derhalven zeker, dat zij die de magt van den
„ Prins zogten te bepaelen, en deszelfs gedrag in
„ zekere opzichten, afkeurden, moesten gehou-
„ den

„ den worden niet alleen voor geslagen vijanden „ van den Prins, maer ook voor heimelijke bestokers van den waren hervormden Godsdienst, de „ gevestigde regeringsvorm der Republiek, en van „ alle loffelijke bedrijven die het vereenigde Bondgenootschap tot steun en sieraed verstrekten. Zie „ daer dan alle nieuwe Patriotten in Vrijgeesten „ herschapen, terwijl de Professor bij 't gemeen, „ een Heilig wordt, niettegenstaende hij door „ onkristelijke bedrijven, bedekt en straffeloos zijn „ heillooze oogmerken bereikt.

„ Dus ziet men welke kunstgrepen de Professor gebruikt heeft, om het driest gemeen te belezen, en zich zelfs te vergoden; hoe hij tot „ den heiligen altaer gevloden en, met den mantel van Godsdienstigheid omhangen, onder voorwendzel van voor God, den Prins en het Vaderland te ijveren, de schijnheiligheid gekoestert, en de oproerigheid aengemoedigd heeft, „ terwijl hij, aen den anderen kant, even als een „ Boschzwijn dat, met afgrijzelijke slagtanden, regts „ en links slaet, door een geest van wrange bitterheid voortgedreven, alle Moderne Patriotten, „ zonder onderscheid, verketterd, en ten doel „ stelt aen de woede van het onbezuisde graeuw. „ Zie daer den man ontmaskert die zich beroept „ op duizenden Rotterdammers, om te getuigen: *dat hij, als een overtreffend voorbeeld de Gemeente tegens alle oproerigheden, zelfs wanneer het min veilig geoordeeld*

werd; ernstig gewaerschouwd heeft, en daerom een premie van duizend Hollandsche daelders beloofd, indien iemand hem wettig kan overtuigen, dat hij zich niet, bij alle gelegenheden, tegens de Oproermakers en derzelver gevreesde oproerige bewegingen op het sterkste verzet heeft. „ Wij daerentegen beroepen ons op het vrij en onbeneveld „ oordeel van onpartijdige Vaderlanderen, om te „ getuigen of het niet gebleken is dat de Professor, door zijn bedrijf, preken en schrijven, „ de gunstigste gelegenheid gegeven heeft, om „ de smallegemeente in hare valsche begrippen te „ stijven, haer gistende gemoederen voedzel te „ verschaffen, en de verdeeldheden, die Stad en „ Land beroeren, levendig te houden. Aen deze taek vertrouw ik voldaen te hebben, zonder echter eenig uitzigt te hebben op de uitgeloofde premie, niet alleen om dat de Professor „ onövertuigbaer is, maer ook om dat de verdediging der waerheid geen belooning van den „ blinkenden *Mammon* behoeft. De Heer Professor houde dan zijne gaven voor zich zelve, en „ geve zijne vereeringen aen zijn Oranjevrienden, „ tot onderstëuning van derzelver pleitgedingen."

„ Professor HOFSTEDE die, gelijk wij gezien „ hebben, door lage gunstbedelingen zijn hof „ ook bij het zinnelijk Gemeen maekte, heeft „ nogthans de onbeschaemdheid gehad om de weldenkende Hervormers van het Vaderland, die

„ met

„ met grond beweren, dat in onze Republiek „ het bestuur, oorspronkelijk tot het Volk behoord, voor een muitziek rot uittemaken. Men „ vind die fraeie teekening in 's Mans Apologie, „ bij gelegenheid dat hij een uittreksel medegedeeld van zijn Predikatie over PREDIKER 10, „ 17. (*). Nadat de Hoggeleerde Heer, vooraf „ in 't voorbijgaen, en onder schijn van ootmoedigheid, voor zijn werk een kransje gevlochten „ heeft, zegt hij dat dit uittrekzel alleen dient, *aen den eenen kant om in het verschiet te doen opmerken, dat ons Land, onder zoo veel rampspoed en verwarring, nog daer in* WELGELUKZALIG *is, dat het een* ZOON DER EDELEN *aen 't* HOOFD *eener* VRYE STAETSREGERING *mag aenschouwen: aen den anderen kant, om den vrijen Burger onder 't oog te brengen hoe rampzalig onze gesteldheid zou zijn, indien hij ooit het nagtplan inwilligde van een muitziek rot, 't welk al zijn kragt inspant om van* DIEN ZOON DER EDELEN *een knegt, (men heeft reeds de onbeschaemdheid hem dus te te noemen) en daerentegen van* KNEGTEN, *en uitschot,* ZONEN DER EDELEN *te maken. De Hemel schutte deze pogingen, en wat ons Vaderland ook mag overkomen, Hij beware het toch voor eene slaefsche Volksregeering, daer* ARBEIDERS *of* HOUTHAKKERS *het hoog bewind deelen, zonder* HOOFD. „ De Professor tracht in deze aenteekening, een treffend Contrast aftemalen van een „ Hoog-

(*) Bladz. 91. in de Aenteekening.

„ Hooggeboren Edelman en een' ſchamelen Burger, „ om daer door aen zijne verblijsterde lezeren te „ doen zien, hoe wel gelukzalig het land is wan„ neer de eerstgenoemde doorluchtige Perzoon aen „ 't hoofd der vrije Staetsregering geplaetst is. Dan „ in deze teekening handelt hij, volgens gewoonte, „ zeer bedriegelijk, dewijl hij de woorden niet al„ leen, in een onbepaelde beteekenis gebruikt, „ maer ook de begrippen van zijn partij boosaertig „ verdraeit en in een valsch daglicht plaetst. La„ ten wij dit bij de proeven zien. In zijn aenge„ haelde ſpreuk neemt hij het woord Edel, met „ betrekking op den tegenwoordigen Prins, naer „ zijn willekeur, zonder te zeggen, of hij daer „ door alleen een hooge geboorte, of ook Vorſtelijke „ gemoedsgaven verſtaet. Indien men de eerſte „ beteekenis aenneemt, en die edelheid op zich „ zelve alleen tot een grond legt van de tegenſtel„ ling, dan is de Schilderij van den Profesſor on„ volkomen, dewijl zijn voorname hoofdperzoo„ naedje het kenmerkelijkſte ſchoon van onder„ ſcheiding, en het zuiverſte coloriet, ik wil zeggen „ de wezenlijke hoedanigheden, mist om uittemun„ ten. Want wat is de Adeldom, als zodanig be„ ſchouwd, anders dan een geboortegeluk of for„ tuingoed, gelijk het de ouden noemden, waerdoor „ men een beroemd voorouderlijk geſlacht heeft, en „ in de gunſtige gelegenheid is om, door de opvoe„ ding, het onderwijs, en den omgang bekwae„ mer

„ mer gemaekt te worden dan een gering burgers
„ kind.

„ Maer dit is niet genoeg voor een' adelijken zoon,
„ door wiens bestuur een land gelukkig kan wor-
„ den. Salomon bedoelde ook daerom door zijn'
„ zoon der edelen bijzonder een vrijgebooren Per-
„ zoon, die met Grootmoedigheid, Edelmoedig-
„ heid, wijsheid en Voorzichtigheid begaeft was,
„ en niet door het schitterende purper, en een
„ gegallonneerde hofstoet, maer door het sneeuwit
„ gewaed van Vorstelijke deugden uitblonk. Doch
„ deze hoedanigheden zijn geen natuurlijke ge-
„ volgen van eene hooge geboorte en opvoeding;
„ want schoon men ook met PLATO mag onder-
„ stellen, dat 'er een verborgene kragt van voort-
„ planting der voorouderlijke deugd op de nako-
„ melingen is, heeft echter eene beproefde erva-
„ renheid geleerd, dat die onderstelling, in vele
„ gevallen, mank gaet. Hierom zegt de Ridder
„ HOOFD, in zijn Medicis: *'t schijnt ook noodlottig
dat heldenbloed, gebeet tot hooge deugden, bijwijlen brus-
„ kelijk opborrele en ter zijde uitspatte.* „ De waerheid
„ hier van bevestigen de geschichten, door een
„ menigte voorbeelden. Salomon, die de beste
„ grondlessen van Staet- en zedekunde zijnen
„ Vorstelijken Voesterling inboezemde, liet echter
„ een onberaden en dwazen REHABEAM na, die,
„ door deszeifs verkeerd bestuur, het land beroet-

„ de, en zich de liefde en hoogachting van vele
„ zijner onderdanen ontrok. Onder de Roomsche
„ Keizers waren 'er niet weinig die op een hoog-
„ adelijke afkomst, en andere voorregten konden
„ roemen, en echter van hunne vooroudereen ont-
„ aerten. De alleenheerscher KOMMADUS, die,
„ bij den Romeinschen Raed, stofte dat hij de
„ eerste was die in het Keizerlijke purper geba-
„ kerd was, verliep zich tot de grootste dwaes-
„ heid en grootste buitensporigheden, niet tegen-
„ staende de beroemde Keizer M. ANTONIUS, bij-
„ genaemd de wijsgeer, zijn Vader en Voesterheer
„ was. En hoe vele ontaerde kinders der Edel-
„ lieden hebben, in ons Vaderland, de glorie hunner
„ voorouderen niet bezwalkt, waer van men zeg-
„ gen moet dat zij ballasten of schadelijke pesten
„ in de maetschappij zijn. Hoe veel zijn 'er die (om
„ met Professor HOFSTEDE te spreken) " *geen an-
der bedrijf voor edel keuren, dan het geen bestaet om
een Veldhoen met een getrokken buis, op honderd schreë-
den te vellen, of met een koppel snelle winden aen den strik
door het woud te vliegen* (*). „ Bij andere is de
„ Adeldom een bedekzel der godloosheden, en
„ een schuilhoek om het zwaerd der geregtigheid
„ te ontduiken, of een momaengezicht waer ag-
„ ter men een losbandig bestaen, en dwaes ge-
„ moed

*) Bloemen gestrooit op het graf van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO bladz. 99.

„ moed, verbergt. Zeker dergelijke Edelen en „ Vorsten zijn niet geschikt om een Land geluk-„ kig te maken. Dit heeft de wijze SALOMON „ doorzien, na een langdurige ondervinding, „ hierom zegt hij: " *Beter is een wijs en arm Jongeling dan een oude en zotte Koning, die niet weet van meer vermaend te worden.* „ Op een andere plaets deelt hij, „ tot onzer erinnering, een zijner waernemingen „ mede: " *Daer is nog een kwaed dat ik gezien heb onder de zonne, als eene dwalinge die van het aengezicht aen Oversten voorkomt, een dwaes wordt gezet in groote Hoogheden.* „ En eindelijk vertoont hij ons de rampza-„ ligheid van een land, daer de dwaesheid en brood-„ dronkenheid het opperste bewind voeren; en den „ wijzen deze weeklagt ten boezem word uitgeperst, „ *wee u, land diens Koning een Kind is: en diens Vor-„ sten* (of Hovelingen) *in den morgenstond eeten.* Dit „ heeft tot zijn gevolg dat het lieve Vaderland, te-„ gens de vijanden van buiten, niet wordt beveiligt: *door groote luiheid verzwakt het gebind, en door slappigheid der handen word het huis doorlekende*, terwijl men inwendig de bronnen van bestaen uitput, en voor het verval van den Staet ongevoelig is. *Men maekt maeltyden om te lagchen*, (vervolgt de oostersche Monarch) *de wyn verheugt de levendige, en het geld verantwoord alles.* Hij wil zeggen, onaengezien de ram-„ pen die het land gevoelig treffen, leeft de Kin-„ derlijke Vorst, wellustig en vrolijk, ten koste „ van het zweet en bloed zijner zuchtende on-„ derdaenen (*).

(*) Salomons Prediker. Hoofdstuk 4: 13 en 9: 5, 6, 16, 17, 18 en 19.

„ Maer veel ligt zal een opmerkzaemen lezer
„ denken, dat de Profesſor door zijn zoon der
„ Edelen, niet alleen een Kind van hooge ge-
„ boorte, maer ook imand begrijpt in wien alle na-
„ tuurlijke en verkregene hoedanigheden, die een
„ Vorst uitmaken, en verſieren, zamenloopen.
„ Dus is zijn adelijke zoon een luisterijk Per-
„ zoon, die uit een mengzel van Koninglijk en Vor-
„ ſtelijk bloed geſprooten is, en bij wien grootheid
„ van ziel, Liefde voor het Vaderland en de Vrij-
„ heid, Stadvastigheid, Stilzwijgenheid, Matigheid,
„ Voorzichtigheid, Oordeel en Beleid huiſen; gaven
„ van natuur en kunst, die (naer 't getuigde van
„ den Profesſor) aen 't Nasſouwer huis eigen zijn,
„ en die men daerom moet vastſtellen, dat in on-
„ zen Stadhouder, als in een middenpunt zich ver-
„ eenigen. Het kan wezen dat de Profesſor deze
„ denkbeelden heeft verbonden in den aengepre-
„ zen Vorst, maer waerom heeft hij zich daer
„ over niet duidelijk verklaert? Of verbeelde hij
„ zich dat zijn bevestiging, door het getuigenis
„ der tijden, en het licht der waerheid zoude be-
„ ſtraft worden? voorzag hij dat de opgeſmukte lo-
„ gens hem in 't aengezicht zouden vliegen, en
„ de ſtem, niet van de laege gemeente, maar van
„ de eerſte, kundigſte en belangelooste Edelen,
„ en Regenten van ons Vaderland tegen hem
„ zouden getuigen? Maer de Profesſor ſchreef ook
„ voor zijne lievelingen, waer van 'er veelen de
„ ſchaduw voor het lichaem aennemen, waerom

„ mogt

„ mogt hij, volgens gewoonte, zich niet schikken
„ naer de vooringenomenheid, dezer ligtgeloovige
„ Oranjevrienden? Voor deze was het immers
„ gemaklijk, om de gedaente der dingen te ver-
„ anderen, en de namen te verwisselen? dus
„ doende noemt men stijfhoofdigheid, standvastig-
„ heid; verkwisting, edelmoedigheid; roekeloos-
„ heid, grootmoedigheid; onbedachtzaemheid,
„ eerlijkheid, hoogmoed, betamelijke eerzucht;
„ vleierij, gulhartigheid; geveinstheid voorzichtig-
„ heid; bedrog, wijsheid, en vervolgzucht, Gods-
„ dienstijver.

„ Doch laten wij liever onzen aendacht van
„ deze hoofsche kunstenarijen afwenden, en zien
„ hoe de verleidende Professor de begrippen van
„ zijn partij boosaertig verdraeit, wanneer hij
„ spreekt van het nagtplan, van *een muitziek rot*, *'t welk al zijn kragt inspant om van dien zoon der Edelen een knegt, en, daerentegen, van knegten en uitschot, Zonen der Edelen te make.* „ Maer wat verstaet
„ de Professor door dit muitziekrot, dat een nagt-
„ plan maekt? Is het een complot van Aristo-
„ craten die den Prins haten en vervolgen om
„ alleen te regeren? Dan is het afgrijzelijk in
„ het oog van een Vrijheidlievenden Vaderlander,
„ en waerdig om verbannen te worden. Begrijpt
„ hij 'er door het laegste soort van de Burgerij,
„ dat, zonder orde en met geweld, zich het Opper-

„ ge-

„ gezag der Regering aenmatigt? Elk regtschapen Nederlander zal de poging van dit baldadig
„ Volk wraken. Maer denkelijk zal de lasterende
„ Professor algemeen spreken, om zijn vloektoorts
„ te slaen, niet alleen in de hut der schamele Ge-
„ meente, maer ook in de huizen der deftigste
„ Burgers, die beweren, dat, tot voortkoming
„ van een Despotismus, 't welk door Aristocra-
„ tische en Monarchiale Volkbestierders voorge-
„ staen en beoeffend wordt, en tot handhaving
„ van de Vaderlandsche Grondwetten en Vrijhe-
„ den, het volstrekt noodzakelijk is, dat 'er een
„ wederzijdsche invloed is van Bataefsche Bur-
„ gers en deszelfs Vertegenwoordigers, dewijl
„ het toch een Staetkundige wisspreuk is, dat
„ het Regeeringsregt oorspronkelijk tot het Volk
„ behoort. Dan de hoofden van dit plan zijn
„ geen saemgerotte hoop van oproerige nacht-
„ bachanten, of beedelzieke Schijnpatriotten, die
„ zich onregtvaerdig en geweldadig opwerpen
„ als gezaghebbers van Stad en Land; neen! want
„ schoon 'er zich onder hun, volgens het beloop
„ der waereld, onbezonnen lieden mengen, be-
„ staen zij, voornamelijk, uit een Vergadering van
„ welberaden vrije Burgers, die de Opperste He-
„ melsche Majesteit, als hunnen Opperheer vree-
„ zen, terwijl ze de Staten van ieder Provintie
„ alleen voor Souvereinen erkennen, en tot wien
„ zij, als hunne plaetsverbeelders, niet slaefsch
„ en vleiende, maer eerbiedig en vrijmoedig na-

„ de-

„ deren, met aenbeveling van de Vrijheid en het „ heil des Volks, ten einde hoogstdezelve, die, „ als de eerste en voornaemste hoofdinzichten der „ Regeering, zouden bevorderen, met medehulp „ van den Stadhouder, als de eerste dienaer van „ Staet (*). Geheel anders droegen zich de „ vrienden van den Professor, aen wien de Prin- „ sen van Oranje derzelver bevorderingen, tot de „ hoogste bedieningen dezer Landen verschuldigd „ zijn, *Oproer* en *Muitzucht* waren de middelen „ die men hiertoe met vrucht gebruikte. Velen „ geheugen het nog hoe de Regering, door de „ hef des Volks, of een muitziek rot, de wet „ wierd voorgeschreven. In Rotterdam wierd de „ Magistraet, den 29 April 1747, van een op- „ roerdreigend en baldadig Gemeen, in de nood- „ zakelijkheid gebragt *om de stem des Volks als de* „ *stemme Gods aentemerken.*"

„ Men zag daer, op het Gemeenlandshuis, de „ Gecommitteerden van den Prins vergaderd, om „ op

(*) Om een bewijs te geven hoedanig regtschapen Patriotten dachten en schreven ter mondstopping van de lasterende kwaedsprekendheid, en verlichting van misleide Nederlanderen leze men slechts het uitgewrochte werk 't welk, onder dezen titel, is uitgegeven: Ontwerp, om de Republiek door een Heilzame Vereeniging van de belangen van Regent en Burger, van binnen gelukkig en van buiten gedugt te maeken, volgens besluit der Provinciaele Vergadering van de gewapende Corpsen in Holland, den 4 October 1785, binnen Leyde geopent, ter kennis der gezamentlijke Leden en verdere Ingesetenen der Provincie gebragt. Te Leyde, by L. Herdingh.

„ op het voorstel der oproerstokende Represen-
„ tanten van het schuim der Burgerij, welke des
„ nachts gewoon waren een geweldige samenrot-
„ ting te houden, de Magistraet aen en aftezet-
„ ten (*) In Utrecht (om van geen andere Pro-
„ vintie te spreken) bespeurde men insgelijks in
„ dien tijd de geaertheid der Voorstanderen van *een' zoon der Edelen*. De Magistraet dier Stad doet ze
„ ons kennen in een brief van Maert 1785, aen
„ zijn Doorluchtige Hoogheid geschreven, waer-
„ in zij, onder andere, zeggen:" *dat in dien confusen tijd, de Staten, door eenen hevigen opstand van een onkundig en woedend gepeupel, gedwongen zijn tot het aenstellen van een' Stadhouder, uit een welgefundeerde vrees voor lijf, leven en goederen.* „ En wat verklaerden de
„ Heeren der Staetscommissie, te dier tijd, bij
„ hun terugkomst? dit:" *dat zij verzekerd waren, dat, wanneer zij waren geretourneerd geweest, zonder den Prins van Oranje als Stadhouder te hebben gedeclareerd, zij gewisselijk door het Gepeupel zouden zijn verscheurd geworden.* „ Zie daer het karakter en gedrag
„ der Oranjeklanten uitgebeeld. Kan men nu,
„ gedurende de nog zweevende onlusten, onder
„ de allerijverigste Moderne Patriotten, wel eenige
„ voorbeelden aentoonen, die met de voorschre-
„ ven muitelingen een zweemsel van overeen-
„ komst hebben? Heeft de Burgerij van Utrecht,
„ hoe

(*) Nederlandsche Jaerboeken, 1 d. b. 562.

„ hoe zeer ook getergt door traiterende Aristocraten, wel iets verricht, dat niet ftrookte met het begrip van het beste deel eener bedaerde Burgerij? En hoe durft de Profesfor dan, anders dan met de onbefchaemdheid van een TRAGO, de ware Vaderlanders met den fchandnaem van een muitziek rot, het eigenaertige kenmerk van zijn' aenhang, belasteren? Ziet men nog niet dagelijks hoe een woest gefpuis van baldadige *knegten*, het *uitfchot* des Volks, op de luimen legt om hun godloos nachtplan uittevoeren? De goede Hemel fchutte de verdere onzalige pogingen van het boosaertige Oranjegepeupel, dat in Rotterdam en elders als werktuigen gebruikt wordt om het onwettig gezach van den *Zoon der Edelen* te vestigen. God beware de Steden en het Vaderland voor een Despotieke Familie-regeering, waerdoor dikwerf uitgeputte ligtemisfen, vergulde Hofjonkers, en gelauwerde ezels de ftoelen der eere beklimmen; hij beware ons voor flaeffche Regenten, die als paddeftoelen uit den drek fchielijk opgefchoten zijn; voor een geflacht, dat, door magtig goed, bloedverwanten, laffe vernederingen, en een gril van 't geluk, tot Luitenant-Stadhouders verkozen zijn; voor gezagvoerende doch verdiensteloze Amptenaren, die zich onbefchaemd in de gunst van den Vorst dringen, de vetfte brokken den Burger ontrooven, met eer en fchatten overladen worden, ftraffeloos de fchreeuwendfte onagt-

„ zaemheden plegen, en zich als geweldige Nim-
„ rods vertoonen voor het aengezicht der Bur-
„ gerij.”

„ Zie daer een beredeneert vertoog van de
„ kunstenarijen, door Profesſor HOFSTEDE be-
„ hendig gepleegt, onder een reeks beroeringen
„ welke de Kerk en den Burgerſtaet, in en buiten
„ Rotterdam, rampzalig getroffen hebben! Misſchien
„ zal mijn geſchetst tafreel geſchikt zijn om de
„ oogen te verlichten, van zommige ongeoe-
„ fende Vaderlanders, die door s'mans opgeſmukte
„ ſtijl en ſtoute grootſpraek begocheld zijn ge-
„ worden. Maer omtrent de verbetering van den
„ Profesſor ben ik volſtrekt wanhopig. Het is toch
„ bijna zedelijk onmogelijk, dat een veelgerucht-
„ makende POLIJHISTOR, die door een zwerm
„ Geestelijke *Paraſiten*, vleiers of ſlikvlooiers,
„ als een groote Kerkbaes, aengebeden word, door
„ een edelmoedige bekentenis van zijn misſlag,
„ wederom intrekt, het geen hij onbedachtzaem
„ vastgeſteld heeft. Ik verwagt daerom van zijn
„ Hoogeerwaerdige geen gunſtig onthael; want,
„ ſchoon de ouderdom zijne herzenen eenigzints
„ ontſteld hebbe, word daerom de punt van
„ zijn pen en tong nog niet verſtompt; hij is niet
„ ongelijk aen de oude hagen, van welke de
„ winterkoude wel de bladen, maer niet de door-
„ nen, wel haer' ſieraed, maer niet de ſtekels, doet
„ afvallen. Een iegelijk tegenſtreever van den
„ Pro-

„ Professor zij dus op zijn hoede, dewijl de be-
„ roemde man, en Grootvorst in het gemeene-
„ best der wetenschappen, voornemens is, op voor-
„ lichting van een Genootschap, de volgende
„ waerschouwing aen de geleerden van de Oranje-
„ eeuw te laten doen: *Allen dien het zoude mogen gelusten de pen tegen ons optenemen, zij kennelijk, dat alles het geen wij eens (schoon onbedacht) gesteld hebben zullen blijven verdedigen; en dat wij ons reeds krommen, en onze maenen schudden als jonge leeuwen die naer den buit verlangen. Dewijl wij dan voornemens zijn om ons zelven zoo kwaetaertig te maken, dat wij alles wat ons voorkomt wegschoppen, zullen alle mannen van geleerdheid en bescheidenheid ligtelijk begrijpen dat wij het laetste woord moeten voeren. Om hen nog sterker van alle voornemens tegen ons afteschrikken, zijn wij zoo edelmoedig van te berichten dat wij ons van jongs af in de kunst om door fraeie drogredenen te zegepraelen, geoefent hebben. Door die oefeninge hebben wij reeds meer dan eens al dat onuitdrukkelijk genoegen gesmaekt, het welk niemand dan die Auteur is zich kan verbeelden, en dus is het zeker dat wij ons in geen geval aen den Staet des geschils houden, maer alles aengrijpen zullen wat strekken kan om onze tegenschrijvers bij het gemeen verdacht te maken en niet in gebreke kunnen blijven van de streken welke wij zelve gebruiken, onze partijen voor misdaden aentetijgen.*

Zie daer, doorluchtige HOFSTEDE, weder een proef van de grootste onbeschaemdheid. Eerst werd gij door een Tugtmeester der Kinderen

 be-

bevochten, en nu verder matigt zich een onbekende CRITICUS de vrijheid aen om uw Perzoon, gedrag, en Schriften te beoordeelen, en u met fchorpioenen te kastijden. Het ftrekke u tot een zonderlinge vertroosting dat gij, zoo min als de Goden oudtijds, voor alle befmetting veilig zijt, en deelen moogt in het lot der grootfte verftanden. Gij weet dat de fnorrende vliegen zelfs het beeld van JUPITER bevuilde, en de boze fpin deszelfs baerd met haar webben bewond, zonder bevreest te zijn voor den bondel blikfems, welk de ongevoelige Vader der Goden, in de vuist hield. Het is u bekend, dat een vermetele DEMOSTHENES, de Kok van Keizer VALENS, zich onderwond om de Godgeleerdheid van den beroemden BAZILIUS DE GROOT, te beproeven, en dezelve te verwerpen als een fmakelooze wijsheid; gij hebt 'er een volkomen bewustheid van, dat de knabbelende nijd, hare tanden floeg in de fchriften der voortreffelijkfte Letterhelden van ons Vaderland, in de onfterfelijke werken der ERASMUSSEN, GROTIUSSEN en SCHALIGERS:

Zij aest op geen geringe zielen,
Dat voedzel is haer veel te laf,
Zij ait den braefsten op de hielen,
En jaegt haer prool na tot in 't graf.

Laet deze weerſtand, groote man! u echter niet in gramſchap doen uitberſten, en u aenporren om de kibbelende afgunst telkens het punt te bieden; want ſchoon gij in 't lettervechtperk gewoon zijt, met JULIUS CÆSAR te zeggen: *ik kwam, ik zag, ik won*, moet gij echter gedenken aen den Griekſchen ARISTIDES, een man van beproefde dapperheid die door de vergiftende ſteek van een kwaetaertig Inſect, zijn kloekmoedige ziel uitblies. Mag ik u dan uit naem van uwe gevoelige Oranjevrienden, ja uit naem van alle de liefhebbers der gebloemde wetenſchapppen, ſmeeken, dat gij uwe verzwakte ſchouders, geen' te zwaren last oplegt, en u niet langer afſlooft met het wederleggen van de Staetkundige wanbegrippen der Moderne Patriotten. Het getal der dwaelingen is te groot, beroemde man! en uwe afnemende leeftijd, aen gewichtiger bezigheden gewijd, te kleen om dit zedelijk kwaed uitterooien. Hebt gij daerenboven niet opgemerkt dat, het geen u een dwaling toeſchijnt, bij anderen een waerheid is? indien gij u dan in de onvermijdelijke verplichting brengt om tegen een heirleger beſtrijders van uw ſijstema van Staet, de wapenen aentevoeren, zult gij de verwarde Staet van Hobbes door 't gemenebest der geleerdheid verſpreiden, en de manhaftige voorſtanders van verſchillende ſteldzels, eeuwig tegen elkander in het harnas jagen. Laet dan dit doornig ſtrijdperk door andere betreden worden; voor, U oudheidkundige HOFSTEDE is

een

een andere loopbaen geöpend; voldoe aen uwe beloften, en befchrijf ons met uw welverfneden Feniksveder het eigenaertig bestaen van Socrates huisvrouw; vertoon ons, dat de gemelijke luimen van die fchoone Griekin, min door haer heerfchende natuurgefteldheid, dan het tergend misgedrag van heuren wellustigen Echtgenoot veroorzaekt wierden. Hoe zal de beminlijke helft van 't menfchelijk geflacht, waeromtrent gij nooit koelzinnig waerd, u loven, wanneer gij den hatelijken naem van Xantippe uit de waereld verband! de Maegden zullen kranfen voor u vlechten, en bloemen, met laurierbladen doormengt, op uw gewijd graf ftrooien. Verblijd ons eerlang met uwe eerwaerdige beeltenis in 't kleen en naer 't leven getroffen, (*) der waereld mede tedeelen. Een bedilzuchtige Zoilus mag dit beftaen van den Profesfor voor een uitfteekend ftael van verwaende *Charletanerie* aenzien, uwe onaffcheidelijke aenklevers, befchouwen het als een vrijwillige liefdegift die gij, hoogftatelijk, ten dienst van 't gemeen opofferd. Uwe gedachtenis is bij hun niet minder aengenaem dan die *van zijn Doorluchtige Hoogheid*, onzen te-der-

(*) Na het affchrijven van dit ftukje geraekten wij in de gelegenheid om eene zeer naeuwkeurige afbeelding van den Profesfor te bekomen, die nu, met een Oranjekrans omftrengeld, ons Tijdelblad verfierd.

derbeminden Erfstadhouder; en dewijl het onder uwe Tempeldienaeren aen geen DEMETRIUS ontbreekt, zijn zij voornemens, om een Zilvren Borstbeeld van uw Perzoon te laten gieten, en dat op hunnen boezem te dragen. Het is waer, voortreffelijke HOFSTEDE! gij hebt ook uwe gebreken; maer deze bewijzen zelfs uwe grootheid. Kleene Schrijvers begaen nooit feilen (‡), daer de beste verstanden voor bloot leggen; maer die dolingen zijn niet meer dan een kwade plooi of vouw in het kleed van een voortreffelijk konstbeeld. Boven dit, strekken de dwalingen van een' overvliegenden geest tot bemoediging van middenmatige Geleerden. VOLTAIRE wenschte dat de onvergelijke NEWTON een Commentarie over de Apocalipsis had geschreven tot troost voor het menschelijk geslagt; het strekt tot bemoediging van onze bloohertige gemoederen, Hoogeerwaerdige Heer! dat gij een Apologie hebt uitgegeven waerin eenige misslagen zijn ingeslopen. ALEXANDER meende dat hij een zoon van JUPITER OLIJMPIUS was, maer het bloed dat uit zijne wonden vloeide, leerde hem zijne sterflijkheid; gij die onder de Geleerden zijt dat ALEXANDER onder de Monarchen was, hebt zomtijds door een vlaeg van toorn bewezen dat gij uit vleesch en bloed bestaet, troon

(‡) Tweede Voorreden voor den tweeden Druk van de APOLOGIE.

hoe ligt zou anders het Volk u, even als PAULUS te Lijstren wedervoer, voor een soort van Godheid gehouden, en overmatigen eerbied bewezen hebben. Niettegenstaende deze ligte misslagen blijft gij nogthans als Grootvorst, op den troon der geleerdheid gevestigd; alle ondernemingen, om u daervan aftebonzen, zijn mislukt; wij nemen geen deel in de verfoeijelijke samenspanning der muitzugtige Burgeren van het gemeenebest der fraeie letteren, die u voor een *Usurpateur* aenzien. Neen, wij zullen met onze ongewijde handen de heilige lauwerkroon beveiligen die uw eerwaerdig hoofd versierd. Gae voort, wijdberoemde HOFSTEDE! om het Stadhouderlijk gezag te verheffen, en het rijk van uwe geleerdheid, indien het mogelijk is, uittebreiden. Gij behoeft niet bevreest te zijn, dat gij uwe vermaerdheid zult overleeven, maar kunt met den Dichter HORATIUS, zonder trotschheid, van uwe onnavolgbaere werkstukken zeggen: *Exegi monumentum ære perennius*: Ik heb een gedenkteken voor mijn roem opgericht, duurzamer dan koper.

Ik blijf, met die eerbied welke men aen een man van uwe verdiensten schuldig is,

Hooggeleerde en Hoogwaerdige Heer!

Uwen Dienaer,

JANUS APOLLOGICUS.

VOOR

PETRUS HOFSTEDE,

MET ZIJNE BEELDTENIS.

